

TAMPEREEN YLIOPISTO

**VANHEMPIEN KÄSITYKSIÄ JA KOKEMUKSIA ORTODOKSISEN USKONNON
OPETUKSESTA**

Näkökulmia uskonnon oppiaineen kehittämiseen

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

ELISA HYVÄRINEN

Huhtikuu 2014

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden yksikkö

ELISA HYVÄRINEN: Vanhempien käsityksiä ja kokemuksia ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Näkökulmia uskonnon oppiaineen kehittämiseen.

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 75 sivua, 45 liitesivua

Huhtikuu 2014

Tutkielmassa tuodaan esiin ortodoksioppilaiden vanhempien ajatuksia ja mielipiteitä valtakunnallisesti käytävään uskonnonopetuskeskusteluun. Tutkimuksessa tarkastellaan ortodoksisen uskonnon opetukseen peruskoulussa osallistuvien lasten vanhempien käsityksiä ja kokemuksia ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Tutkielmassa syvennytään siihen, miten vanhemmat haluaisivat uskonnon oppiaineen tulevaisuudessa toteutettavan ja kuinka he suhtautuvat ajatukseen uskonnon oppiaineen korvaamisesta kaikille yhteisellä filosofian ja elämänskatsomustiedon opetuksella. Tutkimuksessa selvitetään, pitävätkö vanhemmat oppiainetta tarpeellisena ja kuinka he perustelevat kantansa.

Tutkimukseni on vanhempien käsityksiä koskeva survey-tutkimus. Aineistonkeruu tapahtui itse laaditun kyselylomakkeen avulla keväällä 2013. Kyselyyn vastasi 201 henkilöä. Tutkimus toteutettiin viidellä eri paikkakunnalla: Helsingissä, Tampereella, Joensuussa, Liperissä ja Ilomantsissa. Tutkimuksessa hyödynnettiin metodologista triangulaatiota, joka mahdollistaa aineiston analysoinnin määrällistä ja laadullista tutkimusta yhdistäen.

Kyselytutkimukseen osallistuneet vanhemmat ovat pääasiallisesti sitä mieltä, että koulussa tarvitaan uskonnon opetusta. Uskonnon opetus on säilytettävä oman uskonnon opetuksena, eikä sitä saa korvata kaikille yhteisellä filosofian ja elämänskatsomustiedon opetuksella. Vanhempien käsitysten mukaan ortodoksinen uskonto on nykypäivänä tarpeellinen, identiteettiä vahvistava ja maailmankuvaa avartava oppiaine. Vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen. He arvostavat erityisesti nykyisen opetussuunnitelman (2004) mukaisia opetussisältöjä, ammattitaitoisia opettajia ja opetusryhmien pienuutta. Vanhempien antamat kehitysideat liittyvät opetusmenetelmien sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen.

Avainsanat: uskonnon opetus, ortodoksinen uskonto, vanhemmat, käsitykset, kokemukset, survey-tutkimus

University of Tampere

School of Education

ELISA HYVÄRINEN: Parents' views and experiences of the Orthodox religious education. Perspectives for developing the subject of religion in the education system.

Master's Thesis, 75 pages, 45 appendices

April 2014

This Thesis highlights the thoughts and opinions of the orthodox pupil's parents throughout the public debate on national religious education. The Thesis deals with the ideas and experiences from parents on the Orthodox religious education their children receive in primary school. Thesis concentrates on how the parents would like the subject of religion to be carried out and how they feel about the idea of replacing the subject with a common philosophy and ethics teaching. The thesis aims to research if parents think that religious education is necessary at school, and how they validate their opinions.

This is a survey research about parents' ideas of religious education. Data were gathered data were gathered by using self-generated questionnaire in the spring of 2013. The questionnaire was answered by 201 people. The survey research was carried out in five different municipalities: Helsinki, Tampere, Joensuu, Liperi and Ilomantsi. The research used methodological triangulation, which allows the combination of data analysis of quantitative and qualitative research.

Participating parents mainly share the opinion that religious education at school is necessary. Religious education must be kept in present way, where pupils study Religious education according to their own religious tradition. Religious education cannot be replaced by all common philosophy and ethics teaching. Parents think that the orthodox religion is nowadays a necessary school subject which supports children's identity and broadens their world view. Parents are generally pleased with their children's Orthodox religious education. They especially appreciate core contents of Orthodox religious education in valid curriculum (2004), professional teachers and teaching in small groups. Parents' ideas are to associate development of teaching methods and cooperation between home and school.

Keywords: religion education, orthodox religion, parents, views, experiences, survey research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 TEORIATAUSTA - USKONNONOPETUS ENNEN JA NYT	3
2.1 Uskonnonopetuksen historia	3
2.2 Uskonnonopetus nykypäivänä	5
2.2.1 Ortodoksinen uskonto opetussuunnitelman perusteissa (2004)	7
2.2.2 Eurooppalaiset uskonnonopetusmallit – näkökulmia suomalaiseen uskonnonopetukseen	9
2.2.3 Uskonnonopetuksen perustelut	11
2.2.4 Uskonnonopetus murroksessa – suomalaisen mallin mahdollisia kehityssuuntia	13
2.3 Tutkielmani aihepiiriä käsittelevät aiemmat tutkimukset.....	14
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	17
3.1 Tutkimusmenetelmät	17
3.2 Aineiston keruu	19
3.3 Aineiston analysointi	21
3.4 Tutkielman luotettavuuden ja eettisyyden arviointi	22
4 TUTKIMUSTULOKSET	24
4.1 Taustatietoa kyselyyn osallistuneista	24
4.2 Vanhempien kouluaikaiset kokemukset ortodoksinen uskonnon opetuksesta	26
4.3 Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto on nykyään?	36
4.4 Lapsen ortodoksinen uskonnon opetuksen hyvät puolet ja kehitysideoita	41
4.5 Uskonnonopetuksen toteutusmuodot.....	57
4.6 Tarvitaanko koulussa uskonnonopetusta?	62
4.6.1 Perustelut, miksi uskonnonopetusta ei tarvita koulussa.....	63
4.6.2 Perustelut, miksi uskonnon opetusta tarvitaan koulussa	64
5 POHDINTA.....	70
LÄHTEET	74
LIITTEET (5 kpl)	

1 JOHDANTO

Suomessa käydään tällä hetkellä vilkasta keskustelua uskonnon oppiaineesta ja sen kehittämisestä. Jo 2000-luvun alusta lähtien keskustelu on liittynyt uskonnonopetuksen oikeutukseen, oppiaineen luonteeseen ja yleiseen katsomustietoon (Ubani 2013, 69). Keskustelu kiihtyy koko ajan entisestään. Käynnissä on tällä hetkellä vuonna 2016 käyttöön otettavan opetussuunnitelman laatiminen. Uskonnon opetukseen liittyvissä keskusteluissa on noussut esiin kannanottoja eri toteutusmuotojen puolesta ja vastaan.

Ennen uskonnon opetukseen liittyvien päätösten tekoa on kuitenkin tärkeää kuulla, mitä sanottavaa itse kansalla on opetuksesta ja sen kehittämisestä. Suomalaisessa uskonnonpedagogisessa tutkimuksessa on jäänyt vähemmälle sen tutkiminen, miten kansalaiset arvioivat uskontoa ja sen asemaa koulun oppiaineena (Räsänen 2006, 40 - 41). Tutkielmallani haluan antaa puheenvuoron niille ihmisille, joiden lapset osallistuvat ortodoksisen uskonnon opetukseen, ja joita aihe käytännössä koskettaa.

Tutkielmani aiheena on ortodoksisen uskonnon opetukseen peruskoulussa osallistuvien lasten vanhempien käsitykset ja kokemukset ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Tutkielmassani syvennyttään siihen, miten vanhemmat haluaisivat uskonnon oppiaineen tulevaisuudessa toteutettavan ja kuinka he suhtautuvat ajatukseen uskonnon oppiaineen korvaamisesta kaikille yhteisellä filosofian ja elämänsomustiedon opetuksella. Tutkin, pitävätkö vanhemmat oppiainetta tarpeellisenä ja kuinka he perustelevat kantansa.

Vanhempien käsitykset ja kokemukset uskonnon oppiaineesta on ylipäättään vähän tutkittu aihepiiri. Antti Räsänen (2006) on tutkinut uskonnonopetuksen perusteluja, toteuttamistapoja sekä koulun ja opettajuuden muutoksia ja haasteita kansalaisten näkökulmasta teoksessaan ”Koulun uskonnonopetus – suomalaisten käsitykset uskonnonopetuksen luonteesta ja sisällöstä”. Uskonnonopetusta ei ole tutkittu tähän mennessä ortodoksilasten vanhempien näkökulmasta lähes ollenkaan. Tutkijan

tiedossa on ainoastaan Sari Vatasen (2000) pro gradu -tutkielma ”Kohtaavatko koti ja ortodoksisuus? Vanhempien käsityksiä uskontokasvatuksesta Joensuun ja Taipaleen ortodoksissa seurakunnissa”.

Tutkielma tuo esiin Suomessa vähemmistöuskontokuntiin kuuluvien ortodoksien ajatuksia ja mieltä valtakunnallisesti käytävään uskonnonopetuskeskusteluun. Saatujen tutkimustulosten valossa uskonnon opetuksen kokonaisilmiö on ymmärrettävissä entistä paremmin. Tutkielmani antaa uutta tietoa ortodoksisen uskonnon opetuksen tutkimusalueelta ja auttaa ortodoksisen uskonnon opetuksen kehittämisessä. Tutkielmani avulla voidaan kehittää uskonnon opetusta niin käytännön (opettajat), kuin myös uskonnon oppiaineen kehittämisen tasolla (opetussuunnitelma).

2 TEORIATAUSTA - USKONNONOPETUS ENNEN JA NYT

Uskonnonopetuksesta käytävää keskustelua on vaikea ymmärtää, jollei tunne uskonnonopetuksen oppiaineperinnettä. Uskonnolla on nimittäin koulun oppiaineena vuosisadan perinne. Tällä perinteellä on vaikutuksensa myös tämän päivän uskonnon oppiaineeseen ja siitä käytävään keskusteluun. (Kallioniemi 2005, 12.) Tässä luvussa kerron, kuinka uskonnonopetus on ajan saatossa muotoutunut Suomessa. Lisäksi kerron, kuinka eri tavoin uskonnonopetusta on ajansaatossa toteutettu. Esittelen, millaista uskonnonopetus on nykypäivänä ja tuon esille ortodoksisen uskonnonopetuksen erityispiirteitä.

2.1 Uskonnonopetuksen historia

Suomalainen, kuten muiden Euroopan maiden, kasvatus- ja koulutusjärjestelmä on saanut alkunsa kirkon toiminnasta. Säännöllisen opetuksen antaminen alkoi ilmeisesti 1200-luvun lopulla Suomen ensimmäisestä koulusta, Turun tuomiokirkon yhteydessä toimineesta katedraalikoulusta. Reformaation seurauksena luostarit suljettiin 1550-luvulle mennessä ja luostarikoulujen toiminta päättyi. Katedraali- ja kaupunkikoulut jatkoivat toimintaansa. Uskonnosta tuli itsenäinen oppiaine ja katekismusopetuksesta sen tärkeä osa. Kolmiportainen koulujärjestelmä sai syntynsä 1600-luvulla, kun katedraali- ja kaupunkikoulujen tilalle tulivat lastenkoulut, triviaalikoulut ja lukiot. Lukiot ovat perintöä kolmiportaisesta koulujärjestelmästä kehittyneestä oppikoululaitoksesta. (Kallioniemi 2005, 12 - 13; Pyysiäinen 1998, 41 - 42.)

Kirkollinen kansanopetus kehittyi 1600-luvun lopulla. Taustalla oli luterilaisen kirkon halu edistää kansan opetusta. Tavoitteena oli katekismuksen opettaminen. Raamatun itsenäinen lukeminen edellytti kuitenkin lukutaitoa. Koululaitos sellaisenaan tavoitti vain osan kansasta. Syntyi kirkollinen kansanopetus, jonka ydin muodostui kotiopetuksesta ja lukkarinkoulusta sekä 1750-luvulla kehitetystä rippikoulusta. Kotiopetus oli säädetty 1600-luvun kirkkolaissa vanhempien velvollisuudeksi, kun

muusta opetuksesta vastasivat pääasiassa papit ja lukkarit. Opetusta annettiin myös kinkereissä ja erilaisissa opetus- ja koulutustilaisuuksissa. 1800-luvulla maallinen ja kirkollinen hallinto erkanivat toisistaan, mikä merkitsi myös muutoksia koulutusjärjestelmään. Kirkollinen kansanopetus koettiin riittämättömäksi ja katekismuksen opettamisen rinnalle haluttiin myös muuta. Perustettiin kansakoulu, jonka tehtävänä oli antaa yleistä kansanopetusta. Kansakoulu rakentui kristilliselle maailmankatsomukselle. Koululaitoksesta tuli vuoden 1866 asetuksella yhteiskunnan ylläpitämä. Koulujen ylläpidosta vastasivat tästä eteenpäin kunnat. Muutos tapahtui hiljalleen, sillä aluksi vain kaupungit olivat velvoitettuja perustamaan kansakouluja. Kirkko jatkoi opetuksen pitoa maaseuduilla kiertokouluissa alkuopetuksen muodossa. Suomessa toimi rinnakkaiskoulujärjestelmä, sillä oppikoululaitos toimi edelleen kansakoulun rinnalla. (Kallioniemi 2005, 13; Pyysiäinen 1998, 42 - 43.)

Koulussa annettavan uskonnonopetuksen asema ja tehtävä osana koulua tulivat keskustelun aiheeksi ensimmäisen kerran 1900-luvun alussa. Osa sivistyneistöstä ja sosialistit halusivat, että kirkollinen uskonnonopetus poistettaisiin koulusta. Vaihtoehdoksi nähtiin myös oppiaineen korvaaminen siveysopilla, uskonnonhistorialla tai niiden yhdistelmällä. (Kallioniemi 2005, 14; Pyysiäinen 1998, 43.) Ortodoksisen uskonnon opetusta annettiin kansakoulussa, jos opetusryhmään saatiin vähintään kaksi oppilasta (Aikonen 1998, 406).

Vuonna 1921 säädetyssä oppivelvollisuuslain myötä kunnallisesta alakansakoulusta tuli kaikille pakollista. Kirkon rooli kansanopetuksen järjestäjänä päättyi. Nyt yhteiskunta vastasi kansanopetuksesta. Kirkon ja koulun yhteys oli päättynyt oppikoulun osalta vuonna 1869. Tuolloin perustettiin kouluyllähallitus ja kirkko menetti oikeutensa valvoa koulumuotoa, jonka se oli aikanaan rakentunut. (Kallioniemi 2005, 13; Pyysiäinen 1998, 43.) Kristillistä arvomaailmaa jäivät edustamaan uskonnon oppiaine ja aamuhartauskäytäntö.

Koulussa annettavan uskonnonopetuksen luonnetta määriteltiin kansakoululaissa vuonna 1923. Uuden lain myötä uskonnonopetuksesta tuli tunnustuksellista eli uskontokuntasidonnaista. Koulussa piti opettaa nyt sen uskontokunnan uskontoa, johon enemmistö koulun oppilaista kuului. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kouluissa järjestettiin pääasiassa evankelisluterilaisen uskonnon opetusta. Tosin joissakin itäsuomalaisissa kouluissa enemmistö oppilaista kuului ortodoksiseen kirkkoon ja koulussa järjestettiin sen mukaista opetusta. (Kallioniemi 2005, 15; Pyysiäinen 1998, 44.) Lain myötä enemmistön uskontokuntaan kuulumattomat saivat oman uskontokuntansa mukaista opetusta, kun oppilaita oli koululla vähintään 20 ja heidän vanhempansa vaativat sitä (Aikonen 1998, 407; Kallioniemi 2005, 15; Pyysiäinen 1998, 45). Uskontokuntiin kuulumattomille järjestettiin tunnukseton uskonnon historiaa ja siveysoppia. Oppikouluissa enemmistöuskontokuntaan kuulumattomat ja vähemmistöuskontokuntiin kuuluvat oppilaat vapautettiin uskonnonopetuksesta, koska kansakoululain määräykset ja niiden toimeenpano eivät ulottuneet sinne saakka. Ainoana poikkeuksena

olivat ortodoksioppilaat, joille järjestettiin tarpeen tullen oman uskontokunnan mukaista uskonnonopetusta. (Kallioniemi 2005, 15; Pyysiäinen, 45.) Kansakouluihin tarkoitettua ortodoksisen uskonnon opetusohjelmaa alettiin laatia vuonna 1919 pidetyn kirkolliskokouksen myötä. Opetusministeriö hyväksyi ohjelman vajaan kymmenen vuoden kuluttua. (Aikonen 1998, 407.)

Tämä 1920 -luvun alussa muotoiltu uskonnonopetuksen perusmalli on säilynyt Suomessa sellaisenaan vuosikymmenten ajan, vaikka sitä on tuona aikana useampaan kertaan kyseenalaistettu. Perusmalli on säilynyt, mutta opetus on kehittynyt eteenpäin. Vähemmistöuskontokuntiin kuuluvat saavat entistä useammin oman uskontokuntansa mukaista opetusta, koska opetusryhmien perustamiseen vaadittavat minimioppilasmäärät ovat pienentyneet. Myös uskontokuntiin kuulumattomien oppilaiden opetusryhmien muodostaminen on helpottunut minimioppilasmäärävaatimuksen pienennyttyä. Uskonottomien opetus ei ole enää uskontojen historiaa ja siveysoppia, vaan se on vuoden 1985 koululainsäädöksen uudistuksen myötä muuttunut elämäntutkimukseksi. (Kallioniemi 2005, 18; Pyysiäinen 1998, 45.) Osalla uskonnollista vähemmistöryhmistä on omat opetussuunnitelman perusteensa. (Pyysiäinen 1998, 45).

Uskonnonopetuksen perusmalli on osoittautunut kestäväksi. Vahvuutena on se, että malli toteuttaa onnistuneesti uskonnonvapauden periaatetta. Sekä uskonnollisen enemmistön että vähemmistöryhmien edut ovat taattuina. (Pyysiäinen 1998, 46.) Uskonnonopetuksen tavoitteena on edistää oppilaiden uskonnollista, eettistä ja sosiaalista kehitystä. Uskonnonopetuksen painopiste on muuttunut, kun opetuksen tavoitteena ei ole enää henkilökohtaiseen uskoon kasvattaminen. Koulun uskonnonopetuksella on selkeästi eri tavoitteet ja tehtävät kuin kirkon kasvatustoiminnalla. Oppiaineen opetus nähdään yhteiskunnan tehtäväksi. Oppiaineen kytkös kirkolliseen kasvatukseen ja opetukseen näkyy kuitenkin yhä julkisuudessa käytävässä uskonnonopetuskeskustelussa. Osa liittää uskonnonopetukseen edelleen vanhentuneita käsityksiä, joita ei ole ainakaan tavoitteiden osalta ollut opetuksessa enää vuosiin tai vuosikymmeniin. (Kallioniemi 2005, 17.)

2.2 Uskonnonopetus nykypäivänä

Suomeen ei ole perustettu kovin monia uskonnolliselta perustalta toimivia yksityiskouluja, toisin kuin useissa Euroopan maissa. Vähemmistöjen uskonnonopetus toteutuu yhteiskunnan ylläpitämissä kouluissa ja on osa niiden arkea. Ortodoksisen uskonnon opetuksella on ollut erityinen asema evankelisluterilaisen opetuksen rinnalla. Sitä on järjestetty kouluilla, jos laissa säädetty minimioppilasmäärä on täyttynyt. Opetuksen järjestämiseen ei ole tarvittu vanhempien erillistä vaatimusta. Ortodoksisen uskonnon opetuksella on ollut oma opetussuunnitelma 1920-luvulta alkaen. (Kallioniemi 2005, 19.)

2000-luvun alussa laadittiin uutta uskonnonvapauslakia. Koulun uskonnonopetus uudistui, kun opetuksessa luovuttiin tunnustuksellisuuden käsitteestä. Tarkoituksena oli selkeyttää uskonnonopetuksen luonnetta tilanteessa, jossa ihmiset tulkitisivat tunnustuksellisuuden eri tavoin. Tunnustuksellisuuden sijaan alettiin puhua oman uskonnon opetuksesta. Vuonna 2003 voimaan tulleen uskonnonvapauslain mukaan jokaisella on oikeus oppia omaa uskontoaan ja siihen rinnastettavaa elämänkatsomusta. Laki lähtee positiivisesta oikeudesta saada uskonnonopetusta. Oikeus perustuu kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. ”Oikeus saada uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetusta määriteltiin uuden uskonnonvapauslain yhteydessä selkeästi perustuslaista käsin”. Lain myötä kaikilla tulisi olla samanlainen mahdollisuus oman uskontonsa tai sitä vastaavan elämänkatsomuksen opiskeluun. (Kallioniemi 2005, 20 - 21.)

Uskonnonopetuksen järjestämismalli ei muuttunut siirryttäessä oman uskonnon opetukseen. Perustuslakiin lisättiin kuitenkin määräyksiä oppilaiden oikeudesta saada oman uskontonsa tai elämänkatsomustiedon opetusta. Lain myötä ortodoksiseen kirkkoon kuuluville on tullut järjestää oman uskontonsa opetusta, kun kunnan alueella on vähintään kolme ortodoksioppilasta. Muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvat saavat uskontonsa opetusta silloin, kun oppilaita on kunnan alueella kolme, vanhemmat sitä erikseen vaativat ja opetukselle on olemassa valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet. Elämänkatsomustietoa tulee järjestää, kun koulussa on vähintään kolme uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumatonta oppilasta. Opetus toteutuu siis oppilaan uskontokuntaan kuulumisesta käsin. Poikkeustilanteessa, jossa enemmistön uskontokuntaan kuulumattomalle ei järjestetä oman uskonnon mukaista opetusta, oppilas voi osallistua enemmistön uskonnonopetukseen tai vanhemman vaatimuksesta elämänkatsomustiedon opetukseen. Oppilas ei voi siis itse päättää, mihin katsomusaineen opetukseen hän osallistuu, vaan opetuksen muoto määräytyy peruskoulussa uskontokuntaan kuulumisesta käsin. (Kallioniemi 2005, 21 - 22; Pyysiäinen 1998, 56.) Ortodoksisen uskonnon aineenopettajien ja luokanopettajien koulutus järjestetään Joensuun (nykyisessä Itä-Suomen) yliopistossa (Aikonen 1998, 420). Lakimuutoksen yhteydessä muutettiin myös uskonnonopettajien vaatimuskriteereitä. Uskontoa opettavilta ei vaadita enää asianomaisen kirkon jäsenyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ortodoksisen uskonnon opetusta voi pitää henkilö, joka ei itse ole ortodoksi. (Kallioniemi 2005, 22.)

Suomessa ortodoksit solmivat usein avioliiton ei-ortodoksin kanssa. Yli 80 % ortodoksien avioliitoista on seka-avioliittoja. Kunta hoitaa ortodoksisen uskonnon opetuksesta syntyvät kustannukset, kun opetukseen osallistuu vähintään kolme oppilasta. Opetus järjestyy usein myös silloin kun oppilaita on vähemmän. Kustannuksista huolehtii tuolloin paikallisseurakunta. Ortodoksisen uskonnon opetusryhmät ovat usein pieniä. Opetukseen voi osallistua oppilaita useilta eri luokka-asteilta, mikä on tuo pedagogisia haasteita. (Buchberger 1998, 396 - 403.) Pieni ryhmäkokoo tarjoaa mahdollisuuden

monipuoliseen vuorovaikutukseen. Oppilailla on mahdollisuus tutustua ortodoksiseen kirkkoon yhdessä opettajan ja muiden ortodoksioppilaiden kanssa. He voivat osallistua koululaisjumalanpalvelukseen kouluaikana. Opetuksen tavoitteena ei ole synnyttää uskonnollista herätystä. Ortodoksit ovat kasteen myötä kirkon täysivaltaisia jäseniä. Ortodoksisuuteen ei siis kuulu jälkikäteen tapahtuvaa niin sanottua heräämistä. Yksilön on mahdollista kasvaa uskonnollisessa elämässä ilman äärimmäisyyskokemuksia. Aktiivinen vuorovaikutus ja elämyksellisyys ovat keskeinen osa kirkon opetusta, usein myös osa koulun ortodoksisen uskonnon opetusta. Opetuksessa on mahdollista hyödyntää muun muassa ikoneita ja kirkkomusiikkia. Opetuksessa voidaan hyödyntää monin tavoin myös opetusteknologiaa ja internetiä. (Aikonen 1998, 417 - 434.)

Ortodoksisen uskonnon opetuksen toteutumisen mahdollisuudet vaihtelevat eri puolilla Suomea. Hankalinta opetuksen järjestäminen on ollut Etelä-Suomessa. Koulussa annettava uskonnonopetus on saanut merkittävimmän roolin lasten ja nuorten uskonnollisena kasvattajana. Kotien ja kirkon rooli uskontokasvattajina on heikentynyt. Vuonna 1999 voimaan tulleen uuden koululain myötä kuntien on pitänyt järjestää ortodoksisen uskonnon opetusta, kun oppilaita on kunnan alueella kolme. Aiemman vuonna 1991 säädetyin lain mukaan opetusta tuli järjestää, kun opetettavia on koulussa kolme. Muutos on merkittävä ortodoksioppilaiden kannalta. Kunnat ovat nyt velvollisia järjestämään ortodoksisen uskonnon opetusta myös silloin, kun kunnan alueella asuvat vähintään kolme ortodoksioppilasta opiskelevat eri kouluissa. Oppilasryhmät saivat opetusta aiemmin omalla koululla, mutta uuden koululain mukaan kunta voi määrätä kaikkien eri koulujen oppilaat opiskelemaan samaan opetusryhmään. Myös siitä huolimatta, että lapsen omalla koululla olisi tarvittavat kolme oppilasta. Tämän myötä ortodoksisen uskonnon opetus saatetaan keskittää kunnan alueella vain tiettyihin kouluihin. Tämän seurauksena lukujärjestysten laatimisesta voi tulla haasteellista. Useampien koulujen pitää sopia yhdessä ortodoksisen uskonnon opetuksen järjestämisestä. Ongelmaksi voi muodostua se, että oppitunnit sijoitetaan lukujärjestyksessä muusta koulupäivän opetuksesta poikkeavalla tavalla. (Aikonen 1998, 416 - 436.)

2.2.1 Ortodoksinen uskonto opetussuunnitelman perusteissa (2004)

Kaikkia uskontosidonnaisia ryhmiä koskevassa uskonnon oppiainekuvauksessa määritellään, että uskonnonopetus on elämän eettisen ja uskonnollisen ulottuvuuden tarkastelua. Asioiden tarkastelu toteutuu oppilaan oman kasvun näkökulmasta ja osana laajempaa yhteiskunnallista ilmiötä. Uskontoa käsitellään yhtenä kulttuuriin vaikuttavana tekijänä. Opetuksessa korostuvat oman uskonnon tuntemus sekä valmius kohdata muita uskontoja ja katsomuksia. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 204.)

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille aineksia oman identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Oppilas saa välineitä eettisen ja uskonnollisen ulottuvuuden kohtaamiseen niin omassa kuin yhteisön elämässä. Tavoitteena on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Tavoitteena on perehdyttää oppilaat omaan uskontoonsa, suomalaiseen katsomusperinteeseen ja tutustuttaa muihin uskontoihin. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskontojen inhimillistä ja kulttuurista merkitystä sekä uskonnon eettistä ulottuvuutta. Tavoitteena on eettisyyteen kasvattaminen. (POPS 2004, 204.)

Ortodoksisen uskonnon opetuksessa korostuvat oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpito. Oppilasta autetaan näkemään uskonnon vaikutuksia kulttuurissa ja yhteiskunnassa sekä ymmärtämään, mitä uskonto merkitsee hänelle itselleen. Pyrkimyksenä on uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksellisen saavuttaminen. Vuosiluokkien 1-5 opetuksen ydintehtävänä on antaa aineksia oman maailmankatsomuksen rakentumiseen ja eettisesti vastuuntuntoiseksi kasvuun. Tähän pyritään opetuksessa annettavien tietojen, taitojen ja kokemusten kautta. Vuosiluokkien 6-9 opetuksessa oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista tuetaan syventämällä ja laajentamalla ymmärrystä niin omasta uskonnollisesta perinteestä kuin muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. (POPS 2004, 209 - 211.)

Vuosiluokkien 1-5 ortodoksisen uskonnon opetuksen tavoitteena on, että oppilas vahvistaa ortodoksisista identiteettiään. Hän ymmärtää, mitä on pyhyys elämässä ja perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen. Myös ortodoksinen kirkkovuosi, pyhien ihmisten elämä, ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteet ja oman seurakunnan toiminta tulevat tutuiksi. Hän tutustuu Raamatun kertomuksiin ja niiden sanomaan oppien samalla pohtimaan Raamatusta ja oppilaan omasta elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä. Tavoitteena on tutustua myös muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin. (POPS 2004, 209.)

Vuosiluokkien 6-9 tavoitteena on vahvistaa ja syventää oppilaan ortodoksisista identiteettiä. Oppilas ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä. Hän perehtyy kirkkotaiteeseen ja liturgiseen elämään. Myös ortodoksinen kirkko, sen historia ja uskonkäsitys tulevat tutuiksi. Hän on tietoinen maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä. Oppilas ymmärtää, mikä merkitys uskonnolla ja katsomuksella on ihmisen ja yhteisön elämässä. Oppilas tutustuu Raamattuun sekä pyhänä että inhimillisenä kirjateoksena. Eettisen ajattelun peruskäsitteet ja ortodoksisen etiikan perusteet ovat hänelle tuttuja ja hänellä on taito soveltaa niitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan. Oppilas perehtyy keskeisiin maailmanuskoihin pääpiirteittäin ja osa arvostaa eri tavoin ajattelevia ja uskovia. (POPS 2004, 211.)

Vuosiluokkien 1-5 opetuksen keskeiset sisällöt on jaettu viiteen ryhmään: kirkkovuosi ja pyhät ihmiset, kirkon jäsenenä, Raamattu pyhänä kirjana, liturginen elämä sekä uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen. Opetuksessa käsitellään muun muassa kirkkovuoden suuria juhlia ja niitä edeltäviä paastonaikoja sekä niihin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat ortodoksiseen perinteeseen ja seurakunnan toimintamuotoihin, luostaritoimintaan, kirkollisiin järjestöihin ja muihin uskontoihin. Raamattu ja sen kertomukset, Jeesuksen elämä ja opetukset, ylösnousemus ja uusi elämä, evankelistat sekä muut keskeiset sisällöt käsitellään opetuksen yhteydessä. Oppilaat tutustuvat myös liturgiseen elämään perehtymällä esimerkiksi sakramentteihin, jumalanpalvelustoimittajiin ja liturgia-jumalanpalvelukseen, kirkkomusiikkiin, ikoneihin ja kirkkoon rakennuksena ja pyhänä paikkana. Uskonopin ja etiikan yhteydessä perehdytään kymmenen käskyn etiikkaan, Pyhän Kolminaisuuden persooniin ja niiden erityispiirteisiin sekä kirkkoon ja seurakuntaan. Keskeisiin sisältöihin luetaan myös käsitys ihmisestä Jumalan kuvana ja kaltaisena sekä pelastuksen ja iankaikkisen elämän käsitteleminen opetuksessa. (POPS 2004, 210.)

Vuosiluokkien 6-9 opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Raamattu, kirkkohistoria, maailmanuskonnot, liturgiikka ja uskonoppi sekä etiikka. Sisältöjen yhteydessä käsitellään muun muassa Raamatun syntä ja sen sisältöjä, apostolien tekoja, Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja hallintoa, ekumeniaa ja kirkkokuntia. Tutuiksi tulevat myös esimerkiksi keskeisten maailmanuskontojen kokosuhteet, perususkomukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet. Samassa yhteydessä käsitellään uskonnon ulottuvuuksia ja vaikutuksia niin yksilön, yhteisön kuin myös kulttuurin tasolla. Liturgiikan ja uskonopin osalta tutustutaan ortodoksisen uskonopin keskeisiin asioihin, sakramentteihin, jumalanpalveluksiin, kirkkorakennukseen sekä kirkkotaiteeseen ja -musiikkiin. Keskeisiin sisältöihin luetaan myös etiikka, jonka yhteydessä tutustutaan ortodoksiseen ihmiskäsitykseen ja vuorisaarnan etiikkaan sekä opetellaan tunnistamaan, pohtimaan ja soveltamaan eettisiä normeja, periaatteita ja arvoja. (POPS 2004, 212.)

2.2.2 Eurooppalaiset uskonnonopetusmallit – näkökulmia suomalaiseen uskonnonopetukseen

Uskonnonopetusta annetaan lähes kaikissa Euroopan maiden yleissivistävissä, yhteiskunnan ylläpitämissä kouluissa. Uskonnon opetuksen toteutusmallit vaihtelevat maasta riippuen. Maiden erilaisen toteutusmallien muotoutumiseen ovat vaikuttaneet maiden uskonnollinen tilanne, uskonnon rooli ja tehtävä yhteiskunnassa sekä koulutusjärjestelmän historia, rakenne ja politiikka. (Kallioniemi 2005, 23.)

Skeie (2001, 237 - 252) on kehittänyt mallin, joka tarkastelee eri maiden uskonnonopetusmalleja uskonnonopetuspolitiikan näkökulmasta (KAAVIO 1). Euroopan maissa tapahtuvaa uskonnonopetusta käsittelevä malli jakaa maat kahteen pääryhmään. Pääryhminä ovat yhdenmukaisen ja monimuotoisen opetusratkaisun ryhmät. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvissa korostuu yhteiskunnan halu saada aikaan yksi yhtenäinen uskonnon opetusmalli. Monimuotoisen opetusratkaisun ryhmässä yhteiskunnalla ei ole yhtä suurta halua luoda yhtenäistä uskonnonopetuksen mallia.

Yhdenmukainen, vahva ratkaisu

Uskonnonopetus osana koulun opetussuunnitelmaa		Uskonnonopetuksen puuttuminen koulun opetussuunnitelmasta
Uskontoon perustuva kaikille oppilaille tarkoitettu järjestelmä	Uskonnonopetusta annetaan yleisenä oppiaineena kaikille oppilaille	Uskonnonopetusta ei anneta yleissivistävässä valtion koulussa
Italia, Espanja, Malta, Kreikka, Turkki	Ruotsi, Islanti, Norja ja Tanska	Ranska

Monimuotoinen, heikko ratkaisu

Sekoittuneet järjestelmät		Sekulaarit järjestelmät
Rinnakkainen järjestelmä, jossa useat tai monet koulut perustuvat uskonnolliselle pohjalle	Sekulaari järjestelmä, mutta merkittävä määrä yksityisiä tai uskonnolliselle pohjalle rakentuvia kouluja	Sekulaari järjestelmä, jossa uskonnolliset ryhmät koordinoivat uskonnonopetusta tai toteuttavat uskonnonopetusta kouluissa
Irlanti, Pohjois-Irlanti, Alankomaat ja Belgia	Englanti, Wales, Skotlanti	Saksa, Suomi, Itävalta, Romania, Puola, Unkari

KAAVIO 1. Uskonnonopetus Euroopan eri maissa Skeien (2001) mukaan

Uskonnonopetuksen tarkastelu Euroopan maiden välillä on monimutkaista, koska opetuksen muoto ja tapa, jolla se on sisällytetty koulukasvatukseen vaihtelevat maittain. Esimerkiksi Espanjassa ja Italiassa uskonnonopetus on keskittynyt roomalaiskatolisen perinteen opettamiseen. Ranskassa uskonnonopetusta ei ole koulussa lainkaan. Kreikassa opetus on puolestaan ortodoksista ja pääasiassa

pappien pitämää. Britanniassa opetusjärjestelyt vaihtelevat, mutta pyrkimyksenä on antaa kuva erilaisista uskonnoista ja perinteistä. Ruotsissa opetus on ”objektiivista”, käsitellen kunnioituksella eri uskontoja ja kirkkoja. (Holm 2000, 16–17.) Skeien (2001) mallista (kaavio 1) voidaan havaita, kuinka opetus toteutetaan eri tavoin. Yhdenmukaisen, vahvan ratkaisun ryhmässä uskonnonopetus voi olla osa koulun opetussuunnitelmaa, uskontoon perustuvaa ja kaikille tarkoitettua. Näin opetus toteutetaan muun muassa Kreikassa ortodoksisen uskonnon opetuksena ja Italiassa keskittyen roomalais-katolisen perinteen opettamiseen. Uskonnonopetus voidaan toteuttaa niin, että opetusta annetaan kaikille yleisenä oppiaineena. Näin toimitaan esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa. Joissain maissa uskonnon opetus ei kuulu ollenkaan koulun opetussuunnitelmaan ja uskonnonopetusta ei anneta yleisivistävässä valtion koulussa lainkaan. Tästä esimerkkinä on jo aiemmin mainittu Ranska. Monimuotoisen, heikon ratkaisun ryhmään kuuluvat puolestaan muun muassa Irlanti, Englanti ja Saksa. Maat on jaoteltu sekoittuneisiin ja sekulaareihin järjestelmiin.

Suomessa uskonnonopetusta järjestetään monimuotoisen, heikon ratkaisun mallin mukaan. Suomi kuuluu tässä mallissa myös sekulaarien järjestelmien ryhmään. Sen mukaan Suomessa uskonnonopetuksen koordinaattoreina tai toteuttajina toimivat uskonnolliset ryhmät. Mallin mukainen tulkinta voidaan nähdä pelkistettynä ja myös stereotyyppisenä. Suomessa uskonnolliset ryhmät ovat vaikuttaneet uskonnon opetussuunnitelman laadintaan, mutta opetussuunnitelman yleiset tavoitteet ja lähtökohdat ovat Opetushallituksen laatimia. Nämä yleiset tavoitteet ja lähtökohdat ovat kaikille yhteisiä ja jokaisen eri uskonnon opetussuunnitelman on noudatettava niitä. Uskonnollisilla ryhmillä ei ole juridista oikeutta kontrolloida koulussa tapahtuvaa uskonnonopetusta. Skeien malli tuo esille Euroopan maiden uskonnonopetusratkaisuja, mutta sen heikkoutena on, ettei se mene aiheen käsittelyssä pintaa syvemmälle. Uskonnonopetuksen luonteeseen ja asioihin, joiden varaan uskonnonopetuksen keskeiset sisällöt rakentuvat, ei syvennytä tarkemmin. (Kallioniemi 2007, 103 - 105.)

2.2.3 Uskonnonopetuksen perustelut

Pitääkö yhteiskunnan ylläpitämässä koulussa olla uskonnon opetusta? Kallioniemen (2005, 32) mukaan uskonnon oppiaineen oikeutus koulun oppiaineena on kyseenalaistettu. Viime vuosikymmenten aikana uskonnonopetuksen olemassaoloa on perusteltu usein eri argumentein. Seuraavaksi tuon esille näitä perusteluja.

Kasteopetusperustelu on ollut vallalla erityisesti 1900-luvun alussa. Koulun uskonnonopetus nähdään kastekäskyyn perustuvana kirkon opetuksena. Uskonnonopetuksen tehtävänä on auttaa uskon syntymisessä ja siihen kasvattamisessa. Nykyisin uskonnonopetuksen tehtävät nähdään muista nä-

kökulmista käsin. Koulun uskonnonopetus ja kirkon uskontokasvatus ovat saaneet omat erilliset profiilinsa. **Kulttuurihistoriallisen perustelun** näkökulmasta uskonnonopetuksen tehtävänä on ohjata oppilaat omaksumaan oma kulttuurinsa ja saada heidät kehittämään sitä eteenpäin. Kulttuurihistoriaan viittaavat perustelut ilmenevät uskonnonopetuksen opetussuunnitelmissa. Uskonto ja siihen liittyvät kertomukset ja symbolit koetaan tärkeänä osana länsimaista yleissivistystä. Uskonnolla on keskeinen asema koulun kulttuurikasvatuksen antajana. (Kallioniemi 2005, 32 - 33.)

Antropologisen perustelun mukaan opetusta tarvitaan, koska uskonnollisuus ja uskonnolliset kysymykset ovat osa oppilaan kokonaispersoonallisuutta. Uskonto nähdään tärkeänä osana ihmisyttä. Koulun tulee nähdä ihminen kokonaisuutena ja suhtautua vakavasti ihmisen olemukseen liittyviin eksistentiaalsiin kysymyksiin. Uskontoon liittyvät kysymykset ovat merkittäviä ihmisen elämäntulkinnan kannalta. Koulussa annettavalla uskonnonopetuksella ja uskontokasvatuksella on tärkeä rooli: ne tukevat ihmisen henkistä kasvua ja mielenterveyttä. **Yleissivistyksellinen perustelu** on osittain päällekkäinen antropologisen ja kulttuurihistoriallisen perustelun kanssa. Uskonnon tiedonalan tuntemus nähdään tärkeänä osana yleissivistystä. Yleissivistys antaa oppilaalle valmiuksia orientoitua ympäröivään maailmaan. (Kallioniemi 2005, 33 - 34.)

Yhteiskunnallisissa perusteluissa korostuu uskonnon opetuksen merkitys kansalaiskasvatuksen antajana. Uskonnonopetus on tärkeää, kun oppilaita kasvatetaan toisten ihmisten vakaumuksen kunnioittamiseen ja yhteiskunnallisesti vastuuntuntoiseen elämänasenteeseen. ”Oppiaine antaa valmiuksia tulla toimeen monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa”. 2000-luvulla tapahtuneiden yhteiskunnallisten muutosten myötä uskonnonopetuksen yhteiskunnallinen rooli on vahvistunut. Uskonnonopetuksen asemaa ja tehtävää perustellaan yhä suuremmissa määrin oppiaineen yhteiskunnallisista tehtävistä käsin. (Kallioniemi 2005, 33.)

Eettisissä perusteluissa uskonnonopetuksen tehtävänä on toimia osana koulun antamaa eettistä kasvatusta. Uskonnonopetuksen perusteluissa on korostunut vahvasti oppiaineen eettinen, arvokasvatukseen viittaava elementti. Eettisyys on keskeinen osa yleissivistävää opetusta. Uskonnonopetus sisältää vahvan eettisen ulottuvuuden. **Monikulttuurisuusperustelusta** on tullut merkittävä perustelu 2000-luvulla käydyssä uskonnonopetuskeskustelussa. Yhteiskunnassa tarvitaan tietoa omasta uskonnosta ja katsomuspohjasta, mutta myös ympärillämme vaikuttavista kulttuureista sekä muista uskonnoista ja katsomuksista. Uskonto mahdollistaa oppiaineena asioiden tarkastelun kulttuurien yli, se tutustuttaa eri ihmisten katsomuksiin ja uskomuksiin sekä tarjoaa mahdollisuuden elämään aktiivisessa keskustelussa eriuskoisten kanssa. (Kallioniemi 2005, 34.)

2.2.4 Uskonnonopetus murroksessa – suomalaisen mallin mahdollisia kehityssuuntia

Nyyssönen (1998, 463) esittelee kolme skenaariota siitä, millaisia uskonnon opetuksen opetusmalleja Suomessa saatetaan tulevaisuudessa käyttää. Ensimmäisen skenaarion mukaan Suomessa luovutaan oman uskonnon opetuksesta siirryttäessä kaikille yhteiseen uskonnonopetukseen. Opetus olisi kaikille yhteistä riippumatta uskonnollisesta tai katsomuksellisesta taustasta. Toinen skenario on, että nykyinen uskontokuntasidonnaisuuteen perustuva malli säilyy koulussa. Kolmantena vaihtoehtona on, että tunnustuksellisuutta eli sitoutumista omaan uskontoon lisätään entisestään. Skenaariot ja niiden toteutuminen ovat riippuvaisia siitä, millaisena uskonnon oppiaine nähdään osana koulua ja suomalaista yhteiskuntaa.

Suomessa on käyty runsaasti keskustelua ja kirjoittelua siitä, millainen asema uskonnonopetuksella on Suomessa. Tämän pohjalta Kähkönen (1976, 242 - 249) on luonut viisi perusmallia, kuinka uskonnonopetus voidaan toteuttaa tai jättää toteuttamatta. Ensimmäisen perusmallin mukaan koulussa ei järjestettäisi yhteiskunnan järjestämää uskonnonopetusta, vaan opetus olisi vapaaehtoista ja uskonnollisten yhdyskuntien järjestämää. Mallista on kolme eri versiota. Jokaisessa versiossa uskonnonopetus on vapaaehtoista ja yhdyskuntien järjestämää. Tämän rinnalla voi olla, että koulussa ei ole lainkaan uskonnonopetusta eikä katsomusopetusta. On mahdollista, että uskonnon tilalle tulee kaikille yhteistä opetusta, esimerkiksi elämänskatsomusten ja aatteiden opetusta. Lisäksi uskonnon tilalla voidaan opettaa kaikille yhteisenä oppiaineena etiikkaa tai uskontojen historiaa.

Toisessa perusmallissa koulussa annettava uskonnonopetus on tunnuksetonta ja kaikille yhteistä. Koulussa annettava katsomusopetus on pelkästään sen varassa. Kolmatta perusmallia kutsutaan uskontokuntasidonnaiseksi eli tunnustukselliseksi opetuksiksi. Opetus toteutetaan niin, että enemmistö ja vähemmistöt saavat tunnustuksensa mukaista uskonnonopetusta ja uskonnonopetuksesta vapautetuille on uskonnonhistorian ja siveysopin opetusta. Vaihtoehtona on, että koulussa järjestetään tunnustuksellisen uskonnonopetuksen rinnalla kaikille yhteistä etiikan opetusta. (Kähkönen 1976, 244 - 247.) Räsänen (2006, 23) toteaa, että Suomen uskonnonopetuksen nykytila on aika lähellä kolmatta perusmallia, kun uskontosidonnainen opetus korvataan oman uskonnon opetuksella ja uskonnonhistoria sekä siveysoppi elämänskatsomustiedolla. Kähkösen (1976, 247 - 249) neljännessä perusmallissa uskonnonopetus olisi valinnainen oppiaine. Viides perusmalli tuo uskonnonopetuksen esille puolestaan vapaaehtoisena oppiaineena. Perusajatuksena on, että oppilas voi käydä koulun osallistumatta lainkaan uskonnonopetukseen. Uskonnonopetusta on tarjolla joko opetuksen järjestäjän toimesta vapaaehtoisena valinnaisaineena tai varsinaisen koulupäivän ulkopuolella uskontokuntien järjestämänä oppiaineena.

2.3 Tutkielmani aihepiiriä käsittelevät aiemmat tutkimukset

Suomalaisessa uskonnonpedagogisessa tutkimuksessa on jäänyt vähemmälle sen tutkiminen, miten kansalaiset arvioivat uskontoa ja sen asemaa koulun oppiaineena (Räsänen 2006, 40 - 41). Tässä luvussa esittelen pro gradu -tutkielmani aihepiiriin liittyvää aiempaa tutkimusta ja sen kautta saatuja tutkimustuloksia.

Räsänen (2006) käsittelee koulun uskonnonopetusta teoksessaan ”Koulun uskonnonopetus – suomalaisten käsitykset uskonnonopetuksen luonteesta ja sisällöstä”. Tutkimuksessa tarkastellaan uskonnonopetuksen perusteluja ja toteuttamistapoja sekä koulun ja opettajuuden muutoksia ja haasteita. Tutkimus on kvantitatiivinen ja aineisto on kerätty kyselylomakkeilla. Tutkimuksen perusjoukon muodostivat kaikki Suomessa asuvat täysi-ikäiset Suomen kansalaiset. Tähän tutkimukseen heistä poimittiin 2000 henkilön otos. Kyselylomakkeen palautti 588 henkilöä. Aineisto käsiteltiin tilastotieteellisin menetelmin. Tutkimuksella haluttiin selvittää, mitkä ovat ne perusteet, joilla uskontoa tulisi opettaa ja miten uskonnonopetuksen toteuttaminen käytännössä tulisi ratkaista. Lisäksi tutkittiin uskonnonopettajaan liitettäviä odotuksia. Tutkimuksella selvitettiin erilaisten uskonnonopetuksen toteuttamistapojen kannatusta. Tutkimuksen kohteena olivat suomalaisten käsitykset uskonnonopetuksesta.

Tutkimustulosten mukaan suomalaiset tulkitsevat uskonnonvapauden hyvin positiivisessa valossa. Uskonnon on perusteltu sija koulun oppiaineiden joukossa. Vastaajat pitivät tärkeänä, että oppilaille taataan mahdollisuus osallistua oman vakaumuksen mukaiseen opetukseen. Uskonnon asemaa itsenäisenä oppiaineena puolletaan. Tutkimustulokset eivät anna tukea ajattelutavalle, jonka mukaan uskonnonopetuksen vastustajat pelkäisivät uskonnonopetuksen olevan uskonnon pakko-syöttöä lapsille, joille uskonto on vastenmielinen myös ilmiönä. Kirkollis-kristillinen uskonnonopetus ei saanut hyväksyntää, muttei sitä myöskään torjuttu. Vapaa-valintainen uskonnonopetus sen sijaan ei saanut kannatusta ja vielä vähemmän koulu, jossa ei olisi ollenkaan uskonnonopetusta. Tutkimustulosten mukaan oppiaineen monikulttuurisuuden kannattamisesta huolimatta suomalaiset eivät halua kuitenkaan kaikille yhteistä uskonnonopetusta. Tutkimustulokset antavat viitteitä siitä, että Schweitzerin esille tuoma yhteistoiminnallinen uskonnonopetus, joka sisältäisi oppilaan oman uskonnon mukaista opetusta ja kaikille yhteistä uskontojen dialogiin pohjautuvaa opetusta, voisi toimia opetuksen toteuttamistapana.

Tutkimukseen osallistuneiden mielestä uskonnon opiskelumotivaatio on heikko, koska itse oppiaine ei herätä mielenkiintoa ja on vanhanaikainen. Vastaajien omat kokemukset uskonnonopetuksesta vaikuttivat suuresti nykykoulun uskonnonopetuksen luonnetta koskevaan arvioon. Suomalaiset suhtautuvat nykykoulun uskonnonopetukseen varsin neutraalisti. Kolme erityispiirrettä nousi esiin: 1)

uskonnonopetus koettiin tarpeelliseksi, 2) suomalaisten käsitysten mukaan uskontokuntiin sidonnainen uskonnonopetus koulussa ei rajoita kenenkään vapautta ja 3) aikuiset uskoivat, ettei uskonto ole suosittu oppiaine oppilaiden keskuudessa. Tutkimustulos tukee suomalaisen katsomusopetuksen mallia, jota on kansainväliselläkin tasolla pidetty onnistuneena ja enemmistön sekä vähemmistöjen oikeuksia kunnioittavana ratkaisuna. Räsänen (2006) tekee tutkimustuloksiin pohjaten johtopäätöksiä, joiden mukaan opiskelumotivaatio on parempi oman tunnuskunnan mukaisessa ryhmässä kuin opetusryhmässä, jossa oppilaan tulee opiskella oman vakaumuksen vastaisia asioita. Tämä toteutuu niin eri uskontoihin sitoutuneiden kuin myös uskontokuntiin kuulumattomien oppilaiden kohdalla. Monista eduistaan huolimatta kaikille yhteinen katsomusoppiaine ei kenties ole oppilaiden motivaation kannalta paras vaihtoehto. (Räsänen 2006, 14 - 116.) Räsänen tutkimus käsittelee samaa aihepiiriä kuin oma pro gradu -tutkielmani. Oma tutkielmani eroaa tutkimuksesta siinä, että tutkimukseni kohdejoukkona ovat peruskoulussa ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien lasten vanhemmat. Olen hyödyntänyt Räsänen tutkimusta oman tutkielmani laadinnassa saaden siitä ideoita kyselylomakkeen laadintaan ja aineiston analysoinnin toteutukseen.

Rusaman (2002) teos ”Uskonto, elämäkatsomustieto ja tapakasvatus – Oppimistulosten arviointi perusopetuksen päättövaiheessa 2001” käsittelee ortodoksiseen uskonnonopetukseen osallistuvien 9. luokkalaisten osaamista peruskoulun päättövaiheessa. Tutkimus tuo esille oppilaiden ortodoksisen uskonnon opetukseen sekä uskonnon merkitykseen liittyviä asenteita. Oman tutkimukseni keskiössä ovat vanhempien käsitykset uskonnonopetuksesta, mutta tässä tutkimuksessa saadut tulokset toimivat aiheen käsittelyä tukevana tekijänä.

Rusama keräsi aineiston ositettua otantaa hyödyntäen. Oppilaat osallistuivat sekä oman katsomusaineen osaamista mittaavan että tapakasvatusta mittaavaan kyselyyn. Arvioinnissa oli mukana kaiken kaikkiaan 4022 nuorta. Ortodoksiseen uskonnonopetukseen osallistuvista tutkimukseen osallistui jokainen, elämäkatsomustiedon oppilaista 40 % ja evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen osallistuvista 5,7 %. Tutkimustulosten mukaan ortodoksiseen uskonnonopetukseen osallistuneet menestyivät tiedollisissa tehtävissä luterilaiseen uskonnonopetukseen tai elämäkatsomustietoon osallistuvia paremmin. Uskonnonollisiin symboleihin, käsitteisiin sekä Raamattuun liittyvä osaaminen oli hyvää. Ortodoksista kirkkoa ja muita kristillisiä kirkkokuntia tunnettiin tyydyttävästi. Oppilaat tunsivat suuria maailmanuskontoja kohtalaisesti. Oppilaat pitivät oppiainetta tarpeellisena, vaikkei käsiteltäviä asioita pidetä erityisen kiinnostavina. He suhtautuvat oppiaineeseen enimmäkseen positii-visesti. Nuorten mielestä uskonnon opiskelu kehittää erilaisuuden ymmärtämistä ja yli puolet (56 %) sanoo pitävänsä uskontotunneista. Uskonnonopetus koettiin tarpeelliseksi, mutta myös ikävyyttäväksi. Oppilaista maahanmuuttajilla tulee olla oikeus harjoittaa uskontoaan. (Rusama 2002.)

Vatzen pro gradu -tutkielman ”Kohtaavatko koti ja ortodoksisuus? Vanhempien käsityksiä uskontokasvatuksesta Joensuun ja Taipaleen ortodoksissa seurakunnissa” aiheena ovat vanhempien käsitykset uskontokasvatuksesta. Tutkielmassa selvitettiin, onko koulussa annettava uskontokasvatus ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien lasten vanhempien mielestä tarpeellista ja miten he perustelevat kantansa. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkein ja välitettiin vajaalle 250 perheelle. Kyselyyn vastasi yli 90 % perheistä. (Vatanen 2000, 7 - 34.)

Kyselyyn osallistuneet perheet käyvät harvoin kirkossa ja osallistuvat ehtoollisen sakramenttiin harvoin. Perheistä 62 % osallistuu jumalanpalveluksiin vain jouluna ja pääsiäisenä, 30 % ei juuri koskaan. Vanhempien mielestä lasten vieminen kirkkoon on haastavaa muun muassa murrosiästä johtuen. Vanhemmat pitävät uskontokasvatuksen tärkeimpänä tehtävänä lähimmäisenrakkauden ja toisen ihmisen kunnioittamisen opettamista. Opetussuunnitelmassa (1994) mainituista tavoitteista tärkeimpinä pidettiin henkilökohtaisen uskonvakaumuksen, kirkon perinteen sekä jumalanpalveluselämän tuntemusta. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat arvostavat koulun uskonnonopetusta. Vanhemmista yli puolet haluaa säilyttää uskonnonopetuksen tunnustuksellisenä, kun taas 40 % vastaa jista ei osannut vastata kysymykseen. Vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen. Tutkimukseen osallistuneista vajaa 50 % oli hyvin tyytyväisiä ja hieman yli 35 % melko tyytyväisiä opetukseen. Osa (12,6 %) oli opetukseen lievästi tyytymättömiä. Vanhempien mielestä uskonnon opetuksen puutteita olivat yksipuoliset työtavat, opetuksen liiallinen tietopainotteisuus ja se, etteivät uskonnonopettajat pidä yhteyttä kotiväkeen. Vanhemmat kokivat, ettei heillä ole riittävästi tietoa uskonnonopetuksen sisällöstä. Vanhemmat toivovat tapaavansa uskonnonopettajan ortodoksioppilaiden vanhemmille tarkoitetuissa vanhempainilloissa. Useat vanhemmat toivoivat myös perheleirejä ja retkiä. Uskonnonopettajien ja seurakunnan työntekijöiden tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota kodin ja koulun yhteistyön kehittämiseen ja ohjata vanhempia lastensa hengellisessä kasvattamisessa. (Vatanen 2000, 38 - 59.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni toteutetusta. Aloitan luvun tutkimusmenetelmien ja tutkimuskysymysten kuvauksella, jonka jälkeen kerron itse tehdyn kyselylomakkeen laadinnasta ja aineistonkeruusta. Luvun päätteeksi kuvailen aineiston analysointia.

3.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuskysymykset määrittävät sen, mitä menetelmää tutkimuksessa hyödynnetään. Koska tutkimus voi sisältää useita erityyppisiä kysymyksiä, voidaan tutkimuksessa hyödyntää myös useampia eri menetelmiä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 27 - 33.)

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia käsityksiä vanhemmat liittävät peruskoulussa nykypäivänä toteutettavaan ortodoksisen uskonnon oppiaineeseen?
2. Onko peruskoulussa tapahtuva ortodoksisen uskonnon opetus tarpeellista ja miten vanhemmat perustelevat kantansa?
3. Miten vanhemmat suhtautuvat ajatukseen, että uskonnon oppiaine korvattaisiin kaikille yhteisellä filosofian ja elämänkatsomustiedon opetuksella?

Tutkimukseni on vanhempien käsityksiä koskeva survey-tutkimus. Survey-tutkimuksessa tieto kerätään kohdejoukolta standardoidussa muodossa, useimmiten kyselylomakkeen tai strukturoidun haastattelun avulla. Kysymykset esitetään jokaiselle vastaajalle täsmälleen samalla tavalla. Kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen, joka edustaa tiettyä perusjoukkoa. Tarkoituksena on kuvailla, vertailla ja selittää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä kerätyn aineiston avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134 - 194.) Survey-tutkimuksessa pyritään saamaan tiettyä populaatiota

edustavia tuloksia (Lehto 1998, 216). Tutkimustapauksia voidaan vertailla keskenään etsien muut-
tujen välisiä suhteita ja yhteyksiä. (Ahola 1998, 258.) Kyselyaineiston avulla pyritään tutkittavan ai-
heen yksityiskohtaiseen yleiskuvaukseen (Laaksovirta 1988, 47).

Keräsin aineiston standardoidusti itse laaditun kyselylomakkeen avulla. Tutkimuksen toteuttaminen
kyselylomaketutkimuksena on hyödyllistä, sillä siihen liittyy monia etuja. Se mahdollistaa suurem-
pien tutkimusaineistojen keräämisen isommalla otoksella. Kyselylomakkeella voidaan kysyä monia
asioita. Aineiston analysoinnin voi toteuttaa suhteellisen helposti ja nopeasti tietokoneen sekä val-
miiden tilastollisten analyysitapojen avulla. Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia, jotka tutki-
jan on hyvä ottaa huomioon. Tutkijan on vaikea tietää, millä vakavuudella vastaajat ovat suhtautu-
neet tutkimukseen ja ovatko he pyrkineet vastauksissaan huolellisuuteen ja rehellisyyteen. Riskinä
on, että kato eli vastaamattomuus saattaa nousta suureksi. Survey-tutkimuksessa tulee kiinnittää
erityistä huomiota kyselylomakkeen laadintaan. Hyvän lomakkeen teko on aikaa vievää ja edellyttää
tutkijalta monipuolista tietoa ja taitoa. (Hirsjärvi, ym. 2009, 195 - 196.)

Toteutin tutkimuksen metodologista triangulaatiota käyttäen. Se on tutkimustapa, joka yhdistää
kvantitatiivisen eli määrällisen ja kvalitatiivisen eli laadullisen lähestymistavan menetelmiä kerätä,
tutkia ja analysoida tutkimusaineistoa. (Hirsjärvi, ym. 2009, 233; Lehto 1998, 212 - 227.) Triangulaa-
tion käyttö survey-tutkimuksessa on hyödyllistä. Erilaisten tutkimusmenetelmien yhdisteleminen te-
kee tutkimuksesta monipuolisemman. (Lehto 1998, 224 - 226.) Tutkimuksessa voidaan hyödyntää
avoimia, puolistrukturoituja, strukturoituja ja suljettuja kysymyksiä (Ahola 1998, 258). Oman tutki-
muksessani metodologinen triangulaatio merkitsee sitä, että olen rakentanut kyselylomakkeeseen
tehtäväosioita, joista osa on laadullisin ja osa määrällisin menetelmin analysoitavissa. Metodologi-
sella triangulaatiolla pyrin tutkimuksen kohteena olevan ilmiön mahdollisimman kattavaan kuvauk-
seen ja siihen, että tutkimustulokset olisivat jossain määrin yleistettävissä.

Tutkimukseni kohteena ovat vanhempien käsitykset ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Kyselyssä
peilataan myös vanhempien omia kouluaikaisia kokemuksia oppiaineesta. On tärkeää huomata, että
käsityksellä ja kokemuksella tarkoitetaan eri asioita. Laineen (2010, 38) mukaan suurin osa yksilön
käsityksistä muodostuu yhteisössä ja sieltä saatavan informaation, opetuksen, kasvatuksen ja so-
sialisaation kautta. Ne eivät siis ole aina omien kokemusten tarkastelun pohjalta syntyneitä. Koke-
mukset ovat aina omakohtaisia: ne ovat yksittäisiä ja erityisiä suhteita todellisuudessa vastaan tule-
viin asioihin. Kokemukseen jää aina myös määrittämättömiä puolia. Kyse on enemmän mielikuvista,
tunteista ja aavistuksista kuin selkeistä käsityksistä.

Tutkimuksellani pyrin tekemään tietoiseksi peruskoulussa ortodoksisen uskonnon opetukseen osal-
listuvien lasten vanhempien käsityksiä ja kokemuksia ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Kysyn,

miten he suhtautuvat ajatukseen uskonnon oppiaineen korvaamisesta kaikille yhteisellä filosofian ja elämäncatsomustiedon opetuksella. Tutkin, miten vanhemmat haluaisivat uskonnon oppiaineen toteutettavan tulevaisuudessa. Lopuksi selvitän, pitävätkö vanhemmat ortodoksisen uskonnon oppiainetta tarpeellisena ja miten he perustelevat kantansa.

3.2 Aineiston keruu

Tutkimukseni toteutuksen suunnittelu alkoi tutustuttuani aihetta käsittelevään kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimuksiin. Tutkimussuunnitelma valmistui marraskuussa 2012. Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin kyselylomakkeen, koska halusin saada mahdollisimman kattavan kuvan ilmiöstä ja että saamani tutkimustulokset olisivat jossain määrin yleistettävissä. Kyselylomaketutkimus mahdollistaa suuren otoskoon. Aineistonkeruumenetelmän valintaan vaikutti myös tutkimusaiheeni arkaluonteisuus. Tutkimukseni käsittelee uskonnon opetusta sekä vanhempien käsityksiä ja kokemuksia siitä. Arkaluonteisen aiheen käsittelyssä kyselylomake nähdään haastattelua luotettavampana aineistonkeruumenetelmänä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 206).

Aloitin kyselylomakkeen laadinnan tutkimuskysymysten pohjalta. Pohdin, mitä haluaisin tietää ja kuinka saisin vastauksia näihin mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Lopputuloksena on kyselylomake, jossa on sekä avoimia että strukturoituja kysymysosioita. Strukturoiduilla kysymysosioilla tavoittelen jossain määrin yleistettävää tietoa. Avoimilla kysymyksillä tavoittelen puolestaan vastauksia, jotka lisäävät tutkittavaan ilmiöön liittyvää ymmärrystä ja jotka mahdollistaisivat tutkimusaiheen syvällisemmän käsittelyn. Kyselylomakkeen laadinnassa olen hyödyntänyt soveltaen Antti Räsäsen (2006) tutkimuksessa käytettyjä tutkimuspatteristoja. Olen huomioinut laatimassani kyselylomakkeessa ortodoksisen uskonnon opetuksen erityispiirteet. Pyysin Itä-Suomen yliopiston ortodoksisen uskonnon ja kirkkohistorian lehtori Risto Aikosta ja Suomen ortodoksisen kirkon kirkkopalvelujen koordinaattori Sirpa Okulovia kommentoimaan kyselylomaketta. Huomioin heiltä saadut arvokkaat muutosehdotukset. Laadin kyselylomakkeen yhteyteen saatekirjeen (liitteet 1 ja 3), jonka tarkoituksena on esitellä tutkimus lyhyesti ja motivoida vanhempia osallistumaan.

Kyselylomakkeessa (liitteet 2 ja 4) tiedustelen ensimmäiseksi vastaajan taustatietoja. Taustatietokysymysten tarkoituksena on johdatella aiheeseen, herättää mielenkiintoa ja innostaa vastaamiseen. Tässä osiossa (kysymykset 1-7) tiedustelen vastaajan sukupuolta, äidinkieltä, uskonnollista taustaa, asuinpaikkakuntaa ja -seutua, koulutusta ja suhdetta ortodoksisuuteen. Kysymyksissä 8 ja 9 tiedustelen, onko vastaaja osallistunut omana kouluaikanaan ortodoksisen uskonnon opetukseen. Myönteisesti vastanneita pyydän kuvailemaan omia peruskouluaikaisia kokemuksia ortodoksisen uskon-

non opetuksesta. Kysymyksellä 10 haluan selvittää, millaisena oppiaineena vastaajat pitävät nykyistä ortodoksisen uskonnon opetusta. Tiedustelen vanhempien tyytyväisyyttä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen kysymyksessä 11. Tyytyväisyyttä mitataan 5-portaikkoisella likert -asteikolla. Annan vanhemmille myös mahdollisuuden kertoa opetuksen hyviä puolia ja esittää ideoita opetuksen kehittämiseksi. Kysymyksessä 12 esitän väittämiä koskien uskonnon opetuksen toteutusta. Tiedustelen, miten vanhemmat suhtautuvat uskonnonopetuksen toteutusvaihtoehtoihin. Kysymyksessä 13 pyydän perustelemaan, miksi koulussa tarvitaan tai ei tarvita uskonnonopetusta. Kohdassa 14 on tilaa kommentteille sekä tutkimusta, kyselylomaketta ja uskonnonopetusta koskevalle palautteelle.

Testasin kyselylomakkeen toimivuutta pilottitutkimuksella Tampereen ympäristökunnissa. Pilottitutkimuksen vastausprosentti oli hyvä. Pilottitutkimus osoitti, että kyselylomakkeen kääntäminen venäjänkielille olisi hyödyllistä: se lisäisi tutkimuksen luotettavuutta ja kasvattaisi vastausprosenttia. Väärinymmärtämisen mahdollisuudet pienenevät, kun vastaajilla on mahdollisuus vastata äidinkielellään ilmaisten itseään parhaimmalla mahdollisella tavalla. Kyselylomakkeesta toteutettiin myös venäjänkielinen versio, koska suurin osa Suomessa ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvista maahanmuuttajataustaisista lapsista on venäjänkielisiä. Pilottitutkimuksen jälkeen arvioimme kyselylomakkeen toimivuutta pro gradu -seminaarissa. Kyselylomake todettiin toimivaksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi. Ainoastaan monivalinta-asteikoita yksinkertaistettiin. Kyselyn laadinnan yhteydessä olen huomionut seka-avioliitot. Suomessa ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien lasten vanhemmista usein vain toinen on ortodoksi. Ortodoksisen uskonnon opetusryhmissä on runsaasti maahanmuuttajataustaisia lapsia, joista suurimman kieliryhmän muodostavat venäjänkieliset. Maahanmuuttajavastaajat huomioitiin kysymysten asettelussa, muotoilussa sekä vastausvaihtoehtojen valinnoissa.

Survey-tutkimuksen tarkoituksena on antaa tarkka ja perusteellinen yleiskuva tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä mittaamisen keinoin. Tästä syystä tutkimusaineiston tulee vastata tutkittavaa ongelma-aluetta niin hyvin kuin mahdollista. Näin ollen myös otoksen tulee vastata perusjoukkoa mahdollisimman hyvin. Tutkimustulokset voidaan yleistää koskemaan koko perusjoukkoa, kun otos vastaa sitä. (Laaksovirta 1988, 51.) On myös tärkeää, että tutkimukseen osallistuvilla on tietämystä tai kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Näin ajatellen tutkimukseen osallistuvien valinta tulee olla harkittua ja tarkoituksenmukaista, ei satunnaista. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 85 - 86.)

Tutkimukseni kohderyhmänä ovat ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien peruskoululaisten vanhemmat. Kysely toteutettiin Tampereen, Helsingin, Joensuun, Liperin ja Ilomantsin alueilla. Pyrin lisäämään tutkimuksen kattavuutta valitsemalla tutkimukseen paikkakunnat, jotka eroavat toi-

sistaan kooltaan ja taustaltaan. Näin voidaan olettaa, että tutkimustulokset vastannevat valtakunnallisesti ortodoksilasten vanhempien käsityksiä. Valitsin tutkimukseen Helsingin, koska kyseessä on Suomen pääkaupunki. Helsingissä asuu suurin osa Suomen ortodokseista. Tampere on puolestaan kasvava kaupunki, jossa ortodoksiseen uskonnon opetukseen osallistuu paljon maahanmuuttajia. Joensuussa ortodoksisuus on vahva osa paikalliskulttuuria. Ortodoksisen uskonnon opettajien koulutus on keskittynyt sinne. Liperissä ortodoksisuudella on perinteisesti pitkä ja vankka historia osana paikalliskulttuuria. Paikkakunnalla korostuu ekumeenisuus. Ilomantsin valitsin paikkakuntana, jossa ortodoksit ovat olleet kautta aikain hyvin edustettuna. Ortodoksisen uskonnon opetuksen toteutus ja ortodoksisuuden sija eroavat mainitsemisani paikkakunnissa.

Aineistonkeruu toteutettiin paikkakunnilla samanaikaisesti maaliskuun 2013 aikana. Tätä ennen olin pyytänyt uskonnonopettajilta luvan tutkimuksen toteuttamiseen. Tutkimukseni kohderyhmänä ovat aikuiset, joten erillistä tutkimuslupaa tutkimukselleni ei vaadita. Vanhemmilla on vapaus jättää osallistumatta tutkimukseeni. Erillispyyntöä hankin kuitenkin tutkimusluvan Tampereen kaupungilta. Tämän jälkeen toimitin kyselylomakkeet vanhemmille uskonnonopettajien kautta. Lähetin kyselylomakkeet ortodoksisen uskonnon opettajille, jotka jakoivat ne oppitunnilla oppilaille kotiin viäväiksi. Lähetin kyselylomakkeiden ohessa uskonnonopettajille saatekirjeen, joka sisälsi ohjeet kyselylomakkeiden jakoa varten. Kyselylomake tuli jakaa kaikille ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuville oppilaille, joten opettajat eivät voineet vaikuttaa siihen, ketkä osallistuisivat tutkimukseen. Kyselyn luotettavuuden ja vastausprosentin lisäämiseksi kyselylomakkeet palautettiin valmiiksi maksetussa palautuskirjekuoressa kyselyn tekijälle. Vastaukset eivät siis kulkeneet missään vaiheessa opettajan kautta. Tutkimuksen luotettavuus kasvoi, kun vanhemmilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn todenmukaisesti, pelkäämättä että opettaja saisi vastaukset tietoonsa. Kyselylomakkeen viimeinen palautuspäivämäärä valittiin tarkasti, jotta vastausaikaa olisi riittävästi ja mahdollisimman moni osallistuisi kyselyyn. Aineistonkeruun jälkeen pyysin opettajia ilmoittamaan oppilaille jaettujen kyselylomakkeiden määrän. Kyselylomakkeita jaettiin 441 kappaletta. Kyselyyn vastasi 201 vanhempaa. Vastausprosentiksi muodostui 46 %. Karhuamiskirjettä ei tarvittu, koska vastausprosentti oli kyselylomaketutkimuksella saaduksi hyvä.

3.3 Aineiston analysointi

Aloitin aineiston analysoinnin lukemalla kyselylomakkeet useamman kerran läpi ja perehtymällä huolella niiden sisältöön. Kirjoitin ylös, mikä oli ensivaikutelmani aineistosta ja mitä sieltä vaikutti nousevan erityisesti esiin. Tämän jälkeen järjestin kyselylomakkeet paikkakunnittain nimettyihin kansioihin. Tutkimukseni yhtenä tarkoituksena on selvittää, eroavatko tutkimustulokset paikkakunnittain ja tämä järjestely auttoi suuren aineiston hahmottamisessa. Seuraavaksi numeroin kyselylomakkeet.

Touko-kesäkuun 2013 aikana syötin kvantitatiivisesti tarkasteltavan aineiston huolellisesti SPSS -ohjelmistolle. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) -ohjelmisto on suunniteltu erityisesti käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteitä varten (Nummenmaa 2004, 17). Syvennyin aineistoon ja sieltä nouseviin asioihin. Analysoin kysymyskohdat tarkastellen havaintojen lukumääriä eli frekvenssejä. Tutkin samalla, eroavatko vastaukset taustamuuttajien kesken. Selvitin, eroaako esimerkiksi äidin kielenään suomea ja venäjää puhuvien vanhempien suhde ortodoksisuuteen. Tein jakaumista graafisia esityksiä taulukoiden ja pylväsdiagrammien muodossa (liite 6).

Loput aineistosta analysoin laadullisen tutkimuksen periaattein. Aineiston analysoinnin helpottamiseksi kirjoitin avointen kysymysosioiden vastaukset Word -tiedostomuotoon heinäkuun 2013 aikana. Samassa käänsin venäjänkielisen aineiston suomen kielelle venäjän kieltä taitavan henkilön avustuksella. Liitin käännetyn aineiston muuhun aineistoon. Vastaukset ovat jäljitettävissä takaisin alkuperäiseen kyselylomakkeeseen, koska olen liittänyt lomakenumeron jokaisen vastauksen perään. Yksittäisen vastauksen tarkastelu kyselylomakkeen laajemmassa kontekstissa on mahdollista tarpeen tullen. Seuraavaksi analysoin aineiston sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda tutkittavasta ilmiöstä tiivistettyyn ja yleiseen muotoon tehty kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Alla on kuvaus, kuinka **etenin aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä vaiheittain** Tuomea & Sarajärveä (2009, 109) mukaillen:

1. Kyselylomakkeiden lukeminen ja niiden sisältöön perehtyminen
2. Pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja alleviivaaminen
3. Pelkistettyjen ilmausten listaaminen
4. Samankaltaisuuksien ja erilaisuuksien etsiminen pelkistetyistä ilmauksista
5. Pelkistettyjen ilmausten yhdistäminen ja alaluokkien muodostaminen
6. Alaluokkien yhdistäminen ja yläluokkien muodostaminen niistä
7. Yläluokkien yhdistäminen ja kokoavan käsitteen muodostaminen

Kahden analysointimenetelmän kautta pyrin samanaikaisesti selkeään, kattavaan ja syvälliseen ilmiön kuvaukseen. Tässä tutkimuksessa laadullisen ja määrällisen tutkimuksen analysointimenetelmät täydentävät toisiaan.

3.4 Tutkielman luotettavuuden ja eettisyyden arviointi

Olen pyrkinyt noudattamaan tieteelliselle tutkimukselle esitettyjä kriteereitä tutkielmani teon jokaisessa vaiheessa. Olen arvioinut omaa tutkimustyötäni useamman kerran sen eri vaiheissa. Olen

tehnyt tutkimukseni kannalta keskeiset ratkaisut, kuten menetelmävalinnat, tutustuttuani erilaisiin vaihtoehtoihin ja näkökulmiin. Olen tarkastellut tutkimustuloksia useita kertoja ja korjannut tarvittaessa tekemiäni johtopäätöksiä. Olen pyrkinyt tutkielman teossa suunnitelmallisuuteen ja järjestelmällisyyteen.

Ortodoksinen uskonto, sen opetus ja siihen liittyvät ominaispiirteet ovat minulle jo entuudestaan tuttuja. Olen itse ortodoksi ja olen osallistunut omana kouluajanani ortodoksisen uskonnon opetukseen. Taustani voidaan nähdä etuna, koska tutkijan syvällisempi ymmärrys aiheesta auttaa tavoittamaan vastaajien sanoman ja tekemään todennäköisesti sitä lähimpänä olevan tulkinnan. Olen syventänyt tietämystäni uskonnon opetuksesta tutustumalla aihepiiriä käsittelevään kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimustuloksiin. Kyselyn toteuttamisen aikana olen pitänyt etäisyyttä aiempiin tutkimustuloksiin. Olen tarkastellut saamaani aineistoa ja siitä tekemiäni tulkintoja kriittisessä valossa. Olen reflektoinut toimintaani toistuvasti tutkielman edetessä.

Olen huomioinut kyselylomakkeen laadinnassa ja siinä esitettyjen kysymysten asettelussa tutkimusaiheeni herkän luonteen. Olen kunnioittanut vanhempien itsemääräämisoikeutta antamalla heille mahdollisuuden päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Olen laatinut kyselylomakkeen tutkimuskysymysten pohjalta ja pyrkinyt asioiden esittämisessä selkeyteen ja yksinkertaisuuteen. Kyselylomakkeessa olen huomioinut maahanmuuttajataustaiset vanhemmat laatimalla kyselylomakkeesta venäjänkielisen version. Käännöstyöt on tehty venäjän kieltä taitavien henkilöiden avustuksella. Täytetyt kyselylomakkeet lähetettiin suoraan tutkijalle. Tutkimustulosten esittämisen yhteydessä olen huomioinut eettisyyteen liittyvät asiat. Opettajia koskevat hyvät puolet ja kehitysideat esitellään tutkimustulosten yhteydessä yleisellä tasolla. Näin vastaajien käsitykset yksittäisistä opettajapersoonista eivät tule julki.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että olen pyrkinyt noudattamaan tutkielman teossa hyvää tieteellistä käytäntöä. Olen selvittänyt tutkimukseeni liittyviä eettisiä kysymyksiä ja huomioinut ne tutkimuksen teon eri vaiheissa. Olen suunnitellut, toteuttanut ja raportoinut tutkielmani etenemisestä yksityiskohtaisesti. Olen pyrkinyt tutkimustyössäni rehellisyyteen ja yleiseen huolellisuuteen tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioinnissa.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimustuloksia. Kerätty aineisto on runsas. Kyselylomakkeessa esitettyihin kysymyksiin on vastattu huolella: vanhemmat ovat selkeästi pohtineet heiltä kysytyjä asioita. Aineiston runsaudesta johtuen olen päätenyt tutkimustulosten esittelyssä lukijaystävälliseen ratkaisuun. Esitän tutkimustulokset mahdollisimman selkeässä ja tiivistetyssä muodossa. Etenen tutkimustulosten käsittelyssä kyselylomakkeen (liite 2) mukaisessa järjestyksessä. Tutkimuksesta tarkemmin kiinnostuneilla on mahdollisuus tutustua myös liitteeseen 5, jossa on tutkimustuloksia havainnollistavia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

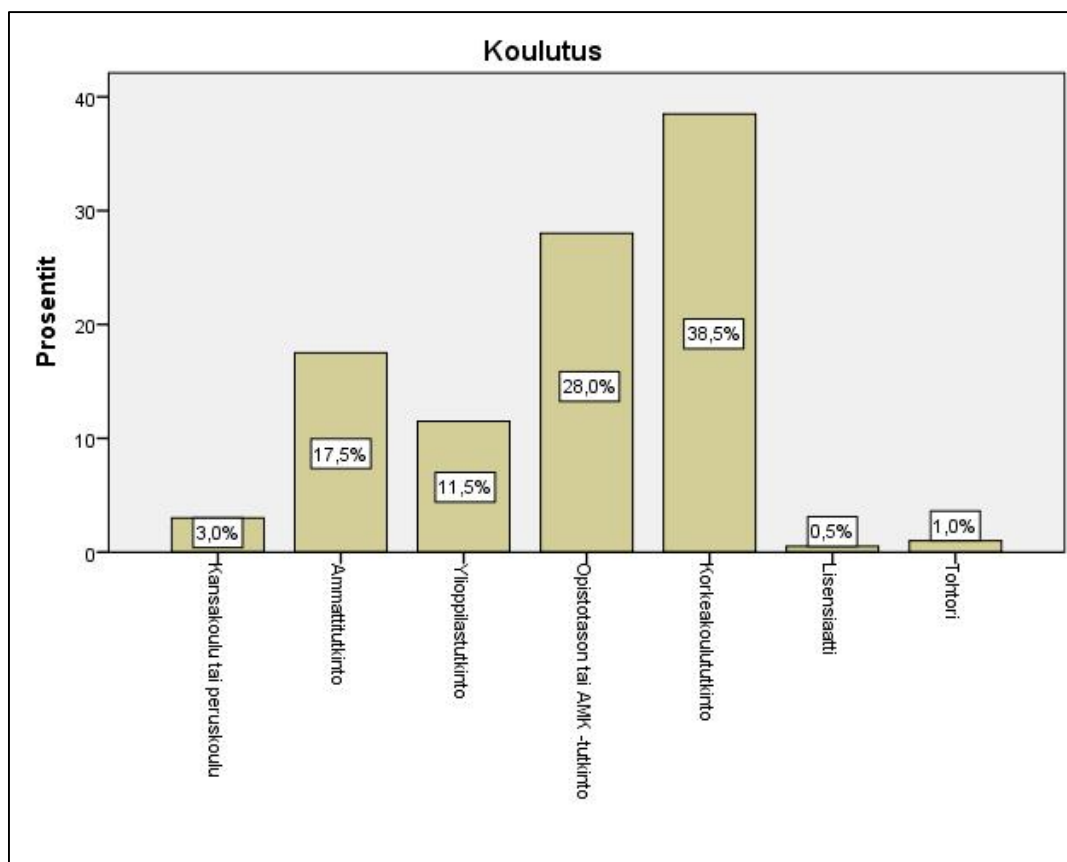
4.1 Taustatietoa kyselyyn osallistuneista

Kyselytutkimukseen vastasi 201 henkilöä. Heistä 81 % on naisia ja 19 % miehiä. Sukupuolijakaumaa selittänee se, että kyseessä on ortodoksisen uskonnon opetusta käsittelevä tutkimus. Sepon (2003, 158 - 161) toteaa, että nykyisen uskonnonvapauslain mukaan lapsen liittyminen uskonnolliseen yhdyskuntaan pohjautuu huoltajien väliseen tahdonilmaisuun. Lapsi ei siis automaattisesti kuulu samaan yhdyskuntaan vanhempiansa kanssa, kuten aiemmin oli. Haluan myös muistuttaa, että Suomessa ortodoksit elävät usein seka-avioliitossa. Kyselylomake on todennäköisesti annettu perheen sisällä sen vanhemman täytettäväksi, joka on ortodoksi. Useissa tapauksissa se on äiti. Kyselyyn osallistui myös isiä, jotka ovat ortodokseja. Näin myös he sekä heidän käsityksensä ja kokemuksensa ovat edustettuina tässä tutkimuksessa.

Kyselyyn osallistuneista 58 % puhuu äidinkielenään suomea. Venäjää äidinkielenään puhuu 37 % vastaajista. Kyselyyn osallistui myös romaniala, ukrainaa, arabiaa, karjalaa, kreikkaa, bulgariaa ja japania äidinkielenään puhuvia. Tutkimuksessa ovat siis hyvin edustettuina myös maahanmuuttajataustaiset vanhemmat.

Tutkimukseen osallistuneista 86 % on uskonnolliselta taustaltaan ortodokseja. Evankelisluterilaisia on puolestaan 9 %. Vastaajista 4 % ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ole uskonnollisen yhteisön jäsen. Joukossa on lisäksi muutamia vanhempia, jotka ovat uskonnolliselta taustaltaan helluntailaisia, buddhalaisia tai koptikristittyjä.

Kyselyyn osallistuneista 30 % asuu Helsingissä, kun taas Tampereella ja sen ympäristökunnissa asuu 30 % vastaajista. Joensuussa asuu puolestaan 20 %, Liperissä 14 % ja Ilomantsissa 6 % kyselyyn osallistuneista. Kyselyyn osallistuneista 52 % asuu suurkaupungissa, vajaa neljäsosa (24 %) kaupungissa. Maaseudun taajamassa asuu 13 %, haja-asutusalueella puolestaan 9 % ja pienkaupungissa 2 % vastaajista.

KUVIO 1. Vastaajien koulutuksellinen tausta.

Kuviosta 1 voidaan havaita, että tutkimukseen osallistui vanhempia jokaisesta koulutusryhmästä. Vastaajista lähes 39 % on koulutukseltaan korkeakoulututkinnon, 28 % opistotason tai AMK -tutkinnon, vajaa 18 % ammattitutkinnon, noin 12 % ylioppilastutkinnon, 3 % kansakoulun tai peruskoulun suorittaneita. Muutama vastaajista ilmaisi oman koulutuksensa kysymyskohdan muut -vaihtoehdossa: vastaajissa on myös tohtoreita ja lisensiaatteja.

Tutkimuksessa kysyttiin, mikä on vanhempien suhde ortodoksisuuteen. Vastaajista 57 % on kastettu tai liitetty lapsena ortodoksisen kirkon jäseneksi. Lähes 30 % on liittynyt kirkkoon aikuisiällä ja 13 % vastaajista ei ole itse ortodokseja, mutta heidän nykyinen tai entinen puolisonsa on.

Aineistosta voi huomata, kuinka tutkimukseen osallistuneiden vanhempien suhde ortodoksisuuteen eroaa äidinkielenään suomea ja venäjää puhuvien välillä. Suomen kieltä äidinkielenään puhuvista suurin osa (62 %) on kastettu tai liitetty jo lapsena ortodoksisen kirkon jäseneksi. Suomen kieltä äidinkielenään puhuvista 20 % on liitetty ortodoksisen kirkon jäseniksi aikuisiällä ja 18 % ei ole ortodokseja, mutta heidän nykyinen tai entinen puolisonsa on ortodoksi. Venäjän kieltä äidinkielenään puhuvista puolestaan 49 % eli noin vajaa puolet on kastettu tai liitetty lapsena ortodoksiksi, kun taas 45 % on liittynyt ortodoksiseen kirkkoon vasta aikuisiällä. Venäjää äidinkielenään puhuvista 5 % ei ole ortodokseja, mutta heidän nykyinen tai entinen puolisonsa on ortodoksi.

Yhteenvetoa vastaajien taustatiedoista

Tutkimukseen osallistuneissa on sekä suomenkieltä äidinkielenään puhuvia että maahanmuuttaja-taustaisia vanhempia. Joukossa on uskonnolliselta taustaltaan niin ortodokseja, evankelisluterilaisia kuin myös uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattomia. Kyselyyn on osallistunut vanhempia viideltä eri paikkakunnalta ja niiden vastausprosentit noudattelevat paikkakuntien suuruusluokkaa. Vastaajien asuinseudut poikkeavat toisistaan. Vastaajia on kaikista eri koulutusryhmästä. Vastaajien suhde ortodoksisuuteen eroaa myös toisistaan: joukossa on lapsen ortodoksiksi kastettuja tai liitettyjä, aikuisiällä ortodoksiseen kirkkoon liittyneitä ja vanhempia, joiden nykyinen tai entinen puoliso on ortodoksi. Vastaajien joukko on heterogeeninen: kukin vastaaja tarkastelee aihetta omasta näkökulmastaan, omista käsityksistään ja kokemuksistaan käsin. Tämä mahdollistaa uskonnon opetusilmion kattavan tarkastelun.

4.2 Vanhempien kouluaikaiset kokemukset ortodoksisen uskonnon opetuksesta

Kyselylomakkeessa tiedustelin, ovatko vanhemmat osallistuneet omana kouluaikanaan ortodoksisen uskonnon opetukseen. Vastaajista 36 % on osallistunut opetukseen, 64 % taas ei. Opetukseen osallistumattomien joukon muodostavat pääasiassa maahanmuuttajat, evankelisluterilaiset ja ortodoksiseen kirkkoon vasta aikuisiällä liittyneet. Tässä tutkimuksessa vastaajan äidinkieli on yhteydessä uskonnonopetukseen osallistumiseen. Suomen kieltä äidinkielenään puhuvista 59 % on osallistunut ortodoksisen uskonnon opetukseen, 41 % ei ole osallistunut. Heidän kohdallaan opetukseen

osallistumattomien joukon muodostavat evankelisluterilaiset ja aikuisiällä ortodoksiseen kirkkoon liittyneet. Äidinkielenään venäjää puhuvista 96 % ei ole osallistunut uskonnonopetukseen omana kouluaikanaan. Useat vanhemmat ilmaisivat kysymyskohdan yhteydessä kirjallisesti, ettei Neuvostoliitossa ja Venäjällä ollut heidän aikanaan uskonnon oppiainetta. Ne 4 %, jotka ovat osallistuneet opetukseen, ovat osallistuneet opetukseen Suomessa. Tutkimukseen osallistuneet ukrainan, arabian, romanian, japanin, bulgarian ja karjalan kieltä äidinkielenään puhuvat eivät osallistuneet opetukseen omana kouluaikanaan, kreikkaa äidinkielenään puhuva osallistui.

Pyysin ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuneita kuvailemaan kokemuksiaan ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Opetukseen osallistuneista 72 henkilöstä 70 henkilöä kuvasi opetusta. Kysymyskohdasta saatu aineisto on runsas. Vastaajat ovat kuvailleet opetusta tuoden esille useita opetukseen liittyviä erilaisia hyviä ja huonoja puolia. Etenin aineiston käsittelyssä sisällönanalyysin keinoin. Yleiskuvan saavuttamiseksi olen lisäksi laskenut analyysin lopuksi, kuinka monen vastaajan kokemukset liittyvät esimerkiksi opettajaan tai opetusmenetelmiin. Näin sain selville, mitkä asiat korostuvat vastaajien ilmaisemissa kokemuksissa.

Vanhemmat kuvailevat opetusta yleisesti ja adjektiivejä hyödyntäen (40 henkilöä). Kokemuksissa he mainitsevat usein opettajan (33 henkilöä), opetusryhmän (31 henkilöä) ja uskonnonopetuksen järjestelyt (25 henkilöä). Kokemukset liittyvät myös opetuksen yhteydessä pidettyihin hartaushetkiin (14 henkilöä) sekä kirkko- ja luostariretkiin (10 henkilöä). Vastaajat kuvailevat myös opetusmenetelmiä (10 henkilöä), opetusmateriaalia (8 henkilöä) ja opetussisältöjä (5 henkilöä). Lisäksi on joitakin yksittäisiä kokemuksia (5 henkilöä), jotka tuon esiin tutkimustuloksissa viimeisenä.

Seuraavaksi esittelen tutkimustuloksia yleisen mielipiteen valossa. Kerron, millaisena vastaajat ovat yleensä kokeneet oman kouluaikansa ortodoksisen uskonnon opetuksen. Lisäksi tuon esille yleisestä mielipiteestä poikkeavia puheenvuoroja, jotta myös yksilöiden äänet pääsevät kuuluviin. Yleiskuva ja yksittäisten vastaajien poikkeavat kokemukset tuovat kokonaisuutena esiin vanhempien kokemukset ortodoksisen uskonnon opetuksesta kaikessa monimuotoisuudessaan. Lopussa on yhteenvetoa näistä tutkimustuloksista.

Yleiskuva oman kouluajan ortodoksisen uskonnon opetuksesta

Vastaajat kuvailevat uskonnon opetusta pääasiassa myönteisessä valossa. Opetuksesta jäänyt yleisvaikutelmaa kuvaillaan seuraavin adjektiivein (vastaajamäärän mukaisesti suurimmasta pienimpään): opetus on ollut kivaa, rentoa, monipuolista, mielenkiintoista, käytännönläheistä ja oppitunneilla on ollut hyvä tunnelma. Opetus on ollut lempeää ja läheistä. Monella on jäänyt opetuksesta pelkästään positiivisia ja lämpimiä muistoja. Osa mainitsi oppineensa opetuksen kautta perusasiat,

vaikkei mielenkiintoa opiskeluun itse kouluaikana välttämättä riittänytkään. Opetuksen on koettu tukevan kodin esimerkkiä ja sen kautta saadut opit ovat ohjanneet myös myöhemmin elämässä eteenpäin.

Eihän niitä enää tarkasti muista!! ☺ Silloin oli ortodokseja paljon enemmän uskontunneilla ja opetus oli minusta ammattitaitoista ja huumorilla höystäen kerrottua. Ei yhtään huonoja muistoja! (k178)

Kiva ja hauskaa opetusta! (k102)

Uskontotuntini koulussa olivat mukavia ja "rentoja". Uskonasioita käsiteltiin iloisessa ja rauhallisessa hengessä. (k182)

Antoisaa / monipuolista (k190)

Osa vastaajista muistelee oppitunteja puolestaan helppoina ja tavallisina oppitunteina, jotka eivät eronneet muista oppiaineista. Opetus oli ollut tylsää, laadultaan vaihtelevaa, huonoa, vanhanaikaista tai yksinäisenä puuhasteluna.

Yksinäistä puuhastelua. Tosin, tunnit olivat leppoisaa vaihtelua muuhun puurtamiseen. (k108)

Opetus oli hyvin epämääräistä / vaihtelevaa. Tunnit oli järjestetty huonosti → tuli mm. hyppytunteja." (k125)

- Pitkäveteistä ja ikävystyttävää. Pienet ryhmät, koska vähän ortodoksioppilaita. Sai helposti hyvän numeron. (k89)

Opettaja

Vastaajat kuvailevat ortodoksisen uskonnon opettajiin pääasiassa myönteisessä valossa. Opettajat olivat olleet hyviä, mukavia ja helposti lähestyttäviä. Oppilaille oli syntynyt lämmin suhde opettajiin. Opettajat olivat olleet läheisiä ja lämpöisiä. Keskusteleminen opettajan kanssa oli ollut helppoa ja luontevaa. Opettajalta oli voinut kysyä mitä vain ja oppitunneilla oli syntynyt hienoja keskusteluja. Opettaja oli ollut erittäin kannustava ja asiantunteva. Hän oli ollut ammattitaitoinen ja osasi tuoda opetettavat asiat kivalla tavalla esille. Opetus oli ollut huumorilla höystäen kerrottua. Huumorintajuinen opettaja oli saanut tunteista mielenkiintoisempia. Opettaja oli tuttu myös seurakunnan toiminnasta, mikä toi opettajan entistä lähemmäksi. Osa vastaajista mainitsi myös opettajia nimeltä ja kertoi heistä hyviä muistoja.

Minulla oli ihana, suhteellisen iäkäs ortodoksiope peruskoulussa/lukiassa, joka saapui Kuopiosta opettamaan meitä ortodokseja kotipaikkakunnalleni Juankoskelle. Opetus oli käytännönläheistä, helppoa ja kunnioittavaa. Sain mielestäni hyvät eväät elämään

tämän herrasmies-open ansiosta. Pelkkää positiivista on muistikuvissani siis. Open nimeä en enää vaan valitettavasti muista. (k14)

Uskontotunneista tykkäsin kovasti. Oppilaita oli vähän ryhmässä ja tuntui että se on "oma porukka". Paljon opittiin keskustelemalla ja opettajalta pystyi kysymään mitä tahansa. Kun opettaja tuttu myös seurakunnan toiminnasta, se toi opettajan "lähe-mäksi". Vaikka opettajan kanssa puhuttiin paljon (myös asian vierestä) niin paljon opit-tiin ja mielenkiinto säilyi opiskeluun. Hyvällä muistelen ☺ (k174)

Kansakoulussa kaikki ortodoksioppilaat siirrettiin II luokalla samalle luokalle, se oli eka-luokan kavereiden takia harmillista, sen muistan... Ihania opettajia vuosien varrella, olin koko ajan kiinnostuneempi omasta ortodoksisuudestani. Lukiossa tosi nastat tun-nit, kiitos pappien(kin), jotka meitä opettivat! Yo-kirjoituksista tuli hienoa palautetta ja suorat henk.koht. terveiset arkkipiispa Paavalilta <3. (k82)

Ortodoksinen uskonnonopetus oli sekä ala- että yläasteella ja lukiossa aina mukavaa ja mielenkiintoista. Opettajani olivat asiantuntevia, mukavia ja jollainlailla "lämpöisiä" sekä läheisiäkin. Tunneille meni aina mielellään ja yo-kirjoituksissa kirjoitinkin ort us-konnon yhtenä reaaliaineena. Opettajani osasivat tuoda asiat esille kivasti. (k176)

Vastausten joukossa oli myös yksittäisten vastaajien kokemuksia, joissa kuvailtiin opettajaa kieltei-sessä valossa. Vastaajat olivat kokeneet opettajan epäpäteväksi. Opettajalla ei ollut pedagogisia valmiuksia, jolloin oppitunnit olivat tuntuneet tylsiltä. Opettajat saattoivat vaihtua usein ja he olivat vaikuttaneet välillä oudoilta. Opetuksen laatu oli vaihdellut. Opettajalla oli saattanut olla ongelmia henkilökohtaisessa elämässä, jotka heijastuivat myös opetuksen laatuun. Yhdellä opettajan alkoho-liongelmia oli johtanut siihen, että opettaja oli saapunut opettamaan vain joka toinen kerta ja opetuk-sen laatu oli ollut huonoa. Yksi vastaajista kuvailee opettajaansa "kiihkouskovaiseksi". Kielteisenä on koettu myös se, ettei opettajalta ole uskallettu kysyä normaaleja mieltä askarruttaneita kysymyk-siä.

Ala-asteella opettajani oli minulle läheinen & ryhmämme pieni → lämpimät muistot & uskonnon asioita & "rituaaleja" käytiin läpi läheisesti & lämpimästi. Ya:lla opena oli "hömelö pappi" eli opetus oli todella helppoa; ei vaatinut meiltä ponnisteluja, olimme kyllä kiltti ryhmä mutta yksi, joka lintsasi aina sai ysin & me muut kympin ☺, silti en muista mitään! (k122)

Kirkkohistorian jankkaamista, ulkoaopetteluja ja "kynäsauhuten" vihkoon kirjoittamista. Opettajilta ei paljoa siihen aikaan vaadittu ammattitaitoa, riitti että oli tekstiä mitä oppi-laat kopioivat kirjoittamalla. (k92)

Opettaja oli kovin "kiihko"uskovainen, mikä näkyi opetuksessa ja siinä että hänen mie-lestään joka ikisessä kirkon toimituksessa olisi pitänyt käydä. (k173)

Osa vastaajista huomautti, että opettajan rooli on korostunut nimenomaan uskonnon oppiaineen kohdalla. Opetuksen mielekkyys on paljolti kiinni opettajasta ja opetustavoista, mutta myös pedago-gisista taidoista. Toisen tapauksessa opettajat olivat olleet ihania ja kiinnostuneisuus ortodoksisuutta kohtaan oli kasvanut, kun taas toisen kohdalla opettaja oli saanut uskonnon oppiaineen tuntumaan pakkosyötöltä.

Alaluokilla oli useamman luokan oppilaat samassa ryhmässä (silti noin 5 oppilasta). Tunnit tuntui vanhanaikaisilta, paljon laulettiin. Ortodoksinen uskonnonopetus on paljon myös opettajasta ja opetustavasta kiinni. jos tunnrit ovat pelkkää monisteiden kirjoitusta ja koko ajan asiaa mennään eteenpäin, voi olla että uskonnotunnit menee mielenkiinnottomiksi ja pakkopullaksi. (k167)

Opetusryhmä

Opetusryhmät olivat olleet yleisesti ottaen pieniä ja opetukseen oli osallistunut oppilaita usealta eri luokka-asteelta. Osalla vastaajista oli osallistunut oppitunneille, joissa oli useita lapsia. Heidän mielestään oli hyvä, ettei heidän tarvinnut olla yksin opetuksessa. Osa muisteli puolestaan, kuinka he olivat olleet koulun ainoita ortodokseja ja osallistuneet yksin ortodoksinen uskonnon oppitunneille. Omassa pienessä opetusryhmässä oli ollut kiva opiskella ja siinä oppi hyvin. Vastaajat kokivat pienryhmäopetuksen pääasiassa positiivisena ”omana porukkanaan”. Vastaajien joukossa oli kuitenkin pari, jotka olivat kokeneet 1.-2. luokkalaisena jännittäväksi tai pelottavaksikin sen, että opetus tapahtui yhdessä vanhempien oppilaiden kanssa.

Uskonnonopetukseni oli hyvää. Ala-asteella olin ainut ortodoksioppilas, mutta silti sain oman uskontoni opetusta omassa koulussani. Ylä-asteella uskonnonopetuksessa oli 3 oppilasta. Pienryhmässä oppi mielestäni hyvin. (k117)

Muistelen, että pienenä 1-2 luokkalaisena tunneille meneminen oli pelottavaa/vastenmielistä, koska opetus oli tietysti aina yhdistetty isompien luokkien kanssa. Isompana ei haitannut, vaikka nuorempia olikin samoilla tunneilla. Muissa luokkakavereissa aiheutti ”kateutta”, kun pääsimme joka vuosi kirkkoon (pois koulusta). (k169)

Uskonnonopetuksen järjestelyt

Aineistossa oli myös runsaasti opetuksen järjestämiseen liittyviä kokemuksia. Opetuksen toteutumisen käytännön järjestelyineen vaihtelivat vastaajakohtaisesti. Osalla opetus oli ollut säännöllisesti järjestettyä ja se oli tapahtunut omalla koululla huolimatta siitä, että oppilas oli koulun ainoa ortodoksioppilas. Osalla ei ollut edes mahdollisuutta osallistua ortodoksinen uskonnon opetukseen, koska koulu ei ollut sitä järjestänyt. Oli myös tapauksia, joissa vastaaja oli osallistunut vuoden ajan evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen ja tapauksia, joissa vanhempi oli opettanut ortodoksista uskontoa koululla pätevän opettajan puuttuessa.

Uskonnonopetukseni oli hyvää. Ala-asteella olin ainut ortodoksioppilas, mutta silti sain oman uskontoni opetusta omassa koulussani. Ylä-asteella uskonnonopetuksessa oli 3 oppilasta. Pienryhmässä oppi mielestäni hyvin. (k117)

Ortodoksisella paikkakunnalla sain aina ort. uskonnon opetusta, aina lukioon saakka. Opiskeluryhmissä oli myös useita lapsia, joten koskaan ei tarvinnut olla "se ainoa". (k198)

Minulla ei ollut mahdollisuutta peruskoulussa opiskella ortodoksista uskonnonopetusta koska koulu ei sitä järjestänyt. Vasta lukiossa opiskelin ortodoksisessa uskonnonopetuksessa. (k15)

Ala-asteella asuimme pienellä paikkakunnalla, jossa ei ollut mahdollista saada ortodoksista uskonnon opetusta, jolloin äitini opetti minua ja veljeäni. Tuolloin opetus tuntui pikemminkin rangaistukselta kun kivalta. ☺ Ylä-asteella kävin tunneilla seurakuntatallolla kirkkoherran pitämällä tunneilla ja myös lopuksi viimeisille luokille sain opettajan kouluuni. Mikään oppiaine ei ollut niin miellyttävää ja kivaa opiskella kun uskonto. Opettajalla on kyllä enemmän kun puolet vaikutusta asiaan. (k111)

Myös ortodoksisen uskonnon opetustiloissa ja niiden sijainnissa oli havaittavissa suuria eroja. Aineiston mukaan opetusta oli järjestetty omalla koululla, mutta opetustunnit olivat toisessa luokassa, koulun käytävällä, ikkunattomassa pommisuojaissa tai jopa siivouskomerossa. Osalla uskontotunnit olivat olleet eri koululla, seurakunnan tiloissa, läheisessä kahviossa tai jopa autossa.

Ala-asteella 2-3 oppilasta ryhmässä, luokkana joskus siivouskomero, jossa pöytä ja tuolit. Ylä-asteella isompi ryhmä, muissa kouluissa myös tunteja. Vanhat oppikirjat. (k123)

Asuin pohjoisessa. Olin melkein aina ainoa ort. oppilas ja siis yksin uskontotunneilla. (Nimi poistettu) (kanttori) oli alakoulussa opettajana ja kuljetti autolla 4 ort. oppilasta ympäriinsä. Tunnit oli autossa. Oli kivaa! Lukiossa opena kirkkoherra. Tylsää tunteja tylsistä Tarvasahon kuvattomista kirjoista. (k78)

Olin ainoa oppilas koulussa ortodoksisessa opetuksessa. Oppitunnit olivatkin monesti läheisessä kahviossa munkin ja limsan kera. (k109)

Tunnit olivat erittäin mukavia, mielenkiintoisia sekä tunnelma niillä oli hyvin. Joskin jo tuolloin ort. Uskonnon järjestäminen tuntui takkuavan, pidettiin yksi vuosi uskontotunnit sunnuntaisin pappilassa... (k187)

Olin luterilaisessa kouluopetuksessa, mutta kerron silti seuraavan: kun olin yläasteella, yhtä tyttöä kävi säännöllisesti opettamassa ortodoksipappi. Luultavasti heillä ei ollut omaa luokkatilaa, koska he istuivat usein käytävän perällä ja juttelivat. Tämä rauhallinen näkymä jäi hyvällä tavalla mieleeni. (k127)

Aineistossa on opetuksen ajankohtaa koskevia huomioita. Osalla opetus oli järjestetty normaalin kouluajan jälkeen. Koulupäivään oli tullut hyppytunteja. Osa oli osallistunut evankelisluterilaisen uskonnon oppitunneille, jottei hyppytuntia tarvinnut odottaa käytävällä tai leimautua erilaiseksi. Opetuksen järjestäminen poikkeavaan aikaan herätti erilaisuuden tunteita.

Olin ainut tai korkeintaan yksi kolmen oppilaan ryhmässä. Uskontotunnit oli esimerkiksi yläasteella usein eri aikaan kuin muiden luokkalaisten, joten se sai tuntemaan itsensä erilaiseksi, eikä aina hyvällä tavalla. Uskonnonopetus oli silloin ihan yhtä tylsää kuin kaikkien muidenkin aineiden. Silti lukiossa valitsin uskonnon yhdeksi reaaliaineeksi. (k85)

Olin yksityisoppilas. Hienoja keskusteluja opettajan kanssa. Välillä tosin hyppytunteja ja välillä turhaa odotusta, koska opettaja ei tullutkaan. Opettaja joko unohti tulla tai unohti peruuttaa tunnin. Välillä omasta halustani menin luterilaisille uskontotunneille, ettei tarvitse odottaa hyppytuntia koulun käytävässä. (k76)

En oikein muista enää. Sekin oli koulun jälkeen, mikä joskus harmitti kun muilla oli jo tunnit loppunut. Mitään negatiivista kuvaa ei jäänyt. Istuin kyllä usein luterilaisellakin uskontotunnilla kun en ”halunnut leimautua”. Silloin se oli mahdollista ja tunti oli keskellä päivää! (k116)

Hartaushetket

Vastaajat muistelivat hartaushetkiä, joita pidettiin opetustuntien yhteydessä. Mieleen olivat jääneet ortodoksiset laulut (kuten Taivaallinen kuningas ja Vaeltajan laulut), tuohuksen sytyttäminen ja ristimerkin teko. Myös papin vierailut koululla ja koko koulun yhteiset ortodoksiset aamunavaukset olivat jääneet monella mieleen.

Minulle oli mieluisia uskontotunnit. Pidin lauluista ja tuohuksen sytyttämisestä. Pienessä ryhmässä oli kiva opiskella. (k105)

Uskontotunnit alkoivat ja päättyivät pieneen hartaushetkeen, jolloin sytytettiin tuohus, opiskeltiin hartauskirjan lauluja ja ristimerkin tekoa. Tunnilla oli usean eri vuositasen oppilaita ja opettaja jakoi aikaa eri ikäisten kesken. Usein oli myös yhteisiä opintohetkiä ja aiheita. (k64)

Retket kirkkoon ja luostareihin

Vastaajat kertoivat, että kirkkokäynnit ja koululaisjumalanpalveluksiin osallistuminen olivat olleet keskeinen osa jokavuotista uskonnon opetusta. Opetuksesta olivat jääneet mieleen jumalanpalveluksiin osallistuminen, kirkkoon ja tsasounaan eli rukoushuoneeseen tutustuminen sekä retket Valamon ja Lintulan luostareihin. Myös museoissa oli vierailtu. Heidän kokemustensa mukaan retket olivat olleet mukavia ja ne olivat tuoneet mukavasti vaihtelua kouluarkeen. Retkillä he pääsivät tutustumaan uusiin ihmisiin. Luokkatoverit olivat olleet jossain määrin kateellisia, kun ortodoksioppilaat saivat poistua koululta kesken koulupäivän.

Mukavaa ja leppoisaa opiskelua pienryhmässä. Näin jälkikäteen ajatellen mukavia oli myös ne kirkossa käynnit jne. Kivaa vaihtelua koulupäiviin ja tutustumista erilaisiin ihmisiin. Pelkästään positiivisia mietteitä aihetta kohtaan. (k177)

Pidin kovasti ortodoksisista uskontotunneista. Mielenkiintoinen. Minulla oli hyvät opettajat. Luokan siis ortodok. ryhmän kanssa kävimme Valamon luostarissa. Omat vanhemmat lapset ovat ripat olleet siellä. (Luterilaiset oppil. olivat joskus kateellisia kun kävimme luostareissa). Tunneilla jos oli tietokilpailu uskonnosta, kokeet olivat hyvät. (k12)

Pidin uskonnonopetuksesta. Opettajat olivat kivoja ja helpostilähestyttäviä. Kotikylässäni oli tsasouna, joten osallistuimme silloin tällöin jumalanpalveluksiin. Lauloimme joka tunti. Tsasounan praasniekka oli koko kylän juhla. Silloin osallistuimme juhla jumalanpalvelukseen ja ristisaattoon. Sen jälkeen oli koululla juhla, jossa kaikki oppilaat esittivät ohjelmaa (lauluja, näytelmiä, runoja). (k90)

Opetusmenetelmät

Yksittäiset vastaajat kuvailivat opetusmenetelmiä. Osalla opetus oli ollut tekstin kopioimista kirjoittamalla ja asioiden ulkoa opettelua. Opetus oli edennyt järjestelmällisesti oppikirjan ja aiheen mukaisesti. Opettaja oli lukenut tekstin, jonka jälkeen oppilaat olivat tehneet tehtäviä. Ala-asteella opettaja oli piirtänyt Raamatun kertomuksista kuvia, joita oppilaat olivat kopioineet vihkoihin. Oppilaat olivat kirjoittaneet vihkoon, värittäneet kuvia ja kuunnelleet uskonnollisia kertomuksia. Osan oppitunneilla oli käyty oppikirjaa läpi ja keskusteltu runsaasti opiskeltavasta aiheesta. Opetuksen yhteydessä oli pohdittu kertomusten sanomaa ja esitetty kysymyksiä. Lisäksi oli leikitty. Oppitunneilla oli ollut usein myös koko ryhmälle yhteisiä opintoetkiä ja yhteisesti käsiteltäviä aiheita. Opettaja oli jakanut aikaa ja tukea eri-ikäisten kesken.

Kirkkohistorian jankkaamista, ulkoaopettelua ja ”kynäsauhuten” vihkoon kirjoittamista. Opettajilta ei paljoa siihen aikaan vaadittu ammattitaitoa, riitti että oli tekstiä mitä oppilaat kopioivat kirjoittamalla. (k92)

Kokemukset hyviä. Meitä oli 4-6 oppilasta ryhmässä, kävimme kirjaa läpi ja keskustelimme paljon aiheesta. (k163)

Mieluisat kokemukset; alakoulussa opettaja (nimi poistettu) piirsi raamatun kertomuksista kauniita kuvia, joita kopioimme omiin vihkoihin, leikimme, lauloimme vaeltajan lauluja, tunnelma oli lempeä ja läheinen. Yläkoulussa ja lukiossa (nimi poistettu) antoi aimo annoksen historiallista tietoa. Suhde opettajaan oli läheinen. Vierailimme myös open kotona lukio-aikaan. (k181)

Opetusmateriaali

Opetusmateriaalina olivat olleet vanhat oppikirjat, jotka olivat tuntuneet tylsiltä. Kirjoissa ei ollut värikuvia, mikä oli tehnyt niistä kuivia ja luotaan työntäviä. Opetusmateriaali oli ollut aikansa elänyttä. Yhdellä vastaajista oli ollut käytössään ainoastaan kynä ja vihko. Evankelisluterilaiseen ja elämänkatsomustiedon opetukseen osallistuvien oppikirjat olivat olleet uudemmat ja ne olivat vaikuttaneet mielenkiintoisemmilta.

Ryhmä oli varsin pieni. Opetus oli vaihtelevaa, opettajastakin riippui paljon kuinka mielenkiintoista oli. Kirjat olivat varsin ”kuivia”, ei ollut kuvia. (k67)

Itse olen syntynyt -70 luvun loppuilla, jolloin -80 ja -90 luvulla ort. uskonnon opetuksessa käytössä ollut opetusmateriaali eli kirjat olleet niin KAMALIA. Vanhoja, tylsiä, pois luotaan työntäviä. Muistan kuinka ev. lut ja et-kuuluvilla oli paljon uudemmat ja mielenkiintoisemmat kirjat. Meidän ort. uskonnon kirjat oli mustavalkoisia! (Muilla usk. kirjat värillisiä ja sisälsi valokuvia ym.). Kirjoissa suuri kehitys, josta plussaa ☺ (k24)

Opetussisällöt

Yksittäiset vastaajat muistelivat myös opetuksen sisältöjä. He muistelivat, että ala-asteen opetuksessa oli käsitelty Vanhan testamentin kertomuksia. Oppitunneilla oli tutustuttu mielenkiintoisiin kertomuksiin ja pidetty tietokilpailu uskonnoista. Yläasteen opetuksesta olivat jääneet mieleen sakramentit ja muut uskonnot. Yläkoulussa ja lukiossa oli käsitelty runsaasti historiaan liittyviä asioita. Yksi vastaaja kertoi, ettei hänelle ollut jäänyt yläasteaikaisten uskontotuntien sisällöistä mielikuvia. Toinen taas koki, että käsiteltävät asiat olivat olleet vaikeita.

Meillä oli joka aamu ortodoksinen aamunavaus koulussa (muistaakseni joka aamu). Ala-asteen tunnit ovat jääneet mieleen kertomuksina Vanhasta testamentista, hartaushetkistä, kirkossa käynnit. Ylä-asteella sakramentit ja vieraat uskonnot. Ortodoksisuus oli vahva osa koulua, mikä huomioitiin ympäri vuoden. (k195)

Muut kokemukset

Osa vastaajista oli joutunut kiusatuksi tai nimittelyn kohteeksi uskonnollisen taustansa takia. Osalla ortodoksisuus oli vaikuttanut siihen, mille luokalle oppilas sijoitettiin. Osa vastaajista puolestaan korosti, että he olivat kokeneet ortodoksisen uskonnon oppitunnit tärkeiksi ja olivat olleet ylpeitä omasta ortodoksisuudestaan huolimatta siitä, että he edustivat koulussaan vähemmistöä.

Ryhmät pieniä, vaikutti myös mille luokalle sijoitettiin. Perinteen välittyminen tärkeää. Leppoiset tunnit yleensä. (k23)

Omana peruskouluajanani ortodoksioppilaita oli omassa uskonnonopetuksessa vain muutamia (joskus vain minä ja veljeni). Tuohon aikaan (70-luvulla) ortodokseja vielä nimiteltiin koulussa. Tunnit olivat eri koulussa (niin kuin pojallani vieläkin). Kouluikäisenä en ollut ollenkaan tyytyväinen ollessani ortodoksi ja eri uskontoa kuin muut. (k21)

Olin suurimman osan kouluvuosista yksin ortodoksisessa uskonnonopetuksessa (ainut ortodoksi koko koulussa). Olin ylpeä ortodoksisuudesta, se ei haitannut minua. Opetus oli kyllä mitä sattuu. Oma kirkkoherra piti joitakin vuosia oppitunteja. Tuli 15 minuuttia myöhässä ja lähti ennen kuin tunti loppui. Tunnit olivat sitä että opettaja luki kirjan kappaleen suoraan ja sitten tehtiin tehtävät. Vaikka tunnit olivat unettavia pidin uskonnosta kovasti. (k115)

Yhteenvetoa

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia vanhemmilla on oman kouluajan ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Vanhemmat pääsivät kuvailemaan kokemuksistaan omin sanoin. Tutkimustulosten mukaan kokemukset ovat pääasiassa myönteisiä. Opetus on ollut hyvää, rentoa, lämminhenkistä ja huumorin sävyttämää. Aineistossa on runsaasti opettajaa, opetusryhmää ja opetuksen järjestämistä koskevia kokemuksia.

Tämän tutkimuksen aineiston perusteella voidaan sanoa, että opettajalla on merkittävä rooli ortodoksisen uskonnon opetuksessa. Yleisesti ottaen vastaajat ovat kokeneet opettajansa mukaviksi ja helposti lähestyttäviksi. Heitä on keuhuttu aineistossa runsaasti. Opetukseen liittyvät myönteiset tai kielteiset kokemukset ovat olleet vahvasti sidoksissa opettajaan, joka on toteuttanut opetusta: opetuksen laatu on vaihdellut opettajasta ja opetustavoista riippuen. Opetuksen erityisen hyvänä puolelana mainitaan positiivisen yleiskuvan ja opettajan lisäksi pieni opetusryhmä. Pienryhmä on ollut hyvä paikka opiskeluun. Opetussisällöistä parhaiten on jäänyt mieleen opetuksen kokemuksellisuus ja käytännönläheiset asiat: hartaushetket, retket kirkkoon ja luostareihin sekä papin vierailut koululla.

Aineiston perusteella ortodoksisen uskonnon opetuksen järjestelyt, mukaan lukien opetuksen ajankohta ja opetustilat, ovat vaihdelleet suuresti. Vastaajien kokemusten mukaan opetusmateriaalina olleet oppikirjat olivat tylsiä. Opetus on ollut pääasiassa kirjepainotteista ja sisältänyt muistiinpanojen kirjoittamista ja tehtävien tekoa. Opetusmenetelmät kuitenkin vaihtelivat opettajasta riippuen. Osa vastaajista oli kokenut omana kouluajanaan jonkinasteista nimittelyä tai kiusaamista uskonnollisen taustansa takia, osa oli kokenut puolestaan ylpeyttä omasta ortodoksisuudestaan.

Vaikuttaisi siltä, että ortodoksisen uskonnon opetuksesta ovat jääneet mieleen ne asiat, jotka ovat tehneet oppiaineesta oppilaalle erityisen muiden oppiaineiden joukossa. Tuohon aikaan ne ovat olleet pieni opetusryhmä, erikoiset opetustilat ja opetuksen poikkeava ajankohta, hartaushetket sekä retket kirkkoihin ja luostareihin. Opettajia koskevat runsaat positiiviset maininnat selittynevät sillä, että poikkeavissa opetusjärjestelyissä opetuksen toteuttaminen on ollut haastavaa ja opettajien merkitys on kasvanut entisestään. He ovat onnistuessaan saaneet opetuksesta mukavaa. Vaikka ortodoksisen uskonnon opetuksen toteuttamisen lähtökohdat ovat vaihdelleet suuresti, silti suurin osa vastaajista muistelee oman kouluaikinsa ortodoksisen uskonnonopetusta myönteisessä valossa.

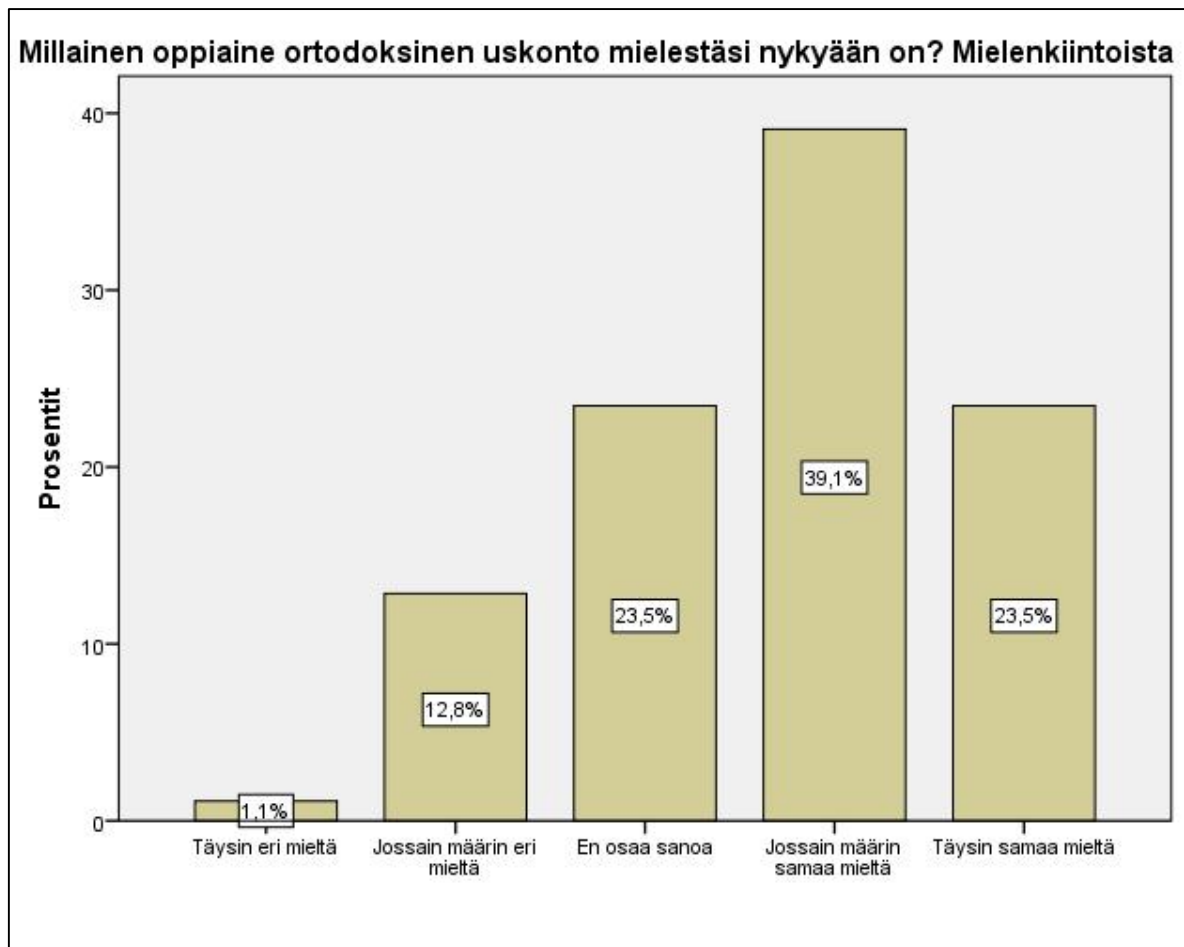
4.3 Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto on nykyään?

Tutkimukseni yhtenä tavoitteena on selvittää, millaisia käsityksiä vanhemmilla on nykypäivän ortodoksisen uskonnon oppiaineesta. Listasin kysymyskohtaan opetusta kuvaavia adjektiiveja, joiden paikkansa pitävyyttä vastaajien tuli arvioida. Vastaajat arvioivat väittämiä ympyröimällä likert -asteikolta omaa käsitystä lähimpänä olevan vastausvaihtoehdon.

Vanhemmat täyttivät saamansa kyselylomakkeen yleisesti ottaen huolellisesti. Vanhemmista keskimäärin 12 % jätti kuitenkin vastaamatta tämän kysymysosion kysymyksiin. Osa vanhemmista selitti toimintaansa sillä, etteivät he osanneet tiedon puutteessa arvioida oppiaineen nykytilaa. Kysymyskohdan ohjeistuksen yhteydessä olisi näin jälkikäteen ajatellen ollut hyvä mainita, että tarkoituksena on selvittää vanhempien käsityksiä ja ettei niiden tarvitse olla oppiaineen todellista tilannetta vastaavia. Seuraavat tutkimustulokset on muodostettu kysymyskohtiin vastanneiden käsitysten perusteella.

Kuviosta 2 voidaan havaita vanhempien käsitys oppiaineen kiinnostavuudesta. Vastaajista 39 % on jossain määrin samaa mieltä siitä, että ortodoksisen uskonnon oppiaine on **mielenkiintoinen**. Täysin samaa mieltä asiasta on vajaa 24 %. Vastaajista noin 23 % ei osaa sanoa mielipidettään asiaan. Vastaajista 13 % on jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa ja 1 % on täysin eri mieltä asiasta.

Vastaajista 34 % ei osaa sanoa, onko ortodoksisen uskonnon oppiaine **hauskaa**. Vastaajista 30 % on jossain määrin sitä mieltä, että oppiaine on hauskaa. Täysin samaa mieltä on noin 10 %. Jossain määrin eri mieltä on 20 % ja täysin eri mieltä on 6 % vastaajista.

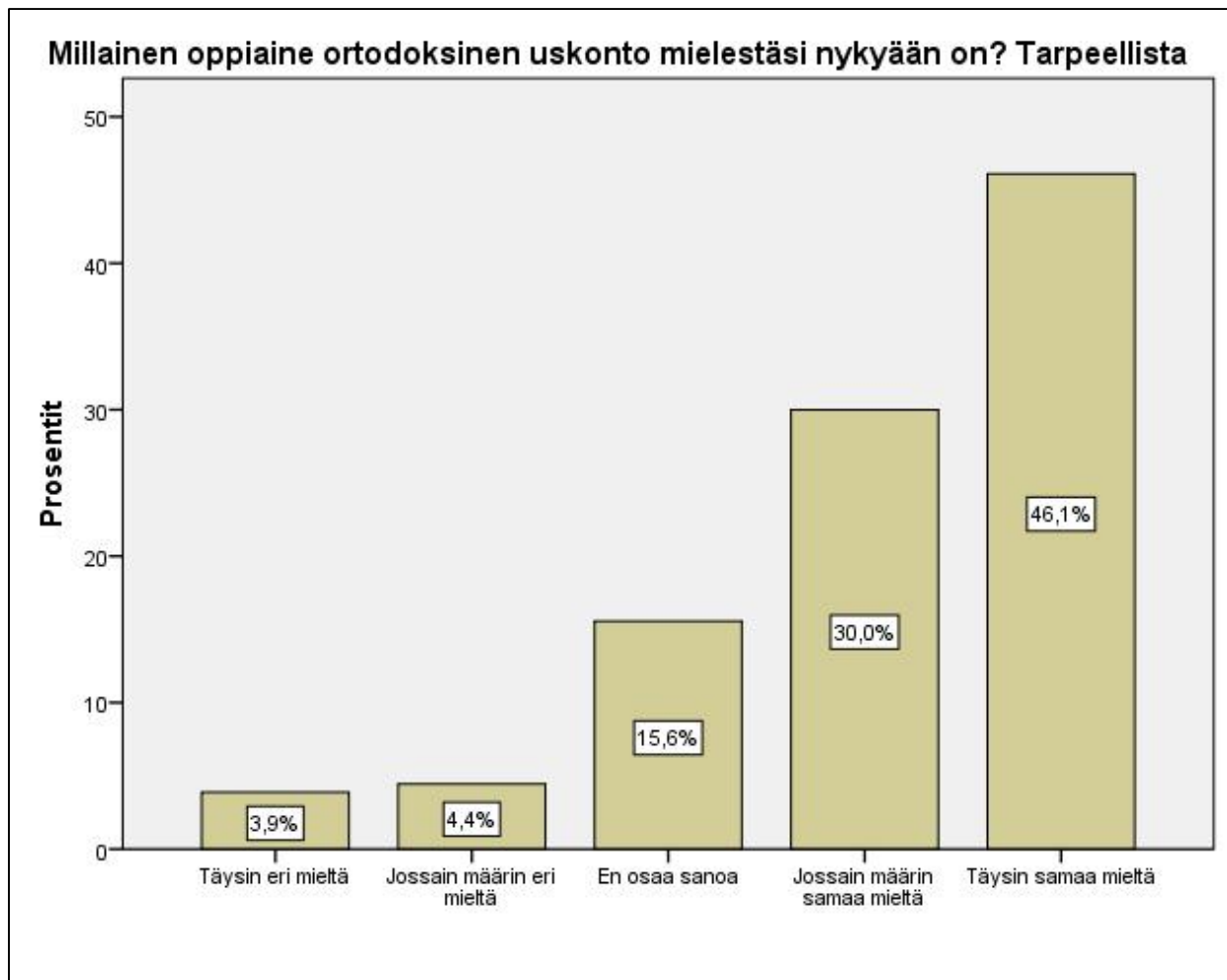

KUVIO 2. Oppiaineen mielenkiintoisuus.

Kuviosta 3 voidaan havaita vanhempien käsitys oppiaineen tarpeellisuudesta. Vastaajista 46 % on täysin samaa mieltä, että ortodoksisen uskonnon opetus on **tarpeellista**. Vastaajista 30 % on jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas 16 % ei osaa sanoa onko opetus tarpeellista. Jossain määrin eri mieltä on 4 % ja täysin eri mieltä on 4 % vastaajista.

Vastaajista 38 % ei osaa sanoa, onko ortodoksinen uskonto oppiaineena **helppoa**. Vastaajista 33 % on jossain määrin samaa mieltä, 15 % on jossain määrin eri mieltä. Täysin samaa mieltä oppiaineen helppoudesta on 10 % ja täysin eri mieltä on 3 % vastaajista.

Vastaajista 40 % pitää ortodoksisen uskonnon oppiainetta jossain määrin **monipuolisena**. Oppiaineen monipuolisuudesta ei osaa sanoa 31 % vastaajista. Täysin samaa mieltä väittämän kanssa on 14 %, kun taas 9 % on jossain määrin eri mieltä ja 6 % on täysin eri mieltä väittämän kanssa.

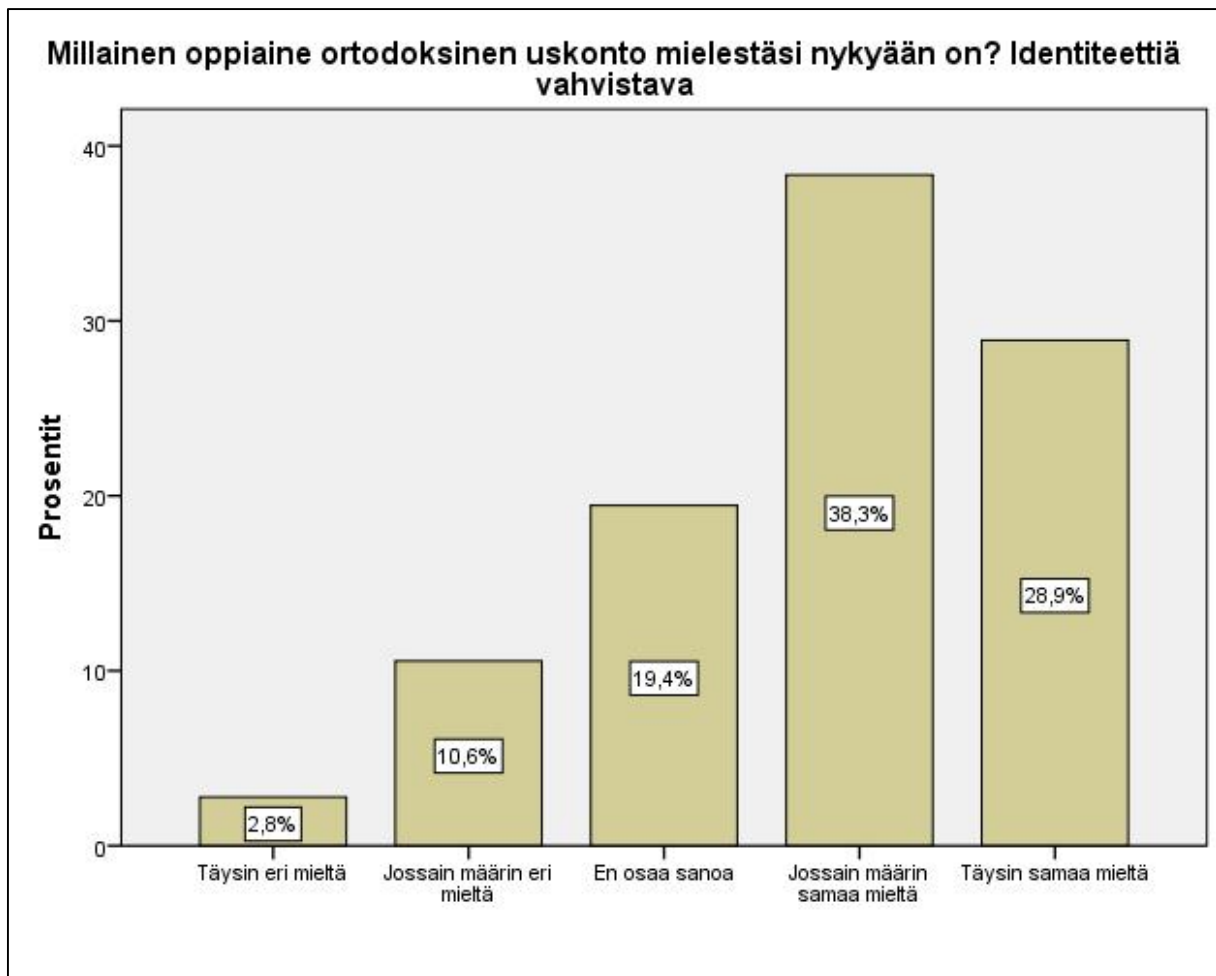

KUVIO 3. Oppiaineen tarpeellisuus.

Kuviosta 4 voidaan havaita, että vastaajista 38 % pitää ortodoksista uskontoa jossain määrin **identiteettiä vahvistavana** oppiaineena. Täysin samaa mieltä oppiaineen identiteettiä vahvistavasta roolista on 29 % vastaajista. Vastaajista 19 % ei osaa sanoa, onko oppiaine identiteettiä vahvistavaa. Jossain määrin eri mieltä on 11 % ja täysin eri mieltä on 3 % vastaajista.

Vastaajista 38 % on jossain määrin sitä mieltä, että oppiaine **avartaa maailmankuvaa**. Täysin samaa mieltä on 28 % vastaajista. Vastaajista 22 % ei osaa sanoa, onko oppiaine maailmankuvaa avartava. Vastaajista 7 % on jossain määrin eri mieltä asiasta, kun taas täysin eri mieltä asiasta on vajaa 5 % vastaajista.

Vastaajista 33 % on jossain määrin eri mieltä, että oppiaine olisi **vanhanaikainen**. Täysin eri mieltä oppiaineen vanhanaikaisuudesta on 30 % vastaajista. Vastaajista 20 % ei osaa sanoa, onko opetus vanhanaikaista. Jossain määrin samaa mieltä oppiaineen vanhanaikaisuudesta on 12 % vastaajista ja täysin samaa mieltä asiasta on 5 % vastaajista.

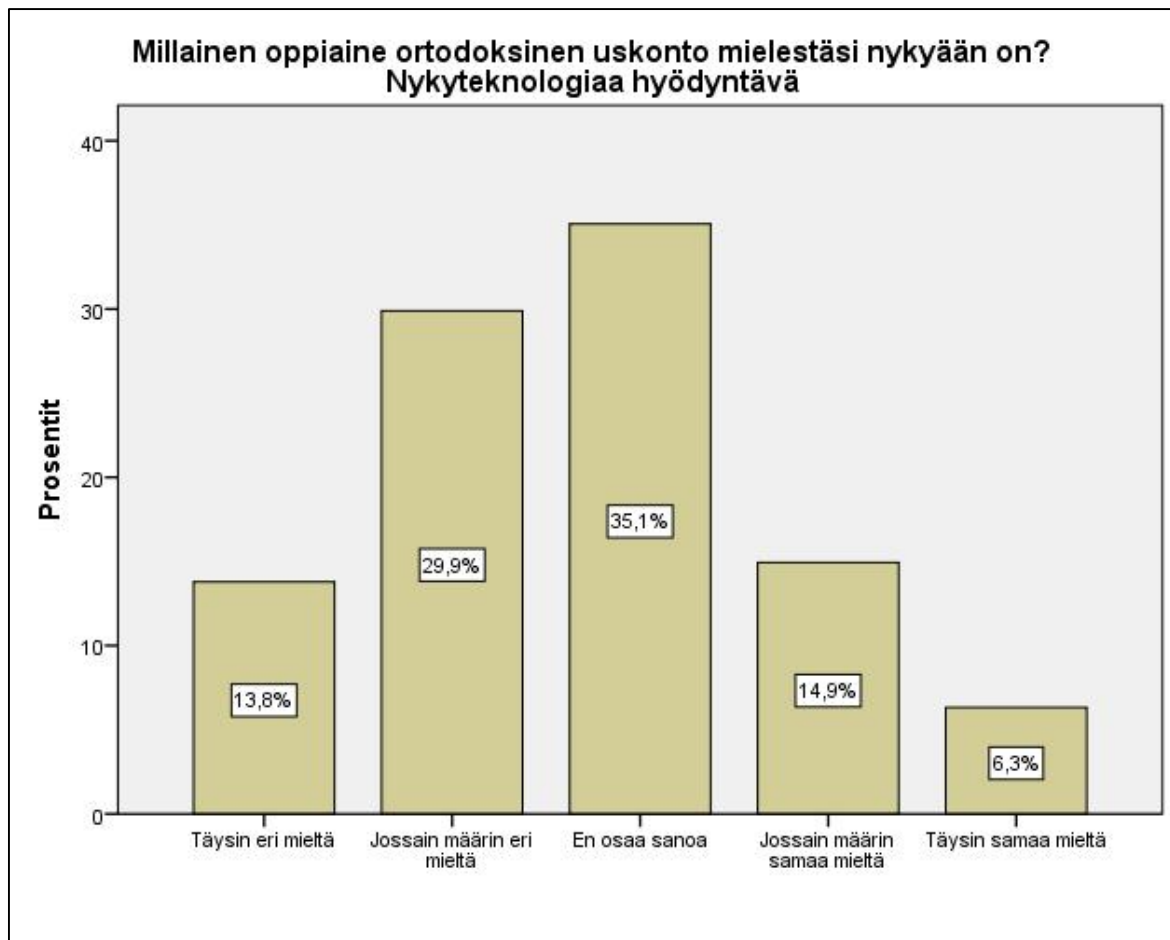

KUVIO 4. Oppiaineen identiteettiä vahvistava rooli.

Vastaajista 39 % ei osaa sanoa, onko ortodoksisen uskonnon opetus **oppilaiden suosimaa**. Jossain määrin eri mieltä asiasta on 34 % vastaajista. Vastaajista 12 % on jossain määrin samaa mieltä. Vastaajista 11 % on täysin eri mieltä väittämän kanssa, kun taas 4 % on täysin samaa mieltä sen kanssa.

Vastaajista 37 % on jossain määrin sitä mieltä, ettei opetus ole **liian maallista**. Vastaajista 31 % ei osaa sanoa, onko opetus liian maallista. Täysin eri mieltä väittämän kanssa on noin 22,5 % vastaajista. Vastaajista 8 % pitää oppiainetta jossain määrin liian maallisena. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa on 2 % vastaajista.

Kuviosta 5 voidaan havaita, että vastaajista 35 % ei osaa sanoa, hyödynnetäänkö ortodoksisen uskonnon opetuksessa tänä päivänä nykyteknologiaa. Vastaajista 30 % on jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa. Jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa on 15 % vastaajista. Vastaajista 14 % on puolestaan täysin eri mieltä asiasta. Vastaajista 6 % on täysin samaa mieltä väittämän kanssa ja uskoo, että oppiaineen opetuksessa hyödynnetään tänä päivänä nykyteknologiaa.

KUVIO 5. Oppiaine ja nykyteknologian hyödyntäminen.

Vastaajista 28 % ei osaa sanoa, onko ortodoksisen uskonnon oppiaine nykyään **samanarvoinen muiden oppiaineiden kanssa**. Vastaajista 26 % uskoo oppiaineen olevan jossain määrin samanarvoinen. Jossain määrin eri mieltä väittämän kanssa on 21 % vastaajista. Täysin samaa mieltä oppiaineen samanarvoisuudesta muiden oppiaineiden rinnalla on 17 % vastaajista. Vastaajista 9 % on täysin eri mieltä asiasta – oppiaine ei ole samanarvoinen muiden oppiaineiden kanssa.

Yhteenvetoa

Vanhemmat pitävät nykypäivän ortodoksisen uskonnon oppiainetta yleisesti ottaen tarpeellisena, identiteettiä vahvistavana ja maailmankuvaa avartavana oppiaineena. Sitä pidetään myös mielenkiintoisena oppiaineena. Vanhemmat eivät pidä oppiainetta vanhanaikaisena. Opetusta ei pidetä liian maallisenä. Vanhempien käsitysten mukaan opetuksessa ei hyödynnetä nykyteknologiaa. Kysymyspatteriston jokaisessa kohdassa vastaajista keskimäärin 28 % valitsi ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon. Tutkimustulosten perusteella vanhempien on vaikea arvioida, onko oppiaine oppilaiden suosimaa ja helppoa. Haasteita tuotti myös nykyteknologian käytön arvioiminen.

4.4 Lapsen ortodoksisen uskonnon opetuksen hyvät puolet ja kehitysideoita

Pyysin vanhempia kertomaan omin sanoin heidän lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen liittyviä hyviä puolia ja antamaan ideoita opetuksen kehittämiseksi. Etenin aineiston käsittelyssä sisällyönanalyysin keinoin. Yleiskuvan saavuttamiseksi olen laskin analyysin päätteeksi, kuinka monen vastaajan kokemukset liittyvät esimerkiksi opetussisältöihin ja opetuksen järjestämiseen. Näin sain selkeämmän kokonaiskuvan ja käsityksen siitä, mitkä asiat korostuvat vastaajien ilmaisemissa kokemuksissa.

Vanhemmat kuvailevat lastensa ortodoksisen uskonnon opetuksen hyvien puolien ja kehitysideoiden yhteydessä erityisesti opetussisältöjä (45 henkilöä), opetusta yleisesti (42 henkilöä) ja opettajaa (37 henkilöä). Myös opetusmenetelmät (29 henkilöä), retket kirkkoon ja luostareihin (28 henkilöä) ja opetusryhmä (26 henkilöä) mainitaan usein. Lisäksi he mainitsevat opetuksen järjestämiseen (19 henkilöä), kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön (15 henkilöä) ja opetusmateriaaliin (13 henkilöä) liittyviä asioita.

Seuraavaksi esittelen tutkimustuloksia yleisen mielipiteen valossa. Kerron yleisesti, mitä hyviä puolia vanhemmat näkevät opetuksessa ja mitä kehitysideoita he antavat opetuksen kehittämiseen. Tuon esille myös yleisestä mielipiteestä poikkeavia puheenvuoroja, jotta yksilöiden äänet pääsevät kuuluviin. Yleiskuva ja yksittäisten vastaajien poikkeavat kokemukset tuovat yhdessä esiin oppiaineen kaikessa monimuotoisuudessaan. Aloitan tutkimustulosten kuvailun opetuksen yleiskuvauksella, jonka jälkeen etenen aiheen käsittelyssä yleisestä yksittäiseen. Näin saadaan selkeä kuva siitä, mihin opetuksen puoliin vanhemmat ovat kiinnittäneet eniten huomiota. Lopuksi kerron, eroavatko tutkimustulokset paikkakunnittain. Lisäksi teen yhteenvetoa luvun tutkimustuloksista.

Yleiskuva opetuksesta

Aineiston perusteella vanhemmat ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä lastensa opetukseen: opetus on laadukasta ja asianmukaista. Opetuksen hyviä puolia ovat monipuolisuus, asiallisuus ja ajankohtaisuus. Opetus on hauskaa, mutta haastavaa. On hyvä, että tunnelma oppitunneilla on rento. Opetuksessa ei nipoteta turhista.

Opetus on hyvää ja monipuolista. (k185)

Opetus on asiallista muttei nipoteta turhista ☺ (k112)

Kirkkovuoden tapahtumat kulkevat opetuksessa mukana, ajankohtaista opetusta. (k66)

Vanhemmat kuvailevat opetusta lapsilta kuullun perusteella. Osa vanhemmista on tyytyväisiä siihen, että lapsi pitää ja on kiinnostunut opetuksesta. Opetus on mielenkiintoista ja joustavaa. Vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, että lapsilla on mukavaa oppitunneilla ja että he oppivat siellä hyvin. On hyvä, että lapset menevät mielellään oppitunneille. Tunnelma oppitunneilla on rauhallinen.

Mielellään pojat menevät uskontotunnille. Ortodoksisuutta ja ortodoksisia tapoja tulee tutuksi. Mielikuvani on että nykymuodossa opetus on hyvää perusopetusta, minkä toivoisin säilyvän myös jatkossa. Oman uskonnon ymmärrys auttaa ymmärtämään oman ja muiden eroja. (k123)

Minun lapsestani on mukavaa käydä ortodoksitunneilla, koska opettaja on mukava. Oppitunneilla mielenkiintoinen ja rauhallinen tunnelma. Se on hyödyllinen tieto. (k30)

Yksittäiset vanhemmat kertovat olevansa tyytymättömiä opetukseen. Heidän mukaan opetuksen laatu vaihtelee ja he ovat huomanneet opetuksen tasossa koulujen välisiä eroja. Opetus ei ole kovin korkeatasoista. Osa kuvailee opetusta lapsilta kuullun perusteella. Ei ole hyvä, että lapsi kokee opetuksen kuivaksi ja yksitoikkoiseksi. Tunnelma oppitunneilla vaikuttaa olevan huono. Oppitunneilla opiskellaan muutakin kuin uskontoon liittyviä asioita, joskus ihan eri oppiainetta. Vanhemmat ovat tyytymättömiä siihen, etteivät lapset opi ja pidä opetuksesta.

Kaksi lastani on kaupungin koulussa ja taso aluksi oli heikkoa, koska opettaja silloin osasi puhua vain venäjää. Kaksi toista lastani on valtion yliopiston peruskoulussa ja taso on ollut alusta asti hyvää ja vaativaa. Erot kaupungin ja valtion koulussa on siis suuret. Lasten tiedot ovat eri tasoa johtuen koulusta. (k15)

Mikäli kaikki tunnit, jotka on varattu tähän tarkoitukseen olisivat siitä kertovaa, olisi hyvä. Lasten kautta saadun viestin myötä uskonnon tunteja käytetään ns. ”hukkaan” tekemällä jotain ihan muuta. On myös tunteja, jolloin ei ole ns. vapaata touhuilua, vaan käydään ihan muuta ainetta läpi. Kokeet tulee aina yllätyksenä. (k165)

Vanhemmat antavat ideoita opetuksen kehittämiseksi. Opetuksen tulee olla mielekästä, mielenkiintoista, helppoa, innostavaa, aktivoivaa, mukavaa, rentoa, helposti lähestyttävää, avointa ja henkilökohtaista. Osa toivoo uskonnon opetuksen uudistuvan, osa ei halua opetuksen maallistuvan. Vanhemmat toivovat, että uskonnon opetuksen arvostus kasvaisi.

Kaiken pitää olla helppoa, mielenkiintoista ja helposti lähestyttävissä. (k52)

Aineen täytyy herättää lapsen mielenkiinto. (k55)

Opetussisällöt

Vanhemmat näkevät opetussisällöissä monia hyviä puolia ja ovat pääasiallisesti tyytyväisiä niihin. He ovat erityisen tyytyväisiä oman uskonnon tuntemusta, etiikkaa ja muita uskontoja koskeviin sisältöihin. On hyvä, että oppiaine tarjoaa runsaasti tietoa.

Vanhemmat pitävät opetuksen hyvänä puolena sitä, että lapset oppivat tuntemaan oman uskontonsa. On hyvä, että lapset oppivat ortodoksiseen uskontoon liittyviä käsitteitä ja tutustuvat valtaväestöstä poikkeavaan kulttuuriin. On hyvä, että ortodoksisen kirkon perinteet välittyvät sukupolvelta toiselle. Opetus on ajankohtaista: se huomioi kirkkovuoden paastonaikoinen ja juhlineen sekä kirkolliset tapahtumat. On tärkeää, että lapset oppivat ortodoksisia tapoja, käytäntöjä ja ”rituaaleja” kuten ristinmerkin teon ja kirkkokäyttäytymistä. Opetuksen kautta lapset saavat tietoa ortodoksisuuden parissa tapahtuvasta harrastustoiminnasta, kuten lastenleireistä ja kristinoppileireistä. On hyvä, että he tutustuvat oman uskontonsa historiaan. On hyvä tutustua ortodoksisuuden historiaan Suomessa ja ymmärtää, mikä on uskonnon rooli osana vallitsevaa kulttuuria. Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat arvostavat myös sitä, että opetus mahdollistaa hengellisen kehityksen.

Lapseni oppii tuntemaan ja tutustumaan omaan uskontoonsa. (105)

Oman kulttuurin säilyttäminen. Lapsi oppii tuntemaan oman kulttuurin sekä tutustuu omaan uskontoon. Lapsella on mahdollisuus vertailla oma uskonto toisten uskontoihin kanssa. Lapsi oppii tuntemaan mitä kirkossa tapahtuu ja kehittää henkellisesti (k49)

Hyvää: opitaan ortodoksisia ”rituaaleja”; ristinmerkit, ikonin suutelu, kirkkokäyttäytymisen ja saadaan kokemus yhteisöön kuulumisesta. Huonoa: opetellaan ulkoa ”tarinoita”, eikä niiden opetusta tai kytkentää osina omaan arkielämään. Uskonnon ”tarinoiden” avulla lapsille voisi opettaa etiikkaa, toisten huomioimisen tärkeyttä jne. (k73)

Vanhemmat pitävät myös etiikkaa käsitteleviä opetussisältöjä hyvänä asiana. On hyvä, että lapset ja nuoret pääsevät pohtimaan eettisiä kysymyksiä ja käymään keskustelua arvoista. Opetus tarjoaa monipuolisen käsityksen maailman eri ilmiöistä ja siitä, miten oma uskonto suhtautuu ilmiöihin ja mitä toimintamalleja se tarjoaa tilanteiden ratkaisemiseksi. Opetuksen kautta opittavat arvot, kuten lähimmäisen rakkaus ja toisista välittäminen, ovat tärkeitä asioita.

Tärkeintä on, että lapsi saa monipuolisen käsityksen maailman eri ilmiöistä ja millä tavoin oma uskonto toimii suhteessa näihin ilmiöihin. Opetuksen on oltava aktivoivaa, läheistä ja henkilökohtaista sekä avointa. Oppilaan tulee saada esittää omia mielipiteitä myös omista uskontokäsityksistä. (k181)

Luo perusturvan, opettaa lähimmäisen rakkautta ja toisista huolehtimista. (k88)

Vanhemmat pitävät hyvänä myös muihin uskontoihin ja elämänkatsomuksiin tutustumista. Lapset saavat tietoa eri uskontoihin, elämänkatsomuksiin ja maailmannäkemyksiin liittyvistä asioista. He pääsevät tutkimaan oman ja muiden uskontojen välisiä eroja. On hyvä, että kouluopetuksen kautta saatava tieto muista uskonnoista on objektiivista.

Hyviä puolia on mm. ne, että lapsi oppii tuntemaan muita ortodoksilapsia, saa koulusta toivottavasti objektiivista tietoa muistakin uskonnoista ja oppii ymmärtämään uskonnon olevan osa vallitsevaa kulttuuria. Pitäisin leirityyppistä elämyksellistä opetusta tärkeänä. (k72)

Opetuksessa käsitellään hyvin myös muihin uskontoihin, elämänkatsomukseen ja maailmannäkemykseen liittyviä asioita. Poikani tietää tiedollisella tasolla enemmän ortodoksisesta uskonnosta kuin minä. (k175)

Vanhempien antamat kehitysideat koskevat pääasiassa ortodoksista uskonnon omia opetussisältöjä. Vanhemmat pitävät ortodoksiseen elämäntapaan tutustumista tärkeänä. He toivovat, että ortodoksiseen uskuntoon liittyvien tapojen opettelua korostettaisiin entisestään. Vanhemmat kokevat rukoukset ja niiden oppimisen tärkeäksi. Alakoulussa tulee tutustua ikoneihin ja niiden kertomuksiin. Olisi hyvä, että opetuksessa annettaisiin runsaammin tietoa ortodoksisen kirkon pyhistä ja sankareista, jotta lapsen ortodoksinen identiteetti vahvistuisi. Osan mielestä opetuksessa on liikaa tietoa kirkosta: tilalle pitäisi saada keskustelua itse uskosta. Osa vanhemmista toivoo, että opetuksessa käsiteltäisiin kirkkohistoriaa yksityiskohtaisemmin. Osa taas huomauttaa, että kirkkohistorian asiat ovat 7. luokkalaiselle todella vaikeita oppia. Ortodoksisuuden paikallishistoria pitää tuoda paremmin esille. Opetus voisi olla enemmän arkielämään liittyvää.

Hyviä: Rukousten ulkoa oppiminen: Isä meidän ekaluokka, aamu- ja iltaruk. Toka (viimeistään), E.S:n paastorukous ja ruokarukoukset, oman temppelin tropari. Ideat: Ortodoksinen yleismaailmallisuus. Suomi ekumeenisessa patriarkaatissa, yksi ort. Kirkko ei päättä, mitä haluaa. Kaikki ort. kirkot yhdessä – ort. kirkon perinneuskollisuus: ei heilu ajassa tuuliviirinä kuten jotkut muut. (k83)

Informaatio ortodoksisuudesta täytyy välittää lapsille syvällisemmin. Ortodoksista historiaa pitää opiskella yksityiskohtaisemmin. Pitää kertoa enemmän ortodoksisista sankareista ja pyhistä, jotta lapsella olisi ylopeä omasta ortodoksisuudestaan. (k43)

Vanhemmat toivovat, että uskonnon opetuksen eettinen ulottuvuus tuodaan opetuksessa entistä paremmin esille. Oppilaiden on hyvä ymmärtää hyvän ja pahan käsitteet ja niiden ilmeneminen elämässä. Nykyajan eettiset kysymykset on hyvä käsitellä ortodoksisen perinteen valossa. On hyvä oppia, mikä on oman uskonnon rooli ja merkitys elämässä. Eräs vanhempi ehdottaa, että uskontojen välisiä eroavaisuuksia tulisi opettaa jo 3.-4. luokilla, jotta lapset oppivat aiemmin toisten kunnioittamista ja suvaitsevaisuutta.

Uskonnon opetus on tärkeää, koska se kehittää lapsia. Ajattelen, että muihin uskontoihin tutustuttaminen ylemmillä luokilla on jo vähän myöhäistä ja ajattelen, että se pitäisi hoitaa jo ennen 6.-7. luokkaa. Täytyy opettaa uskontojen välisille eroille jo luokilla 3.-4. jotta lapset oppisivat jo siinä iässä kunnioittamaan muita eikä nauramaan jos toinen kävelee mekossa tai muissa vaatteissa – opettaa suvaitsevaisuudelle. (k51)

Opettaja

Vanhemmat ovat pääasiallisesti tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opettajiin. Vanhemmista on hyvä, että opettajat ovat koulutukseltaan päteviä ja pedagogisesti taitavia. On hyvä, että opettaja on myös persoonaltaan miellyttävä. Vanhempien mukaan opettajalla on suuri merkitys uskonnon opetuksessa.

Vanhemmat arvostavat sitä, että opettaja on koulutukseltaan pätevä. On tärkeää, että opettaja on hyvä, ammattitaitoinen ja että hän hallitsee opetettavan aineksen. Vanhemmat arvostavat myös kielitaitoa ja sen hyödyntämistä. Vanhemmat arvostavat myös opettajan pedagogisia taitoja. Opettaja osaa huomioida oppilaat hyvin ja saa oppilaat kiinnostumaan oppiaineesta. Vanhemmat arvostavat sitä, että opettajan ja oppilaiden välinen suhde on hyvä. On hyvä, että opettaja kyselee, huomioi ja toteuttaa opetuksessa myös oppilaiden toiveita.

Opettaja on hyvä (k60)

Opettaja on erittäin pätevä ja hallitsee opetettavan aineksen. Opetus on monipuolista ja lapseni on tyytyväinen tunteihin. Ortodoksinen perinne välittyy uskontotuntien kautta. (k65)

hyvät puolet – kirkon käynti, venäjän kielen käyttäminen (k57)

Opettaja on ammattitaitoinen ja innokas. Oppitunnit eivät ole ainoastaan opiskelua. Tunneilla keskustellaan, pelataan (ortodoksiseen uskontoon liittyen) ja opettaja kyselee oppilaiden toiveita → ja toteuttaa niitä! (k13)

Vanhemmat kiinnittävät huomiota myös opettajan persoonallisiin ominaisuuksiin. Heistä on hyvä, että lapsen opettaja on mukava, innokas, asialleen omistautunut, hauska ja luova. He arvostavat sitä, että opettaja on uskonnollinen ja hänet tapaa myös kirkossa. On hyvä, että opettaja on valmis keskustelemaan. Oppilaat ovat opettajalle samanarvoisia opintomenestyksestä riippumatta. Osa vanhemmista muodostaa käsityksensä opettajasta lapsilta kuullun perusteella. He kertovat arvostavansa sitä, että lapsi pitää opetuksesta ja arvostaa opettajaansa. On hyvä, että opettaja on helposti lähestyttävä.

Opettaja huomioi oppilaat hyvin ja on tunnilla myös hauska. Tunnella on rento meininki ja siellä keskustellaan kaikenlaisista asioista. (k86)

Tiedän sen verran vähän, etten osaa antaa kehitysideoita. Hyvänä puolena koen asialleensa omistautuneen opettajan (k122)

Opettaja on hyvin ammattitaitoinen ja ekaluokkalaiseni tykkää käydä uskontotunneilla. (k117)

Vanhemmista pitävät tärkeänä, että opettaja on pätevä ja että hän tuntee ortodoksisen uskonnon. Yksittäisillä vanhemmilla on huonoja kokemuksia epäpätevistä opettajista. Osalla vanhemmista on käsitys, että nykyisellä opettajalla on haasteita pitää oppilaat kurissa. Osa toivoo opettajalta pedagogisempaa käytöstä ja lapsilähtöisyyttä. Muistutusten ja koetulosten julkista repostelua tulee välttää ja oppilaalla pitää olla mahdollisuus tuoda esille omaa uskontokäsitystään. Vanhemmat muistuttavat lähimmäisen rakkaudesta: lapsia ei saa pelotella jälki-istunnolla. He toivovat, että opettajat huomioisivat paremmin oppilaassa ja uskonnonopetuksen vastaanottamisessa tapahtuvat muutokset, ”kriisit”.

Lapsemme kasvaa uskovaaisessa perheessä. Osallistumme kirkolliseen elämään. Lapsemme ottaa suurella kiinnostuksella ortodoksisen opetuksen koulussa. Hän mielellään käy tunneilla ja opiskelee omaan uskontoon liittyviä käsitteitä tunnollisesti. Välillä hän valittaa, että opettajan on vaikeaa pitää muut oppilaat kurissa, joten opetusprosessi kärsii. (k31)

Jotta usk. tunnit jäisivät oppilaalle mieluisiksi muistoiksi, usk. opettajien tulisi välttää muistutuksia, turhia koetulosten julkisia reposteluja. Ottaa jokainen lapsi ainutlaatuisena Jumalan lahjana. (k83)

Mainio opettaja! Kokeet selkeitä, kaikki tärkeät (kaikki asiat tietysti tärkeitä!) asiat tulevat kerratuiksi. Ottavatkohan kaikki opettajat huomioon lapsessa ja uskonnonopetuksen vastaanottamisessa tapahtuvat muutokset, ”kriisit”? (k82)

Vanhemmat toivovat, että opettajat ovat innostuneita opetettavasta oppiaineesta ja että he saavat myös oppilaat innostumaan. Oppitunteja ei saa pitää välinpitämättömästi ja innottomasti. Jokainen lapsi tulee nähdä Jumalan lahjana. Tietyn kansallisuusryhmän ortodoksisten tapojen korostamista ja ihannointia tulee välttää. Opettajien tulee olla ymmärtäväisempiä ja osoittaa oppilaille hyvyttä ja rakkautta.

Osa vastaajista huomauttaa, että opettajilla on suuri merkitys oppiaineen opetuksessa. Opettaja vaikuttaa siihen, kuinka lapset innostuvat oppiaineesta ja kuinka he oppivat. Opettajan persoonallisuudella on suuri vaikutus erityisesti näin herkässä ja henkilökohtaisessa oppiaineessa kuin uskonto. Eräs vanhemmista kertoo, että hänen lapselleen on muodostunut kielteinen kuva oppiaineesta opettajasta johtuen. Opettajalla on tärkeä rooli myös kiusaamisen torjumisessa: uskontotunnilla tapahtunut kiusaamiseen puuttumattomuus johti siihen, että lapsi kyseenalaistaa Jumalan olemassaolon.

Eri kouluilla kiertävän ortodoksisen uskonnon opettajan hyvänä puolena on se, että opettaja ei ole oman koulun opettaja, eikä hänellä ei ole siten ennakkoluuloja tai -oletuksia lapsista.

Lapseni uskonnonopettaja on hyvä ja sillä onkin suuri merkitys oppimiseen ja innostukseen aiheeseen. (k173)

Kun en ole siellä tunneilla seuraamassa, niin vaikea on sanoa niitä hyviä asioita. Alakoulun opetus ollut ”kuivaa ja yksitoikkoista”, eikä hirveästi ole oppineet. Yläkoulussa taas kokeet vaikeita, joten hyvää numeroa vaikea saada. Harmikseni molemmat lapseni inhoavat ort uskontoa ja yksi iso syy oli sama kuiva ope molemmilla koko alakoulun ajan. Ainoa innostus vanhemmalla lapsellani oli rippikoulu, joka oli kivaa ja hausalla tavalla oppi uusia asioita. (k176)

Lapsi tykkää tosi paljon opettajasta, (sama kuin itsellä aikoinaan) opettaja ei ole ns. oman koulun ope joten hänellä ei ennakkoluuloja / mielipiteitä lapsesta. Juttelevat paljon ja lapsi kokee että opettajalta uskaltaa kysyä mieltä askarruttavista asioista. Kuulema ehdottomasti PARAS ope. Pieni ryhmäkoko plussaa – eri ikäluokat yhdistyvät ja tulee yhteenkuuluvuuden tuntu. (k174)

Opetusmenetelmät

Osa vanhemmista ajattelee, että nykyisessä uskonnon opetuksessa hyödynnettävät opetusmenetelmät ovat melko monipuolisia. Hyvänä pidetään sitä, että opetuksen aikana oppilaat pääsevät keskustelemaan ja pohtimaan asioita. Pohdinta nähdään hyödyllisenä nuoren identiteetin kehityksen kannalta. Laulujen ja rukousten hyödyntäminen osana opetusta nähdään myös hyvänä, samoin uskonnollisiin tapoihin tutustuminen ja niiden opettelu. On hyvä, että opetuksessa hyödynnetään kertomuksia, askartelua, väritystehtäviä ja ortodoksiseen uskontoon liittyviä pelejä. Tietotekniikkaa hyödynnetään opetuksessa monipuolisesti ja tietokonepelit motivoivat oppilaita. Vanhemmat arvostavat sitä, että opetuksessa käytetään apuna nykyaikaista teknologiaa.

Mielestäni opetus on laadukasta. Oppilaat oppivat ortodoksisen kirkon perinteitä, mutta myös pohdiskelevat eettisiä kysymyksiä. Myös opetusmenetelmät ovat nykyisin melko monipuolisia. Oppilaat tutustuvat myös omaan kirkkoon. Onneksi myös koulusta käydään vielä kirkossa. (k64)

Meillä on hyvä opettaja, uskonnollinen, käytetään monipuolisesti t-tekniikkaa, rukoillaan yhdessä kynttilän valossa! (k54)

Toisaalta suuri osa vanhemmista pitää lastensa uskonnon opetusta opetusmenetelmiltään vanhanaikaisena. Lapset tekevät oppitunneilla tehtäviä ja opettaja kertoo vastauksen heti, jos joku sitä tiedustelee. Vanhemmat toivovat, että vanhanaikaisuudesta pyrittäisiin pois. Opetus ei saa olla vain opettajan selostusta asioista ja kaavamaisista oppikirjan tehtävien teettämistä. Opetusmenetelmiä pitää hyödyntää monipuolisemmin.

Vanhanaikaisuus pois (k167)

Tunneilla oppii, paljon tietoa. Idea: Opetus monipuolista, vähän rennommalla asenteella. (k167)

Lapsen mielestä uskonnon opetus ei ole tarpeellista ja tunnit ovat jonkin verran tylsiä. Saisiko opetusta jotenkin mielenkiintoisemmaksi? Ettei se olisi vain opettajan selostusta asioista. Monipuolisuutta opetukseen! (k180)

Vanhemmat antavat ideoita opetusmenetelmien kehittämiseen. Kertomukset voisivat toimia etiikan opettamisen välineenä. Kertomusten opetus ja kytkökset lapsen omaan elämään tulee käydä yhdessä läpi. Opetettavia asioita pitää käsitellä rennommalla asenteella, käytännönläheisesti ja syvällisemmin. Tekemällä oppiminen on hauskaa ja samalla lapsi oppii uusia asioita hausalla tavalla. Opetuksessa on huomioitava oppilaan ikä. Asioita on hyvä käsitellä lasten ja nuorten maailman kautta. Elämyksellisyyden lisääminen olisi tärkeää. Ortodoksista uskontoa voi tuoda esiin kulttuurituotteina esimerkiksi musiikin ja kuvien rikastamana. Vanhemmat toivovat opetukseen myös leikkimielisyyttä – opetuksessa voisi hyödyntää esimerkiksi näytelmiä. Vanhemmat toivovat, että oppitunneilla keskusteltaisiin enemmän. Uskonto voisi olla ”kevyempi” lukuaine, joka perustuisi keskusteluun. Vanhemmista on tärkeää, että oppilaat ja opettaja keskustelevat oppitunneilla.

On ylipäänsä tärkeää, että lapsi tietää, mihin kuuluu. Uskonto on tärkeä oppiaine identiteetin muodostumisen kannalta. Ortodoksiseen uskonnonopetukseen voisi tuoda muutakin kuin kaavamaista kirjan tehtävien tekemistä, lisää elämyksellisyyttä, ihan kuten muidenkin oppiaineiden opetuksessa. (Paikkakunta poistettu) opetus ei ikävä kyllä ole kovin korkeatasoista.” (107)

Hyvä, pätevä opettaja, joskus opiskelu voisi tapahtua leikkimielisesti. Esim. näytelmien avulla. ☺” (183)

Lapset kertovat aika vähän. Minusta uskonnonopetuksen tulisi olla keskustelevaa ja tunneilla pohtia myös nykyajan eettisiä kysymyksiä ortodoksisen perinteen valossa” (62)

Lapsen mielestä uskonnon paras puoli on se, ettei siitä tule paljon läksyjä. Uskonto voisikin olla ”kevyempi” lukuaine sillä, että se pohjautuisi keskusteluun ei lue-ja-kirjoita-metodiin. (k68)

Opetuksessa tulee hyödyntää mielenkiintoisia, hauskoja ja ortodoksisen uskonnon tietämystä lisääviä lauta- ja tietokonepelejä. Pääsiäisen ja muiden juhlien yhteydessä voi askarrella esimerkiksi koristeita tai järjestää pääsiäismunien maalausta. Samalla lapset oppivat, mistä perinteet tulevat. Opetuksessa voi tehdä omat ortodoksisen uskonnon kansiot. Myös joulunäytelmän toteuttaminen on mahdollista ja se voidaan esittää koko koululle. Opetusta pitäisi olla myös muualla kuin koulussa. Opetusta voi toteuttaa myös luokkahuoneen ulkopuolella.

Nykyinen opettaja (nimi poistettu) on lasten mukaan innostava ja mukava. Lapset menevät mielellään uskonnon tunnille. Voisi olla mielenkiintoisia tietokonepelejä jossa kartoitetaan ort. uskonnon tietämystä. Huom HAUSKOJA JA KIINNISTAVIA, ei mitään tylsiä lautapelejä joita papit ja kanttorit keskenään pelaa.... Heh-heh... Ala-asteella voisi olla askartelua samalla, kun käsitellään Pääsiäistä ym. (joulua jne). Oma ort uskonto kansio? (k24)

Luova opettaja, joka saa oppilaat kiinnostumaan opetuksesta kertomuksilla ja saa oppilaat keskusteluun mukaan ym... Opetusta voisi olla muissakin paikoissa, kuin vain koulussa (k192)

Retket kirkkoon ja luostareihin sekä ortodoksisuus kouluyhteisössä

Vanhemmat pitävät opetuksen hyvänä puolena sitä, että lapset pääsevät käymään ortodoksisessa kirkossa ja tutustumaan ortodoksisuuteen käytännönläheisesti. On todella tärkeää, että lapset osallistuvat koululaisjumalanpalveluksiin pääsiäisen ja muiden suurten juhlien aikana. Vanhempien mukaan lapset pitävät koululaisjumalanpalveluksia kivoina. Kirkkovierailut mahdollistavat tutustumisen ortodoksiseen kulttuuriin. Kirkkoretket ovat erityisen hyvä ja tärkeä asia, koska suomalainen yhteiskunta on maallistunut: monikaan lapsi ja nuori ei käy kirkossa perheensä kanssa. Opintoretket Valamon ja Lintulan luostareihin sekä muihin ortodoksisiin paikkoihin ovat antoisia.

Lapset käyvät kirkossa. Oma identiteetti säilyy (k37)

Olen tyytyväinen lapseni opetukseen, sillä lapset käyvät usein kirkossa tutkimassa ortodoksista kulttuuria. Opetus tapahtuu pienryhmässä, jossa kaikki lapset saavat huomiota. Myös heidän itseymmärryksensä ja tarmokkuus saa vahvistusta. (k99)

Paljon mm. väritystehtäviä, kirkossakäyntiä isoimpien pyhien aikaan, tiivis oppilasyhteisö eri luokilta. (k71)

Oppii tietämään uskonnon perusasioita sekä vaikeampiakin asioita. Lapset oppivat paljon käytännön kautta. Siksi tutustumiset / vierailut kirkossa ym. tärkeitä. Retket esim. Valamoon ym. ort. paikkoihin antoisia. (k201)

Vanhemmista on hyvä, että ortodoksisuus huomioidaan lasten omassa kouluyhteisössä. He arvostavat ortodoksisuuden tuomista koulun arkeen. Tämä voi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ortodoksipappi vierailee koululla ja siunaa virpomavitsat koulun yhteisessä päivänavauksessa. On hyvä, että uskonnon opetus saa näkyvyyttä koulussa muun muassa joulu- ja kevätjuhlien sekä pääsiäisen aikaan. On hyvä, että koululla käyvä ortodoksisen uskonnon opettaja on osa lapsen tuttua kouluyhteisöä.

Mukava opettaja, mukava ryhmä, ortodoksisuuden tuominen koulun elämään esim. virpomavitsojen siunaaminen päivänavauksessa (k74)

Nykyisessä maailmassa, jossa on niin paljon väkivaltaa on todella tärkeä, että uskonto säilyisi. Se on hyvää, kun lapsilla on mahdollisuus miettiä uskonnon liittyvistä asioista. Olen huomannut että lapseni usko on vahvistunut, joskus hän itsekkin rukoilee, sitten kertoo minulle, mistä hän pyysi Jumalan. Vois mielestäni lisätä kirkon käyntejä ja järjestää enemmän kirkon juhlien liittyviä tapahtumia koulussakin. (k144)

Vanhemmat toivovat, että lapset saavat käydä tulevaisuudessa enemmän kirkossa ja osallistua useammin koululaisjumalanpalveluksiin. Osa oppitunneista voidaan pitää kirkossa, jolloin lapset ymmärtävät konkreettisesti kirkon merkityksen. Opetusryhmän pitää tehdä retkiä lähikirkkoon. Koululaisjumalanpalveluksien pitää olla myös jatkossa opetussuunnitelmissa. Koulun tekemät kirkkoretket saavat korostuneen merkityksen, kun lapsi tulee murrosikään eikä halua lähteä kirkkoon oman perheensä kanssa. Vanhemmat toivovat, että opetusryhmät tekisivät retkiä omaan seurakuntaan ja tutustuisivat paremmin siellä työskenteleviin. Opetusryhmät voisivat tehdä enemmän vierailuja paikkoihin, joissa ortodoksisuus on osa toimintaa: esimerkiksi seurakuntaan, museoihin, yksityiskoteihin ja matkakohteisiin.

Enemmän retkiä kirkkoihin. (k22)

Haluaisimme, että joitakin tunteja pidettäisiin (edes kerran kahdessa kuukaudessa) kirkon yhteydessä, jossa lapset konkreettisesti ymmärtäisivät sen merkityksen. (k9)

ideoita 1) kirkko käyntejä enemmän 2) seurakunta vierailut (k193)

Opettaja valmis keskustelemaan. Ortodoksiopetuksessa pitäisi vierailla enemmän laitoksissa, joissa ortodoksisuus on osa toimintaa, seurakunnassa, museoissa, matkakohteissa, näyttelyissä ja yksityiskodeissa. Ortodoksisuus pitäisi tuoda myös ja varsinkin esiin kulttuurituotteina (musiikki, kuvat) (k110)

Vanhemmat toivovat, että ortodoksinen uskonto huomioitaisiin vahvemmin koulun arjessa. Kouluilla tulee olla enemmän kirkon juhliin liittyviä tapahtumia. Olisi tärkeää järjestää uskontoon liittyviä kivoja tapahtumia. Vanhemmat toivovat uskonnon opetuksen säilyvän ja näkyvän koulussa myös tulevaisuudessa, esimerkiksi joulu- ja kevätjuhlissa.

3. luokkalainen poikani on tuonut kokeita näytille, joista on saanut hieman kuvaa uskontotuntien sisällöstä ja keskusteluissa myöskin. Kokeet ovat aika vaikeita sisällöllisesti. Uskontotunteja on vähän, saisi olla vahvemmin huomioitu koulun muussa arjessa. Esim. Ruokarukous, koulun juhlat. Kirkkoretket ym. (k195)

Haluan lapseni oppivan uskonnosta ja siihen liittyvistä perinteistä. Kirkossa käynnit yms. Ovat mielestäni tosi tärkeitä. Toivon uskonnon säilyvän ja näkyvän koulussa jatkossakin (joulujuhla, pääsiäinen, kevätjuhla, jne.) (k182)

Opetusryhmä

Vanhemmat näkevät opetusryhmissä monia hyviä puolia ja ovat pääasiallisesti tyytyväisiä niihin. He arvostavat opetusryhmien kokoa ja yhdysluokkaopetusta. Pienessä opetusryhmässä on hyvä opiskella ja jokainen oppilas tulee huomioiduksi. Osa on tyytyväisiä puolestaan siihen, että lapsen opetusryhmässä on paljon lapsia. Vanhempien mielestä yhdysluokkaopetuksen hyvä puoli on se, että lapset ja nuoret pääsevät tapaamaan muita samanikäisiä ortodokseja. On hyvä, että ryhmässä on monenikäisiä oppilaita ja eri ikäluokat yhdistyvät. Oppilaista muodostuu tiivis oppilasyhteisö eri luokilta ja lapset pääsevät tapaamaan muitakin kuin oman luokkansa kavereita. Vanhemmat kokevat opetusryhmän tärkeäksi, sillä se kokoaa vähemmistöön kuuluvat yhteen. Opetus on tärkeää, koska monet ortodoksilapset eivät tunne muita samanikäisiä ortodokseja: he ovat vähemmistönä ”hajallaan”. Opetusryhmä kokoaa oppilaat yhteen tasaisin aikavälein ja tutustuttaa heidät toisiinsa. Lapset ja nuoret näkevät, etteivät he ole yksin. Ryhmän kautta lapset saavat kokea, mitä on yhteisöön kuuluminen. Opetusryhmä luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Vanhemmat arvostavat myös sitä, että opetusryhmässä on eri kulttuuritaustoista tulevia ja maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Oppilaiden erilaiset taustat luovat hyvän kulttuurien kohtaamispisteen.

Hyviä puolija pieni ryhmä opetuksessa, opiskelevat teoriana ja välillä askartelua aiheesta. Lapsikin tykkää. (k163)

Pääsiäiskirkko, oppii tuntemaan oman uskontonsa, tapaa muitakin ortodokseja (k16)

Kirkkomatkat mielestäni erittäin hyvä asia, moni nuori ei käy kirkossa perheen kanssa. Kokoaan yhteen ”ns. vähemmistöä” valta uskonnossa, → nuoret näkevät etteivät ole yksin. Opetuksen tulee olla mielenkiintoista, koska valtaosalla käsitys ”Jeesustelusta” tekee vastenmieliseksi. → uskon arvostuksen nostamista! miten?? (k172)

1) Tutustuvat eri kulttuuriin. Ryhmässä on maahanmuuttajataustaisia lapsia. Perinteet säilyvät. Laajempi elämänkatsomus. 2) Opettajien ei tulisi vaihtua niin tiuhaan. (k103)

Hyvät välit opettajiin, oppiminen sujuu hyvin. Nykyisissä suurissa ryhmissä oppilailla erilaisia taustoja → hyvä kulttuurikontaktipiste. Muuten kai ”no news is good news” (k23)

Aineistosta ei löydy yhtään opetusryhmän kokoa tai kulttuurien kohtaamista koskevaa kielteistä käsitystä. Osa vanhemmista pitää kuitenkin yhdysluokkaopetusta haasteellisena, koska opetusryhmässä olevien ikäjakauma on suuri. Oppilaat eivät saa yksilöllistä opetusta, kun opetusryhmässä on oppilaita 1.-6. luokka-asteilta. Vanhemmat toivovat, että opetus olisi oman tai korkeintaan kahden eri ikäryhmän mukaisissa opetusryhmissä.

Yksi opettaja ei yhden oppitunnin aikana millään ehdi eri-ikäisille ja eri luokista tuleville koululaisille selittää eikä keskustella heidän kanssaan. Lasten kanssa tulisi keskustella enemmän, eikä vain teettää tehtäviä kirjoista. Keskustelu lasten kanssa on kaikkein arvokkainta, mitä opettaja voi lapsille antaa. (k151)

Opetuksen järjestäminen

Vanhemmat eivät pidä ortodoksisen uskonnon opetusta itsestäänselvyytenä: he arvostavat sitä, että opetusta ylipäänsä järjestetään. Osa vanhemmista kertoo, että opetus on järjestetty koululla hyvin. He ovat erityisen tyytyväisiä, jos oppitunnit ovat lapsen omalla koululla. Oppituntien pito omalla koululla tukee monikulttuurisuuden edistämistä koko koulua ajatellen: koululla käyvä ortodoksisen uskonnon opettaja on osa lapsen kouluyhteisöä.

Hyvää on se, että sitä ylipäänsä on! (k198)

En oikein osaa ottaa kantaa koska en ole perillä mitä tunnilla tehdään ja kuka opettaja on. Hyvä puoli on se, että opetusta järjestetään! Kiitos aktiivisen (paikkakunta poistettu) ort. seurakunnan! joka on huolehtinut että pikkukylässäkin on järjestetty opetusta. (k115)

Olemme erittäin tyytyväisiä, että oppitunnit ovat järjestyneet omalle koululle. Tämä tukee myös monikulttuurisuuden edistämistä koko koulua ajatellen; koululla käyvä ortodoksiopettaja on myös osa lapsemme tuttua kouluyhteisöä. (k127)

Vanhemmat pitävät yläkoulun nykyistä vuorokurssimallia toimivana. On hyvä, että kaikki oppilaat opiskelevat tunnilla samoja asioita riippumatta luokka-asteesta. Yksittäiset vanhemmat kertovat hyväksi kokemukseksi myös sen, että heidän lapsensa opetus on järjestetty suuremmalle ortodoksioppilaiden ryhmälle viikonloppumuotoisena kurssina.

Nykyinen malli on toimiva. Yläkoulussa opetusohjelma pidetään hyvänä, jossa opetusohjelmassa on 3 vuoden kierto. Kaikille opetetaan samat asiat samaan aikaan riippumatta millä yläkoulun luokalla on. Uskonnon opetusta voitaisiin viedä enemmän verkko-opetuksen suuntaan. (k126)

Tänä lukuvuonna opetus ollut säännöllistä ja asianmukaista. Oppikirjat hyviä. Viime vuonna järjestettiin usk. Opettajan puuttuessa opetusta isolle ryhmälle yhteisesti T:reella; tämä oli lapsille hyvä kokemus! Lapset eivät juurikaan tapaa toisiaan, jos kerhoikä on takana eikä vielä ole kripariaika. Yhteisiä kokoontumisia, kiitos! (k104)

Vanhemmat toivovat, että ortodoksisen uskonnon opetus järjestetään lapsen omalla koululla. Osalla opetus on ollut useita vuosia eri koululla ja lapset joutuvat kävelemään toistuvasti koululta toiselle. Siirtymiset eivät ole sujuneet ongelmitta. Siirtyminen ei motivoi oppilaita. Uskontotuntien järjestäminen ei ole sujunut joka vuosi loogisesti.

Oppilaat joutuvat siirtymään eri kouluun, joka ei motivoi sekä omassa koulussa hyppytunti. Samalla luokalla/tunnilla oppilaiden luokka-astehaarukka suuri → ei yksilöllistä opetusta. (k125)

Hyvä puoli tyttäreni uskonnon opetuksessa on, että hänellä on tunnit omassa koulussa. Pojallani taas viimeiset 4 vuotta ovat olleet eri koulussa, josta soittelinkin joskus pari vuotta sitten uskonnonopetuksesta vastaavalle, että tunnit tulisi saada pidettyä omassa koulussa. Tai kurssimuotoisena voisi tämäkin koulusta toiseen siirtyminen olla helpompaa. Eli jakaa uskonnonopetus esim. syksyllä oma kurssi ja keväällä oma. Talviaikana siirtyminen toiseen kouluun tuotti pojallani ongelmia, joten silloin voisi jättää jopa uskontotunnit kokonaan pitämättä jos opetusta ei onnistuta järjestämään omaan kouluun. (k21)

Vanhempien mielestä heidän lastensa oppituntien ajankohta on huono. Ortodoksisen uskonnon opetus siirretään usein oppilaan lukujärjestyksessä sivuun, ylimääräiseksi oppiaineeksi. Osalla on hyppytunteja. Opetus on koulun jälkeen, kun muut ovat jo päässeet koulusta. Koulupäivästä tulee pitkä. Opetus unohdetaan kokonaan lukujärjestyksestä tai opetuksen järjestäminen on ongelmallista. Oppituntien saaminen lukujärjestykseen aiheuttaa toistuvasti ongelmia. Opetus pitää integroida koulun lukujärjestykseen niin, että oppitunnit ovat koulupäivän yhteydessä.

Hyvänä puolena näen, et uskonnon tunti kokoa samaan kuuluvat ortodoksit yhteen tietyin väliajoin. Ort. uskonnon tunnit pitäisi olla integroitu koulun lukujärjestykseen. Tuntien saaminen lukujärjestykseen aiheuttaa joka ainut syksy säätämistä. Välillä se on jopa unohtunut kokonaan lukujärjestyksestä. (k108)

Vanhemmat huomauttavat, että ortodoksiseen uskonnon opetukseen kuuluvat lapset ja nuoret ovat usein heittopusseina, eriarvoisessa asemassa. Kouluissa, joissa on vain yksi ortodoksioppilas, suhtaudutaan väheksyvästi ortodoksisen uskonnon opetuksen järjestämiseen. Rehtorit kyselevät vanhemmilta, eikö lapsi voisi osallistua evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen 1. ja 2. luokalla. Luokanopettaja suhtautuu välinpitämättömästi lapsen uskonnon opetukseen, eikä muistuta 1.-2. luokkalaista eri aikaan ja eri koulussa olevista oppitunneista. Lapsi on laitettu evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen vanhempien tietämättä. Vanhempaa ja lasta on painostettu melko väkisin ortodoksisen uskonnon opetuksen sijaan evankelisluterilaisen uskonnon opetukseen. Vanhemmat korostavat, että ortodoksisen uskonnon opetus tulisi olla käytännössä samanarvoinen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetus. Oppituntien pitää olla osa normaalia koulupäivää, eikä vanhempia tai lapsia saa painostaa luopumaan oman uskonnon opetuksesta.

Opetuksessa on mukana monen ikäisiä ja eri kulttuuritaustoista tulevia oppilaita (lapseni mielestä tämä ei ehkä ole hyvä puoli). On opetettu tietoja eri uskonnoista. Itse arvostaisin ortodoksisuuden historiaa Suomessa, sekä ortodoksisten käytäntöjen opettamista ja soveltamista käytäntöön. Oppitunnit tulisi olla muun koulupäivän yhteydessä, ei hyppytuntien jälkeen viimeisenä oppituntina. Meillä on koko alakouluajan ollut hankaluuksia uskonnonopetuksen kanssa; lastani sekä minua on melko väkisin koettu painostaa luterilaiseen uskonnon opetukseen. (k119)

Tänä vuona poikaani oli kaksi kuukautta evankelis-luterilais oppitunneissa. (vahingossa ilmeisesti). Toivomme että tämä ei se toistuu enää. (k155)

Koulun ja kodin välinen yhteistyö

Vanhemmat toivovat, että koulun ja kodin välistä yhteistyötä kehitettäisiin. Moni heistä sanoo, ettei heillä ole juurikaan tietoa lastensa ortodoksisen uskonnon opetuksesta. Tästä syystä he kokevat myös opetuksen arvioinnin haastavaksi. Vanhemmat toivovat, että opettajat välittäisivät kotiväelle enemmän tietoa ortodoksisen uskonnon opetuksesta, sen nykytilasta ja sisällöistä.

En tiedä paljonkaan 3 lapseni tunneista (k11)

Koska en ole ollut lapseni uskontotunnilla kertaakaan mukana niin en tiedä miten se tänä päivänä tapahtuu. Pääasia että opetus menee perille. (k178)

Asia on vielä niin uusi, että en osaa vastata tähän. (k114)

Vanhempien mukaan ortodoksisen uskonnon opetuksesta on tullut kotiin vain vähän tietoa ja palautetta. Osa ei ole nähnyt lapsensa ortodoksisen uskonnon oppikirjoja koskaan. Osa ei tiedä, kuka on opettajana. Kokeet tulevat usein yllätyksenä. Vanhempien saama käsitys opetuksesta rakentuu ”oikean” tiedon puutteessa lapselta kuultujen asioiden varaan.

En oikein osaa siihen mitään kirjoittaa koska ortodoksin opetuksesta on vähän tullut tietoa ja palautetta. Toivoisin, että tunnilla korostetaan vanhempien roolia, arvostusta aikuisiin, erittäin vanhempien, mitä tarkoittaa hyvää ja pahaa elämässä, eli sellaiset peruskäsitteet. (k19)

En osaa sanoa, koska lapsi sanoa, että me vain laulamme. Meille ei tule läksyä, eikä ole kirjaa. Toinen lapsi tuo koko aikaa (1-4 luokka) opetuskirja, teke läksyä. Opetele jotai (k44)

Lapseni sanoin: Parasta on pelata ”tietsikalla”! Muutoin on vaikeaa arvioida opetuksen tasoa, koska 8v. lapseni ei ole kyllä hyvä kuvailemaan tuntien kulkua... (k14)

Vanhemmat ehdottavat, että opettajat voisivat lähettää koteihin tiedotteen ennen opetuksen alkua. Siinä voisivat olla oppituntien aiheet ja keskeiset teemat. Siinä voisi olla myös ohjeita lapsen oppimisen tukemiseen. Siten vanhemmilla olisi mahdollisuus seurata opetusta ja keskustella opetettavista aiheista myös lapsen kanssa kotona. Lapset saisivat syvällisemmän käsityksen omasta uskonnoistaan.

Oma uskonto tulee tutuksi. Kiva oisi saada palautetta kotiinkin että mitä uskonnon tunneilla tehdään! (k116)

Kiitos, että koulussa on ortodoksi/uskonnon opetusta! Olisi hyvää, jos ortodoksituntien rinnalla lapsi osallistuisi elämäkatsomustunteihin. Kun joka viikko saadaan luokanopettajalta kotiin (Wilmassa) ensi viikon ohjelman, siinä on kirjoitettu mitkä aiheet käsitellään uskonnotunnilla. Olisi hyvää, jos ortodoksin opettaja kirjoittaisi omaohjelmaa vanhemmille, antaisi neuvoja opetuksen tukemiseksi, jotta vanhemmat voisivat seurata lapsen opetusta ja tukea kotona. Yleensä me olemme ihan tietämättömiä, mitä lapsi tekee ortodoksitunneilla. (k41)

Jokaisen oppitunnin ohjelmasta ja keskustelujen teemoista täytyisi antaa vanhemmille informatiivinen tiedote jo ennen jumalanpalveluskurssin alkua. Se antaa vanhemmille mahdollisuuden keskustella näistä teemoista lapsen kanssa kotona samaisista teemoista, jotta hänelle muodostuisi syvällisempi ymmärrys uskontonsa suhteen. (k100)

Opetusmateriaali

Vanhemmat kertovat ajatuksiaan opetuksessa hyödynnettävästä opetusmateriaalista. Maininnat liittyvät pääasiassa oppikirjoihin. Yleisesti ottaen vanhemmat pitävät oppikirjoista. He arvostavat sitä, että jokaisella on omat oppikirjat. Ne ovat hyviä ja inspiroivia: kertomukset jäävät hyvin mieleen ja laittavat oppilaan pohtimaan asioita. Opetuksen tukena käytettävä oheismateriaali on nykyaikaista. Vanhemmat pitävät kokeita selkeinä.

Opettaja on erittäin mukava, ja tunnille osallistu paljon lapsia. Oppikirjat ovat hyvät ja inspiroivat. (k85)

Opetus vahvistaa kodissa annettua kasvatusta: paastoajat ja juhlat. Oppikirjan kertomukset jäävät lapselle mieleen ja pistävät pohtimaan joskus asioita. Uskonnon tunnilla näkee muitakin kavereita kuin oman luokan kavereita. Opettaja on mukava ja hänet tapaa usein kirkossa. Tässä koulussa opetus on järjestetty hyvin. (k98)

Joukossa on myös yksittäisiä vanhempia, joiden mukaan heidän lapsillaan ei ole oppikirjoja. Osa pitää yläkoulun oppikirjoja vaikeina. Yläkoulussa käytettävä kirkkohistorian oppikirja on teoreettinen, vaikeaselkoinen ja asiasisällöltään 13-vuotiaalle haastava. Vanhemmat ehdottavat käytännön esimerkkien lisäämistä, jotta oppilaat motivoituisivat opetettavista aiheista. Erityisesti maahanmuuttajataustaiset vanhemmat kokevat yläkoulun oppikirjat ja niiden sisällöt vaikeaselkoisiksi. Oppikirjat saavat maahanmuuttajataustaiset nuoret turhautumaan. Hyviä arvosanoja on vaikea saada ja kokeet ovat sisällöltään vaikeita. Kielteinen suhtautuminen oppiainetta kohtaan kasvaa, kun hyvän arvosanan saaminen on vaikeaa.

Kirjallisuus ja oppikirjat ovat joko vanhentuneita tai puuttuvat. (k162)

1. luokalla kaikki on vielä ehkä ok, mutta 7. luokalla ei läheskään. Lapseni haluaisi jäädä pois tunneilta, sillä hänen oppikirjansa on liian vaikea (mihin 13-vuotias tarvitsee liturgiikkaa???). Myös vaikeita kokeita. Vain 6. luokalla lapseni on saanut arvosanan uskonnosta ja silloin arvosanan 10 hyvältä opettajalta. Miksi pilata hänen todistuksensa huonolla arvosanalla? Suosittelen lastani vaihtamaan elämäkatsomustietoon, jotta hän saisi arvosanan 10 todistukseen. Lapsella on iljetys ja viha ortodoksisen uskonnon oppitunteja kohtaan. Tämä on huono asia! Hänellä ei ole tämän seurauksena tahtoa käydä kirkossa. (k29)

Mielestäni kuitenkin 7-luokan uskonnon oppikirja on hyvin vaikealukuinen ja haastava asiapohjaltaan 13-vuotiaalle. Opetus/oppiminen tulisi suorittaa mielekkäästi ja innostavasti. (k81)

Opetustilanteissa kaikki oppilaat huomioidaan ja he ovat opettajalle samanarvoisia opintomenestyksestä huolimatta. 7-luokalla ortodoksisen kirkon historia on todella vaikeaa ja oppikirja on hyvin teoreettinen ja vaikea selkoinen → tarvittaisiin enempi käytäntöön rinnastettavia esimerkkejä → oppilaan motivointi!!! (k168)

Yhteenvetoa

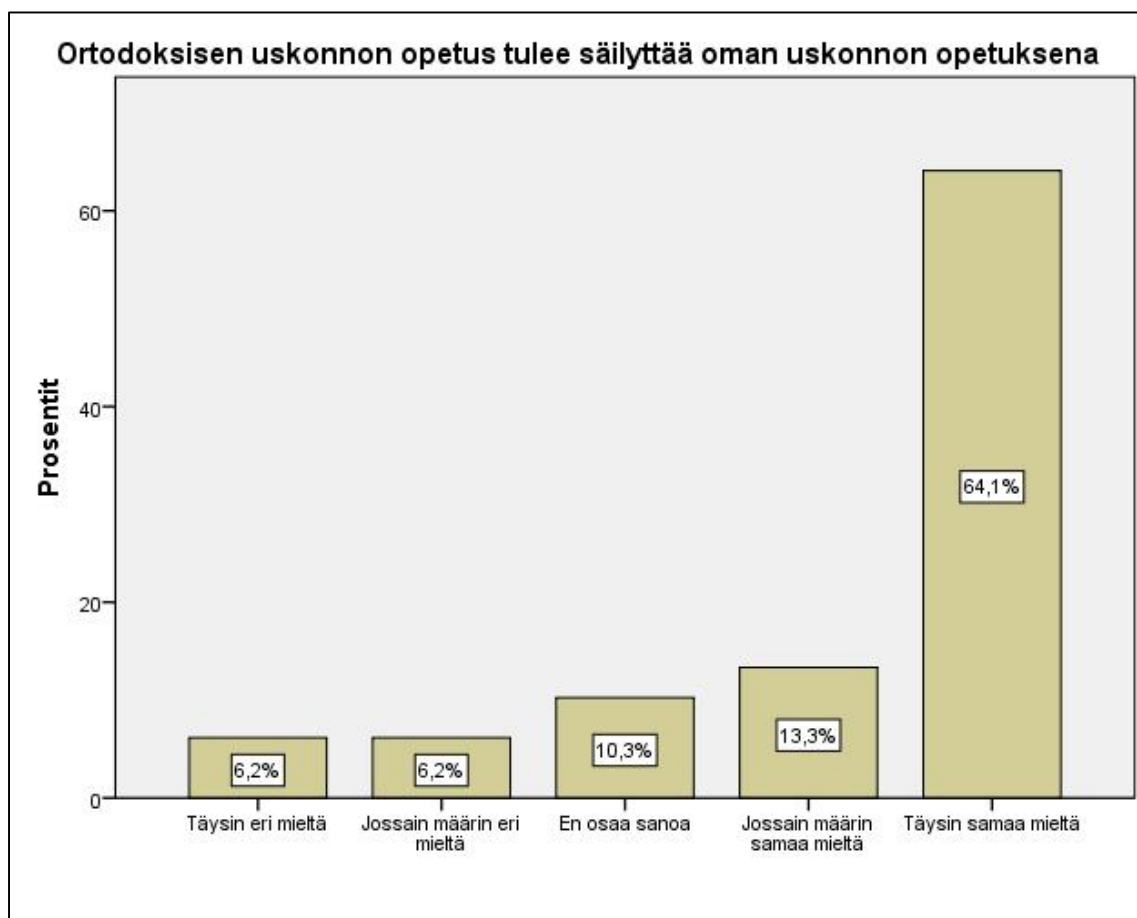
Vanhemmat ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen. Osa maahanmuuttajataustaisista vanhemmista koki tyytyväisyyden arvioinnin haasteelliseksi. Vanhemmat kuvailevat lastensa ortodoksisen uskonnon opetuksen hyvien puolien ja kehitysideoiden yhteydessä seuraavia asioita: yleiskuva opetuksesta, opetussisällöt, opettajat, opetusmenetelmät, kirkko- ja luostariretket, ortodoksisuuden huomioiminen lapsen omassa kouluyhteisössä ja opetusryhmät. Vanhemmat kiinnittävät huomiota myös opetuksen järjestämiseen, kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön ja opetusmateriaaleihin. Vanhemmat pitävät ortodoksisen uskonnon opetuksen hyvänä puolenä erityisesti opetussisältöjä, ammattitaitoisia opettajia ja pieniä opetusryhmiä. Kehitysideat kohdistuvat opetusmenetelmien sekä koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämiseen.

Vanhempien vastauksissa on havaittavissa paikkakuntakohtaisia eroja. Tampereella ja sen ympäristökunnissa asuvat vanhemmat arvostavat erityisesti opetussisältöjä. Kehitysideat liittyvät opetuksen järjestämiseen. Opetus tulisi järjestää paremmin: opetuksen ajankohta tulee olla järkevämpi ja opetusta pitää saada lapsen omalla koululla. Vanhemmat toivovat myös opetusmenetelmien kehittämistä ja kirkkokäyntien lisäämistä. Joensuussa, Liperissä ja Ilomantsissa vanhemmat eivät kiinnittäneet huomiota opetuksen järjestämiseen. Todennäköisin selitys voi olla se, että ortodoksisen uskonnon opetus on järjestetty paikkakunnilla jo pidemmän aikaa sujuvasti, eikä siihen osata enää kiinnittää erityistä huomiota. Joensuulaisvanhemmat ovat erityisen tyytyväisiä opetussisältöihin, kirkko- ja luostariretkiin sekä opetusryhmiin. Kehitysideat liittyvät kodin ja koulun välisen yhteistyön

sekä opetusmenetelmien kehittämiseen. Liperissä vanhemmat ovat erityisen tyytyväisiä opetussisältöihin, opettajiin ja opetusryhmiin. He toivovat myös opetusmenetelmien sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämistä. Ilomantsilaisvanhemmat ovat tyytyväisiä opetussisältöihin ja -menetelmiin. Kehitysideat liittyvät kirkkoretkien lisäämiseen. Helsingissä opetuksen järjestämiseen kiinnitti huomiota vain muutama vanhempi. Helsinkiläisvanhemmat arvostavat erityisesti opettajia ja kirkkoretkiä. Kehitysideat liittyvät ortodoksisen uskonnon opetussisältöjen kehittämiseen.

4.5 Uskonnonopetuksen toteutusmuodot

Tiedustelin vanhemmilta, miten he haluaisivat uskonnon opetuksen toteutettavan tulevaisuudessa. Kysymyskohtaan on listattu väittämiä uskonnon opetuksen mahdollisista toteutusmuodoista. Lisäksi kysyn mielipidettä uskonnon opetuksen tuntimääristä ja siitä, tulisiko ortodoksisen uskonnon opettajan olla itse ortodoksi. Vanhemmat ympyröivät jokaisen väittämän yhteydessä omaa mielipidettä lähimpänä olevan vaihtoehdon likert -asteikolta.

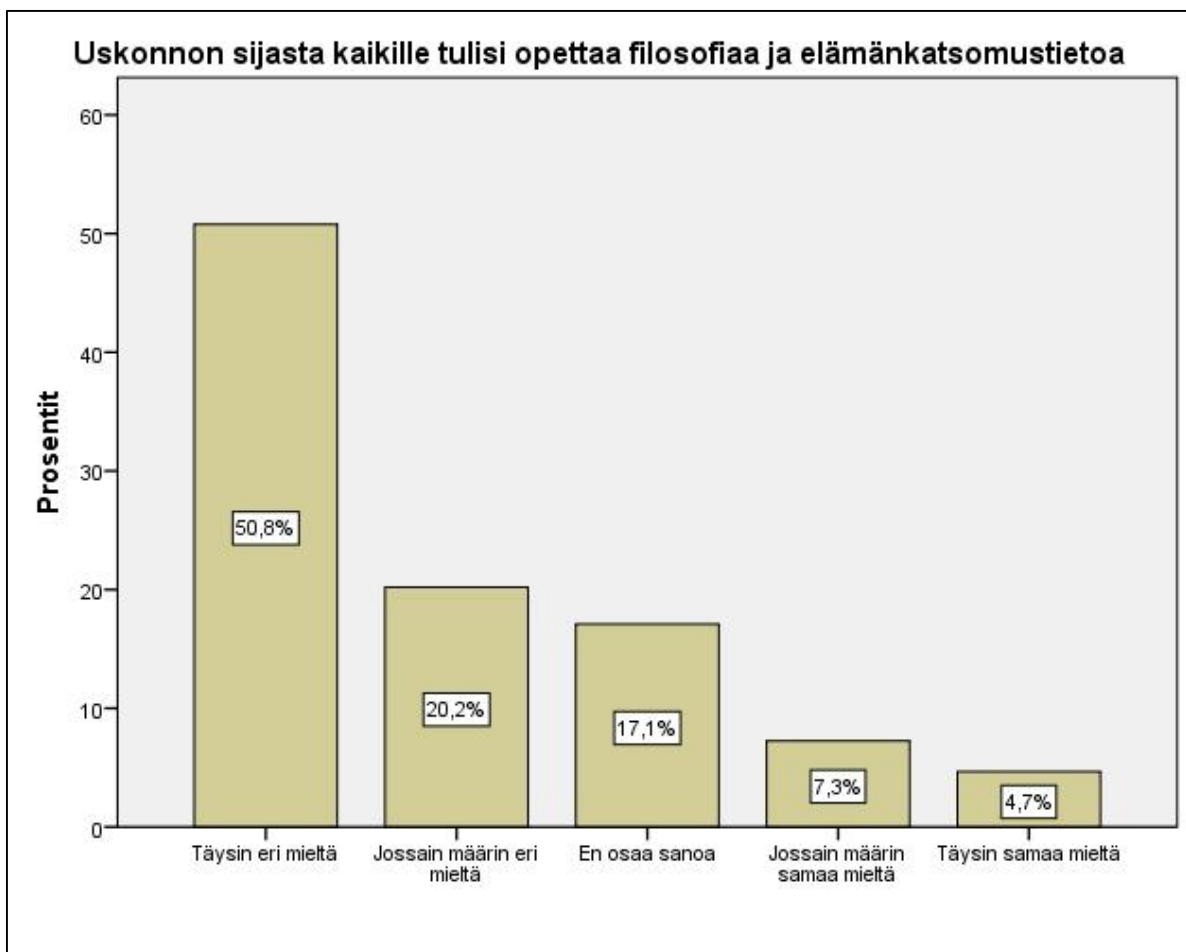

KUVIO 6. Oman uskonnon opetuksen säilyttäminen

Kysyin, tulisiko ortodoksisen uskonnon opetus säilyttää **oman uskonnon opetuksena**. Kuviosta 6 voidaan havaita, kuinka vanhemmista 64 % on täysin samaa mieltä väittämän kanssa, kun taas jossain määrin samaa mieltä on 13 %. Vanhemmista 10 % ei osaa sanoa, tulisiko opetus säilyttää oman uskonnon opetuksena. Jossain määrin eri mieltä on 6 % ja täysin eri mieltä on 6 % vanhemmista.

Halusin selvittää, **tuleeko koulussa olla lainkaan uskonnonopetusta**. Väittämä on: ”Yhteiskunnan ylläpitämässä koulussa ei pitäisi olla lainkaan uskonnonopetusta”. Vanhemmista 76 % on täysin eri mieltä väittämän kanssa. Heidän mielestään koulussa pitää olla uskonnonopetusta. Jossain määrin eri mieltä 11 % vanhemmista, kun taas 7 % ei osaa sanoa, mitä mieltä he ovat asiasta. Vanhemmista 4 % on täysin samaa mieleltä ja 2 % jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa.

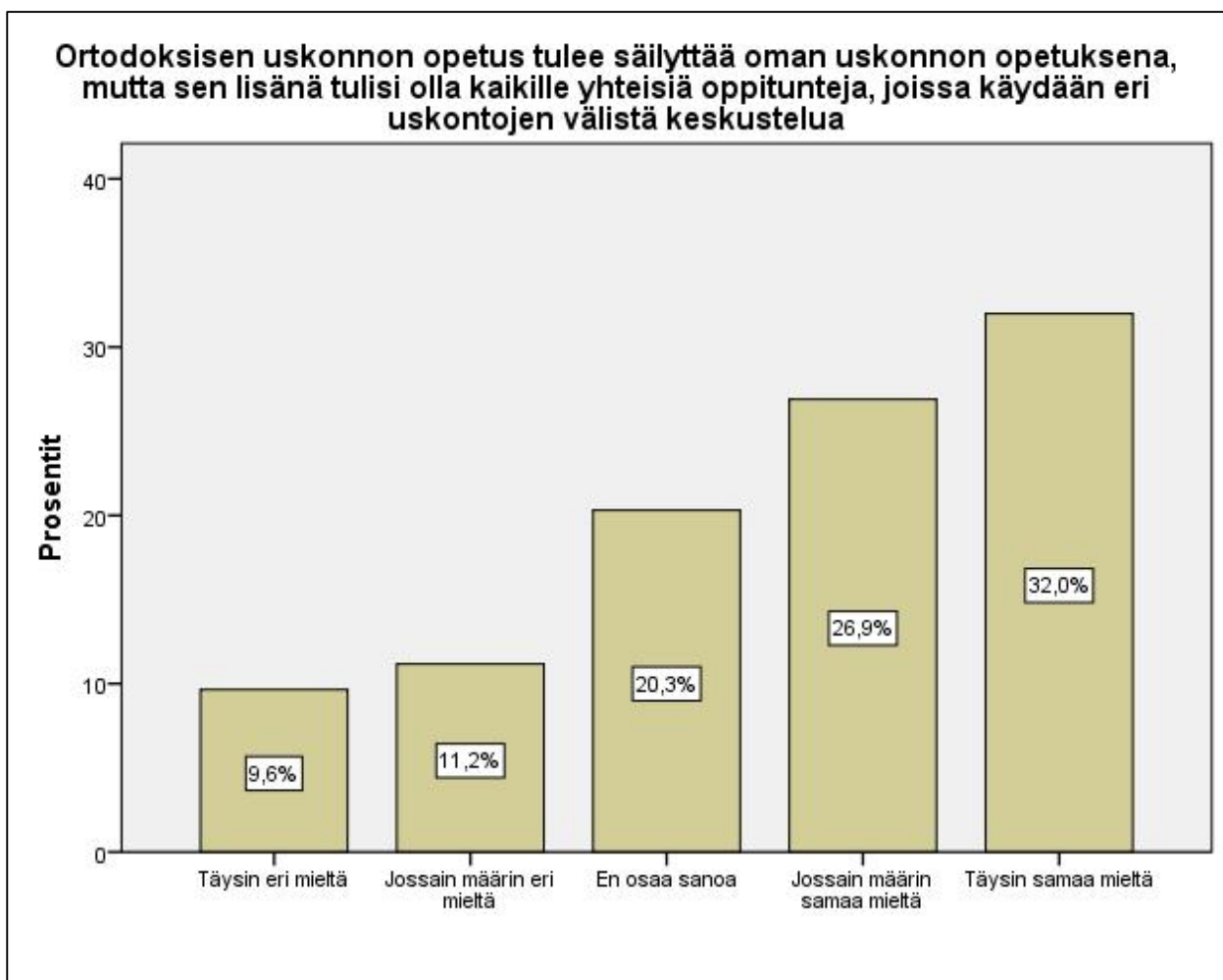
Tutkin, **miten vanhemmat suhtautuisivat ajetukseen kaikille yhteisestä filosofian ja elämänsä katsomustiedon opetuksesta**. Kuviosta 7 havaitaan, että vanhemmista 51 % on täysin eri mieltä väittämän kanssa. Jossain määrin eri mieltä 20 % vanhemmista. Oma kantaansa ei osaa sanoa 17 %, jossain määrin samaa mieltä on 7 % ja täysin samaa mieltä on 5 % vanhemmista.

KUVIO 7. Filosofian ja elämänsä katsomustiedon opetus

Halusin selvittää, mitä mieltä vanhemmat ovat uskonnon opetuksen **tuntimääristä**. Väittämänä on: ”Uskonnonopetusta on koulussa liian vähän”. Vanhemmista 36 % ei osaa sanoa mielipidettään. Tämä voi johtua tietämättömyydestä tai siitä, ettei heillä ole asiasta mielipidettä. Täysin eri mieltä on 23 % ja jossain määrin eri mieltä 22 % vanhemmista. Jossain määrin samaa mieltä on 13 % ja täysin samaa mieltä on 6 % vanhemmista.

Tiedustelin, pitäisikö uskonnon olla **valinnainen oppiaine**. Täysin eri mieltä asiasta on 48 % ja jossain määrin eri mieltä on 20 % vanhemmista. Mielipidettään ei osaa sanoa 15 % vanhemmista. Jossain määrin samaa mieltä on 9 %, täysin samaa mieltä on 9 % vanhemmista. Vaikuttaisi siltä, että vanhemmat haluavat säilyttää uskonnon pakollisena oppiaineena.

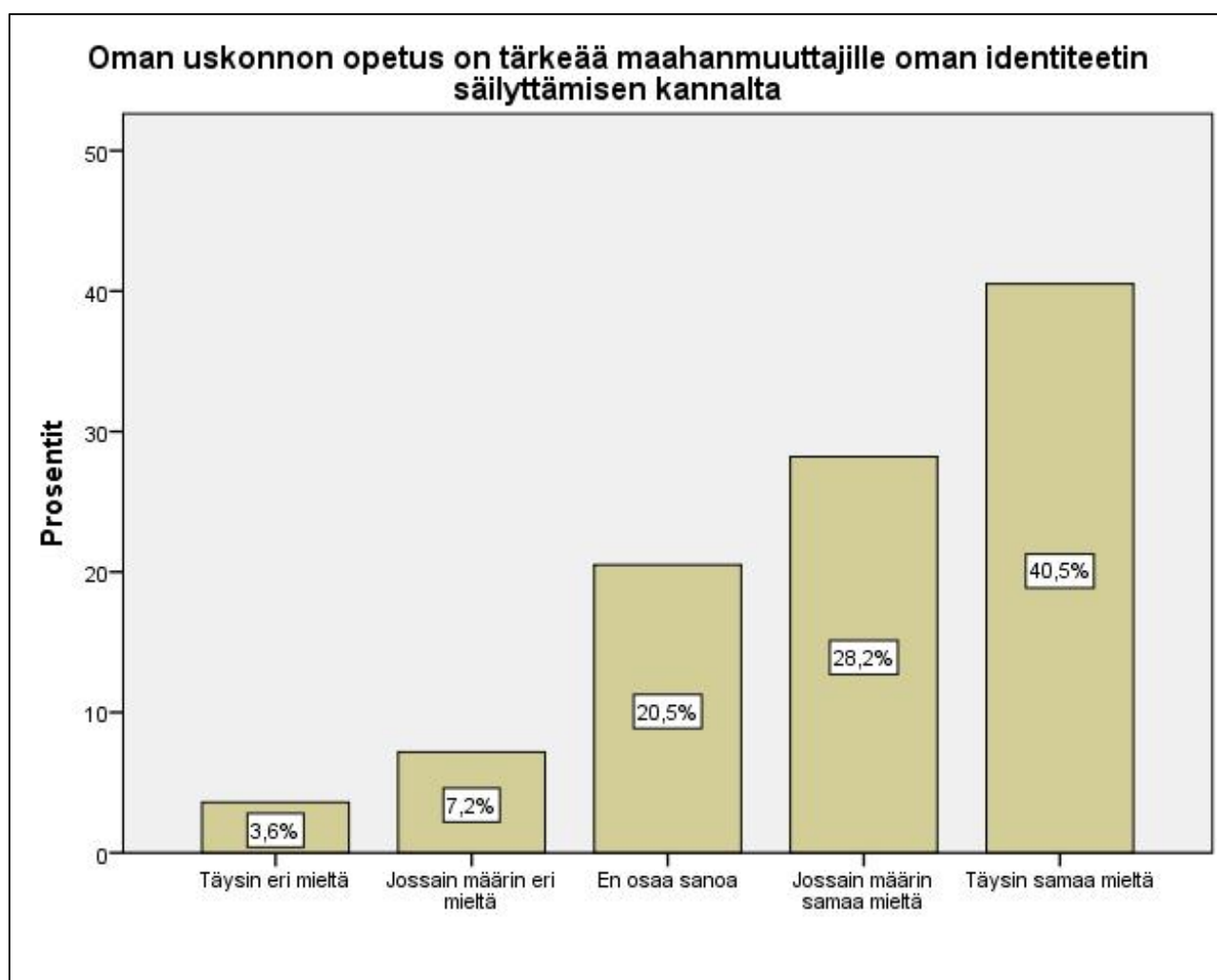
KUVIO 8. Oman uskonnon opetus ja uskontojen välinen dialogi

Seuraavana väittämä on: ”**Ortodoksisen uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena**, mutta sen **lisänä** tulisi olla **kaikille yhteisiä oppitunteja, joissa käydään eri uskontojen välistä keskustelua**”. Kuviosta 8 voidaan huomata, että vanhemmista 32 % on täysin ja 27 % on

jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa. Vanhemmista 20 % ei osaa sanoa, mitä mieltä ovat asiasta. 11 % on jossain määrin eri mieltä, 10 % on täysin eri mieltä väittämän kanssa.

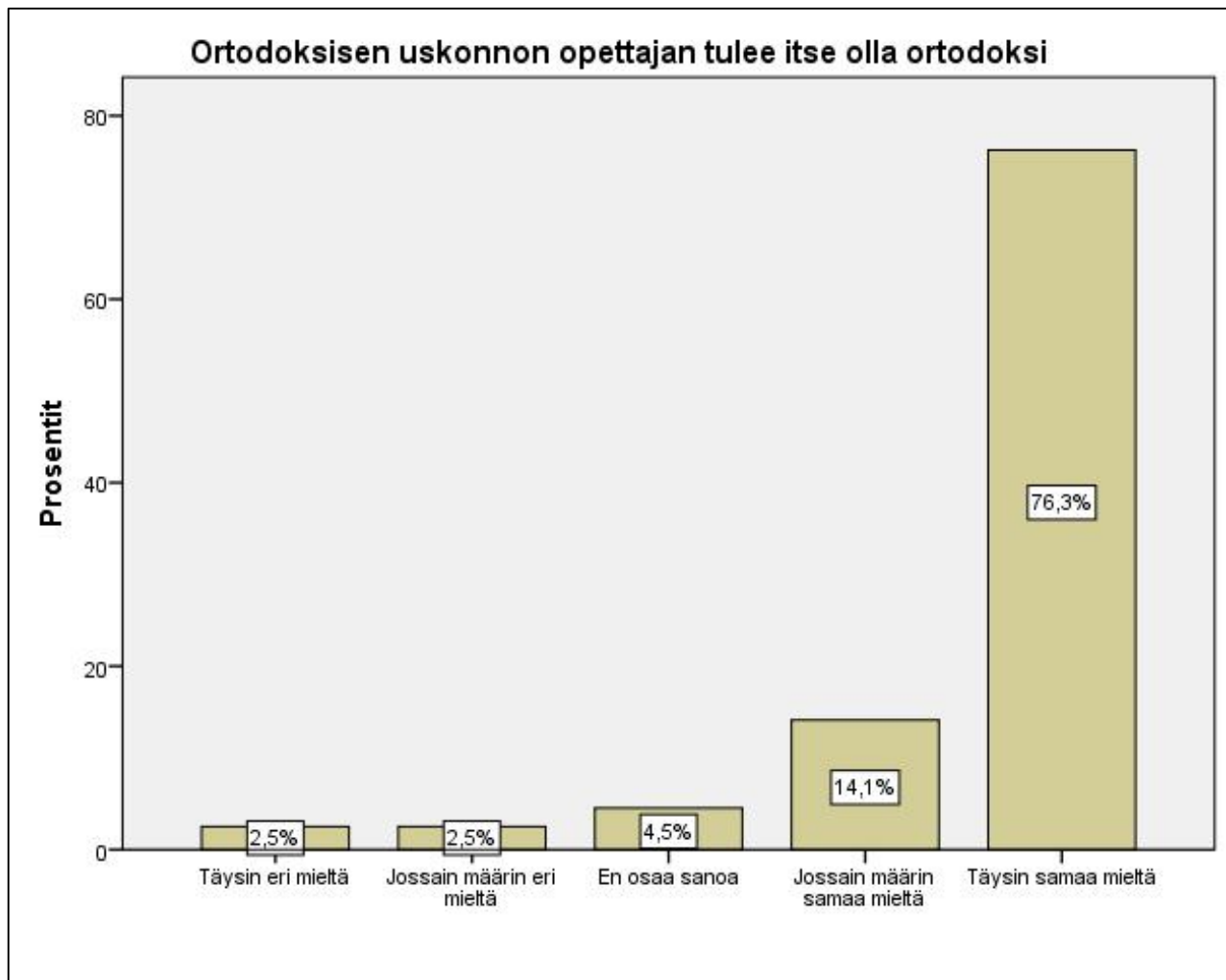
Kysyin, onko **oman uskonnon opetus tärkeää maahanmuuttajille heidän oman identiteettinsä säilyttämisen kannalta**. Kuviosta 9 voidaan havaita, että vanhemmista noin 40 % on täysin ja 28 % jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa. Vanhemmista noin 21 % ei osaa sanoa, mitä mieltä he ovat asiasta. Jossain määrin eri mieltä on 7 % ja täysin eri mieltä 4 % vanhemmista.

Halusin selvittää, **tukeeko oman uskonnon opetus** vanhempien mielestä **maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen**. Väittäjä on: ”Oman uskonnon opetus tukee maahanmuuttajan kotoutumista Suomeen”. Vanhemmista 29 % ei osaa sanoa, tukeeko oman uskonnon opetus maahanmuuttajien kotoutumisessa. Vanhemmista 28 % on täysin ja 26 % jossain määrin samaa mieltä väittämän kanssa. Jossain määrin eri mieltä on 9 % ja täysin eri mieltä on 8 % vanhemmista.

KUVIO 9. Oman uskonnon opetus tärkeää maahanmuuttajien identiteetin säilyttämisen kannalta

Halusin selvittää, pitääkö **ortodoksisen uskonnon opettajan olla vanhemmista itse ortodoksi**. Väittämä on: ”Ortodoksisen uskonnon opettajan tulee itse olla ortodoksi”. Kuviosta 10 voidaan havaita, että vanhemmista peräti 76 % on täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Jossain määrin samaa mieltä on 14 %. Vanhemmista noin 5 % ei osaa sanoa mielipidettään. Jossain määrin eri mieltä on noin 3 % ja täysin eri mieltä on noin 2 % vanhemmista.

KUVIO 10. Opettajan tulee itse olla ortodoksi.

Tiedustelin, **pitäisikö ortodoksisen kirkon perustaa omia ortodoksisia kouluja, jos kouluista poistettaisiin uskonnonopetus**. Väittämä on: ”Jos kouluista poistettaisiin uskonnonopetus, Kirkon tulisi perustaa omia ortodoksisia kouluja”. Vanhemmista 30 % on täysin samaa mieltä asiasta. Vanhemmista 26 % ei osaa sanoa, mitä mieltä he ovat asiasta. Jossain määrin samaa mieltä on 16 % ja täysin eri mieltä on 14 % vanhemmista. Jossain määrin eri mieltä on 14 % vanhemmista.

Lopuksi selvitin, **ovatko vanhemmat halukkaita laittamaan lapsensa ortodoksiseen kouluun jos Kirkko perustaisi sellaisia.** Väittämä on: ”Jos Kirkko perustaisi ortodoksia kouluja, olisin halukas laittamaan lapseni ortodoksiseen kouluun”. Vanhemmista 30 % ei osaa sanoa, laittaisivatko he lapsensa ortodoksiseen kouluun. Täysin eri mieltä väittämän kanssa on 20 % ja jossain määrin eri mieltä on 19 % vanhemmista. Täysin samaa mieltä on 18 % ja jossain määrin samaa mieltä on 13 % vanhemmista.

Yhteenvetoa

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat haluavat, että yhteiskunnan ylläpitämässä koulussa on myös tulevaisuudessa uskonnonopetusta. Vanhempien kanta on selkeä: uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena. He eivät halua oppiainetta, jossa kaikille opetetaan uskonnon sijasta filosofiaa ja elämäntietoa. Uskonnon oppiaineesta ei haluta tehdä myöskään valinnaista oppiainetta. Vanhemmat pitävät oman uskonnon opetusta tärkeänä maahanmuuttajien oman identiteetin säilyttämisen kannalta. Vanhempien mielestä ortodoksisen uskonnon opettajan tulee itse olla ortodoksi. Oman uskonnon opetuksen mallin jälkeen toiseksi eniten kannatusta saa toteutusmalli, jossa opetus säilytetään oman uskonnon opetuksena, mutta jonka lisänä on myös oppitunteja, jotka ovat kaikille oppilaille yhteisiä ja joissa käydään eri uskontojen välistä keskustelua. Vanhemmat eivät osaa arvioida, onko uskonnon opetusta koulussa liian vähän. Vanhemmista peräti 36 % ei osaa sanoa mielipidettään ja loppujen mielipiteet jakautuivat melko tasaisesti. Vanhemmat kannattavat jossain määrin ajatusta, että Kirkon pitäisi perustaa omia ortodoksia kouluja, jos kouluista poistettaisiin uskonnonopetus. Vanhemmista vajaa 30 % ei kuitenkaan osaa sanoa, laittaisivatko he lapsensa ortodoksiseen kouluun kyseenomaisessa tilanteessa. Loppujen vastaukset jakautuivat tasaisesti eri vaihtoehtojen kesken.

4.6 Tarvitaanko koulussa uskonnonopetusta?

Tutkielmallani halusin selvittää, pitävätkö ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien lasten vanhemmat koulun uskonnon opetusta tarpeellisenä ja miten he perustelevat kantansa. Kyselylomakkeessa vanhemmat pääsivät kertomaan mielipiteensä omin sanoin. Tutkimustulosten mukaan suurin osa vanhemmista kokee koulun uskonnonopetuksen tarpeelliseksi. Joukossa on myös yksittäisiä vanhempia, jotka kokevat uskonnonopetuksen tarpeettomaksi. Vanhemmat perustelevat kantojaan monipuolisesti tuoden esille uusia, erilaisia näkökulmia aiheesta jo valtakunnallisesti käytyyn keskusteluun. Seuraavissa tekstikokoelmissa annan puheenvuoron kumpaakin kantaa edustaville

vanhemmille. Lukijaystävällisyyden vuoksi olen koostanut aineistosta tekstikokoelmat sisällönanalyysin avulla. Tekstikokoelmat edustavat tekstikokoelmina kaikkien tutkimukseen osallistuneiden kertomaa, mutteivät ole sellaisenaan suoraan kenenkään sanomaa.

4.6.1 Perustelut, miksi uskonnonopetusta ei tarvita koulussa

Tässä luvussa annan puheenvuoron niille vanhemmille, joiden mielestä koulun uskonnonopetukselle ei ole tarvetta. Perustelut olen ryhmitellyt kolmeen ryhmään, jotta niiden hahmottaminen olisi helpompaa. Ensimmäisenä esittelen perusteluja, jotka pohjautuvat ajatukseen, että uskontokasvatus kuuluu vain kodille. Toisena esittelen kulttuurihistoriallisista ja yhteiskunnallisista lähtökohdista käsin tapahtuvaa argumentointia. Kolmantena esittelen perusteluja, jotka liittyvät uskonnon opetuksessa käytössä oleviin resursseihin.

Uskontokasvatus kuuluu kodille. Uskontokasvatus ja perinteiden opettaminen kuuluvat kodeille. Koulun pitää vastata vain yleisen etiikan ja moraalin opetuksesta. Kaikkia eri uskontoja on käsiteltävä tasapuolisesti. Oman uskonnon syventäminen kuuluu kodille ja vanhemmille. Jokainen on vapaa valitsemaan maailmankatsomuksensa. Lapselle ei pidä tyrkyttää uskontoa kouluaineena, varsinkaan arvosanan kera. Sekulaarisen yhteiskunnan kouluissa ei tarvita uskonnonopetusta. Luonnon-tieteitä tukee empiria eli kokemus, kun taas teologiaa ei tue mikään muu kuin usko.

Vanhemmat vetoavat uskonnon opetuksen tarpeettomuuteen kulttuurihistoriallisista ja yhteiskunnallisista lähtökohdista käsin. Nykyään tarvitaan tietoa eri uskonnoista ja elämänkatsomuksista, ei vain omasta uskonnosta. On tärkeää opiskella uskontoja tasapuolisesti. Nykypäivänä tarvitaan tätä tietoa ja sen kautta syntyvää suvaitsevaisuutta. Etiikan, filosofian ja maailmankatsomuksen opetusta tarvitaan erityisesti nyt, kun Suomessa on paljon erilaisia etnisiä ryhmiä. Taito keskustella ja ymmärtää eri kulttuureita korostuu. Ihmisten moraalikäsitys ja etiikkaan liittyvät taidot ovat häviämässä pikavauhtia ihmiskunnasta. Ihmisyyden opiskelu on tärkeämpää. On pohdittava, onko uskonnonopetus maahanmuuttajalapsille tärkeää heidän identiteettinsä kannalta. Siitä voi muodostua myös erottava tekijä. Opetus on haitallista yhteiskuntaan integroitumisen kannalta.

Uskonnon opetuksen tarpeettomuutta perustellaan resurssien riittämättömyydellä. Nykyinen uskonnon opetus malli on epätasa-arvoinen eri uskontojen oppilaille, koska resurssit eivät jakaudu tasaisesti. Se on kallis, tehoton ja epätasa-arvoinen eri paikkakuntien välillä. Ortodoksisen uskonnon oppitunnit ovat koulun jälkeen, kun muut ovat päässeet koulusta. Koulupäivästä tulee pitkä. Ortodoksisen uskonnon opetusta on mahdotonta kehittää, koska ryhmät ovat pääsääntöisesti heterogeenisiä ja sisältävät oppilaita eri luokka-asteilta. Onko koulussa mahdollista opettaa kaikkia uskon-

toja oman uskonnon opetuksena? Oman uskonnon opetus pitää korvata kaikille yhteisellä oppiaineella. Opetuksen toteutuminen riippuu monesti opettajan puhetaidoista, joten oppiainemuutos ei vaatisi liikaa ponnisteluja tai resursseja. Muiden uskontojen perusasiat opitaan ongelmitta suhteellisen lyhyessä ajassa.

4.6.2 Perustelut, miksi uskonnon opetusta tarvitaan koulussa

Tässä luvussa annan puheenvuoron niille vanhemmille, joiden mielestä koulussa tarvitaan uskonnon opetusta. Olen ryhmitellyt perustelut kolmeen ryhmään, jotta kokonaisuuden hahmottaminen helpotuisi. Ensimmäisenä esittelen oman uskonnon tuntemukseen liittyviä perusteluja, sitten yhteiskunnallisia perusteluja ja viimeiseksi eettisiä perusteluja.

Oman uskonnon opetukseen liittyvät perustelut

Uskonnon opetusta tarvitaan, koska se tukee lasten ja nuorten identiteetin muodostumista.

Koulussa annettava uskonnon opetus tukee lapsen kasvua. Uskonnolliset asiat ovat olennainen osa jokaisen identiteettiä. Ortodoksioppilaiden kohdalla oman uskonnon opetus on tarpeen, koska se mahdollistaa ortodoksisen identiteetin muodostumisen.

Uskonnonopetus paitsi vahvistaa identiteettiä, se myös lisää lasten ja nuorten itseyymmärrystä. Lasten on tärkeää oppia olemaan oma itsensä, tekemään omia päätöksiä ja ymmärtää, miten olla sinut itsensä kanssa. Oman uskonnon tuntemuksen ja itseyymmärryksen myötä lapset ja nuoret oppivat todennäköisesti myös arvostamaan omaa uskontoaan. Uskonnon opetuksen tarve korostuu erityisesti murrosiässä. Nuoret pohtivat syvällisiä asioita, joskus he kapinoivat ja kyseenalaistavat uskonnon merkityksen. Se on luonnollinen osa kasvuprosessia. Koulussa nuoret pääsevät pohtimaan ja keskustelemaan omasta uskonnostaan myös kriittisesti. Opettaja pystyy vastaamaan heidän kysymyksiinsä, haastamaan heidän ajatteluaan ja perustelemaan asioita. Antoisat keskustelut tukevat identiteetin muodostamista ja auttavat nuoria löytämään oman tavan ajatella ja uskoa.

Ortodoksit elävät Suomessa evankelisluterilaisen kulttuurin ympäröiminä. Suomen ortodoksit ovat vähemmistöryhmä aivan kuten suomenruotsalaiset. Ilman vahvaa identiteettiä ortodoksit katoavat olemasta. Koulun uskonnon opetuksen tärkeänä tehtävänä on uskonnolliseen vähemmistöön kuuluvien identiteetin säilyttäminen. Vähemmistöön kuuluville kaikki vahvistavat kokemukset ovat tarpeellisia. Oman uskonnon opetuksessa oppilaat pääsevät tutustumaan samanikäisiin ortodokseihin. Opetusryhmässä he saavat vertaistukea. Yhteisöön kuuluminen on tärkeää lapsen kasvun kannalta.

Ortodoksinen uskonto on oppilaita yhdistävä oppiaine, jonka kautta lapsi saa tuntea kuuluvansa yhteisöön. Ryhmäkokemus vahvistaa oleellisella tavalla lasten hengellistä ja ortodoksista identiteettiä. Uskonnon opetus on tärkeää myös maahanmuuttajille. Uskonto on olennainen osa maahanmuuttajien identiteettiä ja oman uskonnon opetus tukee heidän kotoutumistaan Suomeen.

Uskonnon opetusta tarvitaan oman uskonnon tietämyksen ja tuntemuksen takia. On tärkeää, että lapsella on perustietämystä omasta uskonnostaan. Lapsi oppii nämä olennaisimmat asiat uskonnon opetuksen kautta. Lapset tarvitsevat tietoa myös uskonnollisten asioiden taustoista. On hyödyllistä tuntea jumalanpalvelukset, uskonnolliset toimitukset ja kirkolliset juhlapäivät sekä niihin liittyvät tavat. Kirkossa käyminen on mielekkäämpää, kun tietää mitä siellä tapahtuu ja kuinka palvelukseen osallistutaan. Ortodoksisessa uskonnossa on paljon symboliikkaa, jota on vaikea ymmärtää jos merkitystä ei avata koulun uskonnon opetuksessa.

Kotien arki on nykyisin melko maallistunutta. Vanhemmista on kuitenkin tärkeää, että lapset tuntevat omat juurensa. Koulun uskonnon opetus antaa monipuolista tietoa oman uskonnon alkuperästä, sen historiasta ja oppisisällöistä. Näin lapsi saa juurevan pohjan oman maailmankuvan kehittämiseen. Ilman koulun opetusta suuri osa tietäisi paljon vähemmän omasta uskonnostaan. Uskonnollisia tapoja oppiva ja ymmärtävä lapsi pystyy suhtautumaan kunnioittavasti ja ymmärryksellä oman perheensä juuriin ja perinteisiin. Näin lapsi ymmärtää kunnioittaa myös toisten uskonnollisia perinteitä. Kun tuntee itsensä ja uskontonsa, on helpompi ymmärtää ja kunnioittaa muita.

Uskonnon opetusta tarvitaan, koska se tarjoaa kokemuksia elämän pyhydestä. Uskonnon opetus luo sillan arkielämän raakuudesta pyhän kokemiseen. Opetuksen avulla lapsi ymmärtää oman pienuutensa maailmassa, mutta myös oman tärkeän asemansa lähimmäisten keskuudessa. Lapsi tarvitsee kodin lisäksi pyhyden tunnetta, ikonien kauneutta, kirkkolaulun hartautta, suitsutuksen tuoksua sekä ehtoollisleivän ja viinin taivaallista makua. Ortodoksinen uskonto antaa lapsille ja nuorille näitä aistillisia kokemuksia.

Uskonnon opetus välittää ja säilyttää perinteitä. Perinteet tuovat vastapainoa suomalaiseen nyky-yhteiskuntaan, jota voidaan luonnehtia hektiseksi ja tietopainotteiseksi. On tärkeää välittää lapsille uskontoon liittyvät kulttuurisidonnaiset kasvatuselementit ja perinteet. Ortodoksisen uskonnon oppitunneilla lapsi oppii tuntemaan kirkkonsa vanhoja perinteitä. Näin perinteet siirtyvät sukupolvelta toiselle ja ne säilyvät elävinä. Uskonnon opetusta tarvitaan, koska sen poistaminen johtaisi sukupolvien välisen suhteen rikkoutumiseen.

Uskonnon opetus auttaa lasta kasvamaan kristittyinä. Maallistuneessa yhteiskunnassa kodin uskonnollinen kasvatus antaa usein vain vähän eväitä kristillisen elämäntavan omaksumiseen. Tällaisessa tilanteessa on hyvä, että koulu tarjoaa arvokasta tietoa ja kokemuksia kristillisestä elämästä sekä kristittyinä olosta. Koulun uskonnon opetuksen kautta oma kirkko tulee tutuksi myös käytännössä kirkkokäyntien ja koululaisjumalanpalvelusten yhteydessä. Koulun järjestämät kirkkoretket ovat osalle vuoden harvoja käyntejä uskonnollisissa kohteissa. Opetuksen kautta lapset tutustuvat uskontonsa hengellisiin varoihin. He voivat saada apua kirkosta tai kirkollisesta toiminnasta vaikean elämäntilanteen kohdatessa.

Koulun uskonnon opetus tukee vanhempia lasten kasvatuksessa. Opetuksesta on suuri apu vanhempien yleisessä kasvatustehtävässä. Se tukee myös kotien uskontokasvatusta. Lapsella on oltava perheen ja kirkon rinnalla tuki myös koulussa. Onhan kyseessä paikka, jossa lapsi viettää suuren osan lapsuudestaan. Kodissa tapahtuva uskonnon harjoittaminen ja hengellinen kasvatus on ensisijaisen tärkeää, mutta vaillinaista ilman koulusta saatavaa teoriaopetusta.

Vanhemmat kokevat, että heidän tietonsa ja taitonsa ovat riittämättömiä selittämään lapselle kristinuskon perusopetuksia. Monet tuntevat ortodoksisen kirkon oppeja, tapoja ja perinteitä heikosti. Siksi on tärkeää, että ortodoksisuuteen liittyviä asioita ja tapoja käsitellään uskontotunneilla. Koulun tarjoama uskonnonopetus on monelle lapselle ainoa paikka, jossa hän voi tutustua omaan uskontoonsa. Suomalaisortodoksit elävät ja kasvavat perheissä, joissa tavallisesti vain toinen vanhemmista on ortodoksi. Tällöin kodin uskontokasvatus on usein yleiskristillistä. Yksinhuoltajuus ja avioerot tuovat kodin uskontokasvatukseen omat haasteensa. Koulun uskonnon opetuksen merkitys korostuu entisestään tilanteessa, jossa ortodoksivanhempi ei pysty osallistumaan lapsen kasvatukseen ja ei-ortodoksi vanhemman oma tietämys ortodoksisuudesta on vähäistä. Kouluopetus koetaan erityisen tärkeäksi paikkakunnilla, joissa välimatkat kodin ja ortodoksikirkon välillä ovat pitkiä. Perheiden mahdollisuudet osallistua seurakunnan toimintaan heikkenevät ja on tärkeää, että koulu tarjoaa paikkakunnalla ortodoksisen uskonnon opetusta.

Vanhemmat eivät voi opettaa lapsilleen uskontoa yhtä hyvin kuin uskonnonopettaja. Opettajilla on sekä tiedollista että taidollista osaamista uskonnon opettamiseen. Kotona voidaan opettaa perinteitä, uskonnollisia tapoja ja rukouksia, muttei tieteellisellä tasolla. On hyvä, että lapset voivat keskustella teologisen koulutuksen saaneen kanssa. Opettaja osaa huomioida keskusteluissa lapsen ja nuoren ikätason ja esittää opetettavat asiat heille ymmärrettävässä muodossa. On hyvä, että lapset ja nuoret saavat uskonnollisiin asioihin myös perheen ulkopuolista ohjausta.

Koulun uskonnon opetusta tarvitaan, koska hengellisyys on olennainen osa ihmisyyttä. Ihminen on pohjimmiltaan uskonnollinen olento. Sen takia myös uskontoon liittyvien asioiden tuntemus

on tärkeää. Uskonto on vahva osa jokapäiväistä elämää. Ortodoksisuus on elämäntapa, joten on täysin ymmärrettävää että sitä käsitellään myös oppiaineena koulussa. Uskonnon opetus antaa hyvän perustan lapsen tasapainoiselle kasvulle. Se luo turvaa, vakautta ja voimaa elämään ja vahvistaa samalla ihmistä. Opetus vaikuttaa myönteisesti lapsen psykologiseen kehitykseen. Koulun uskonnon opetus avartaa lapsen maailmankuvaa. Se myös lisää lasten ja nuorten psyykkistä sekä fyysistä hyvinvointia.

Yhteiskunnalliset perustelut

Uskonnon tiedonalan tuntemus on tärkeä osa yleissivistystä. Uskonnonopetus on osa sivistyskasvatusta. On tärkeää tuntea esimerkiksi Raamattu ja kirkkovuosi juhlineen. Oman ja muiden uskontojen tuntemus kuuluu yleissivistykseen. Koulun uskonnonopetus on nykyään tietopainotteista ja tunnukseton. Kyse ei siis ole uskonnollisesta kiihkosta, hurmuksesta tai pakosta uskoa. Uskonto on tärkeä oppiaine siinä missä muutkin. Myös uskonnottomien on tunnettava oman ja muiden katsomuksien taustat ja perusasiat. Tietämättömyyttään ylpeä ihminen on sivistymätön.

Uskonnonopetus on tarpeellista kulttuurihistoriallisista lähtökohdista tarkasteltuna. Uskonnot ovat iso osa ihmiskunnan historiaa, kulttuuria ja nykypäivää. On tarpeen tutustua niihin koulussa. Uskonnot ja kulttuurit ovat sidoksissa toisiinsa. Kristinuskonto on erottamaton osa länsimaista kulttuuria ja suomalaista identiteettiä. Suomalainen yhteiskunta on uskonnollinen: juhlapyhät, perinteet ja arvot pohjautuvat evankelisluterilaiseen ja ortodoksiseen perinteeseen vaikkei uskonto näy arjessa korostetusti. Lapsen on hyvä tietää kristinuskon perusteet ymmärtääkseen maailmaa ympärillään. Esimerkiksi viikonjako arkeen ja pyhäpäiviin on raamatullista perua. Klassisia taideteoksia ei voida ymmärtää ilman kristinuskon tuntemusta, samoin kuin ei monia muitakaan kulttuurin ilmiöitä. Uskonnonopetus on silta yhteiskunnan historian ja kulttuurin tuntemukseen. Uskonnon opetus on tärkeä väline oman kulttuuriperimän sisäistämiseen. On tärkeää, että tulevat sukupolvet tietävät, mitä suomalaisuus on. Uskonnonopetusta tarvitaan vähintään kulttuurillisen muistin takia.

Vanhemmat perustelevat uskonnonopetuksen tarvetta yhteiskunnallisista lähtökohdista käsin. Uskonnon opetus kasvattaa vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi. Uskonnon opetusta tarvitaan yhteiskunnallisen rauhan ja tasa-arvon ylläpitämiseen. Uskonnonopetus on työkalu erilaisuuden hyväksymiseen. Kulttuurillista erilaisuutta ei nähdä uhkana, vaan mahdollisuutena oppia jotain uutta. Uskonnon opetuksen kautta lapset oppivat toisten kunnioitusta. Opetus on tärkeää sosiaalisen elämän kannalta. Koulun uskonnon opetuksen avulla lapset tutustuvat oman uskontonsa perusteisiin ja saavat viitekehyksen, johon verrata muita uskontoja. Uskonnollisesti sivistymättömiä on helppo manipuloida. Ihminen, joka on saanut uskonnon opetusta ja tuntee uskontoja, on vastustuskykyisempi uskonnollisille ääriilikkeille. Ääriilikkeet ovat voimakkaimpia maissa, joiden kouluissa ei ole

virallista uskonnonopetusta. Koulun uskonnonopetuksen lopettaminen uhkaisi väistämättä kristillisyyden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Oppiaineen poistaminen merkitsisi kirkon poistamista ihmisten arjesta. Ortodoksivähemmistön asema heikkenisi, jos oman uskonnon opetus poistettaisiin koulusta.

Uskonnon asemaa pyritään horjuttamaan hälyttävän systemaattisesti suomalaisessa yhteiskunnassa. Koulun uskonnon opetuksen poistamista ei voida perustella uskonnonvapaudella. Uskonnonvapaus takaa, ettei ketään pakoteta osallistumaan uskonnonopetukseen. Heille, jotka pitävät kiinni uskonnostaan on myös annettava yhtäläinen mahdollisuus uskonnon opetukseen. Kun uskonnonopetus on Suomessa pakollinen oppiaine, on jokaisella oikeus oman uskonnollisen taustansa mukaiseen opetukseen. Vanhemmista on hyvä, että opetus on kaikille pakollista: jos opetus olisi vapaaehtaista, moni oppilas jäisi vaille uskonnonopetusta, sen tärkeitä asiasisältöjä ja kasvatuksellisia elementtejä. Uskonnon opetusta tarvitaan yhteiskunnan ylläpitämissä kouluissa, koska uskontokuntien omat koulut ja lasten jaottelu niihin synnyttäisi kuiluja väestön sisälle. Pidentyneet koulumatkat rajoittaisivat todennäköisesti oppilasmääriä ja ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuisi entistä vähemmän lapsia.

Vanhemmat perustelevat opetuksen tarvetta monikulttuurisuuden lähtökohdista käsin. Globalisaation ja väestöjen muuttoliikkeen myötä eri uskonnot ovat tulleet osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Eri uskontojen tuntemus on entistä tarpeellisempaa. Uskonnonopetusta antaa tietoa eri uskonnoista ja niiden uskonnollisista tavoista. Uskonnonopetuksen kautta lapset ja nuoret voivat kohdata kansainvälisen maailman uudella tavalla. Koska uskonto ja kulttuuri ovat sidoksissa toisiinsa, uskontojen tuntemus auttaa ymmärtämään paremmin maahanmuuttajia. Opetuksen kautta saatava tieto vähentää myös epäluuloja, jotka yleensä perustuvat tuntemattoman pelkoon. Koulun uskonnon opetus on tarpeen, koska se mahdollistaa eri uskontojen välisen vuoropuhelun. Uskonnonopetus luo oivallisen mahdollisuuden käydä keskustelua kristillisten kirkkojen sekä muiden uskontojen välisistä suhteista.

Eettiset perustelut

Vanhemmat perustelevat uskonnon opetuksen tarvetta etiikan ja arvokasvatuksen lähtökohdista. Uskonto on tärkeä oppiaine niin sanottujen kovien oppiaineiden joukossa: se mahdollistaa pysähtymisen elämän kiireiden keskellä. Uskonnon oppitunteja tarvitaan, koska etiikan opetus ja eettisten kysymysten pohdinta on tarpeellista. Uskonnonopetuksen kautta on mahdollista vaikuttaa lasten moraalikäsitukseen. Opetus mahdollistaa elämän suurten kysymysten pohdinnan ja tarkastelun: kuka ihminen on ja mikä on hänen elämäntarkoituksensa.

Uskonnon tarjoama arvopohja on jatkuvasti ajankohtainen. Se tarjoaa vaihtoehdon lapsia ympäröivälle nykykulttuurille, jossa ei ole rajoja tai arvoja. On tärkeää asettaa rajoja jo varhaisiässä. Uskonnon opetus tutustuttaa hyvän ja pahan käsitteisiin sekä opettaa erottamaan oikean väärästä. Opetus auttaa lasta näkemään hyvyyttä ympärillään ja antaa valmiuksia pahuuden vastustamiseen. Uskonnon opetus on arvokasvatusta. Sen kautta lapset tutustuvat perushyveisiin kuten ahkeruuteen, kärsivällisyyteen, kunnioitukseen ja lähimmäisenrakkauteen. On tärkeää, että lapsista kasvaa inhimillisiä. Uskonnon opetuksen kautta opitaan tunteellisuutta. On tärkeää, että lapset ymmärtävät että epäonnistumiset on mahdollista saada anteeksi. Uskonnon opetuksen avulla lapsi oppii suhtautumaan lähimmäisiin, luontoon ja muihin eläviin olentoihin kunnioituksella.

On välttämätöntä kehittää lasten hengellis-moraalisia arvoja. Uskonnon opetusta tarvitaan, jotta lapset oppivat kunnioittamaan toisia ja toisten pyhäksi kokemia asioita. Vanhempien mukaan nykykulttuuria kuvaa se, ettei mikään tunnu olevan ihmisille enää pyhää. Moraalia ja kunnioitusta lisäävät opetukset ovat tuleville sukupolville välttämättömiä. Uskonnon opetuksen avulla lapset oppivat, mitä ovat hyvät teot ja ihmisrakkaus, joka on kansallisuudesta tai uskontokunnasta riippumatonta.

5 POHDINTA

Suomessa käydään vilkasta keskustelua uskonnon oppiaineesta ja sen kehittämisestä. Tutkimuksellani halusin antaa puheenvuoron niille ihmisille, joiden lapset osallistuvat ortodoksisen uskonnon opetukseen ja, joita aihe käytännössä koskettaa. Tarkoitukseni oli selvittää vanhempien käsityksiä ja kokemuksia ortodoksisen uskonnon opetuksesta.

Kyselytutkimukseen osallistuneiden vanhempien mielestä koulussa tarvitaan uskonnon opetusta. Vanhemmat ovat vahvasti sitä mieltä, että opetuksen on säilyttävä myös tulevaisuudessa oman uskonnon opetuksena. He suhtautuvat kielteisesti ajatukseen, jossa uskonnon oppiaine korvattaisiin kaikille yhteisellä filosofian ja elämäntiedon opetuksella. Nykyinen toteutusmalli koetaan erityisen tärkeäksi ortodokseille. Opetus tukee Suomessa uskonnolliseen vähemmistöön kuuluvien ortodoksien identiteettiä ja antaa kattavasti tietoa omasta uskonnosta. Vanhempien käsitysten mukaan ortodoksinen uskonto on nykypäivänä tarpeellinen, identiteettiä vahvistava ja maailmankuvaa avartava oppiaine. He kokevat ortodoksisen uskonnon myös mielenkiintoiseksi oppiaineeksi. Ortodoksivanhempien omat kouluaikaiset kokemukset ortodoksisen uskonnon opetuksesta ovat pääasiassa myönteisiä. Vaikuttaisi siltä, että heidän mieleensä ovat jääneet ne asiat, jotka ovat tehneet oppiaineesta erityisen muiden oppiaineiden joukossa.

Vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen. He arvostavat erityisesti nykyisen opetussuunnitelman (2004) mukaisia opetussisältöjä, ammattitaitoisia opettajia ja opetusryhmien pienuutta. Vanhempien mielestä ortodoksisen uskonnon opettajan tulee itse olla ortodoksi. Tämä on kuitenkin ristiriidassa nykyisen lain kanssa, joka sallii sen että ortodoksisen uskonnon opettaja on ortodoksisen kirkkoon kuulumaton. Vanhemmat parantaisivat uskonnon opetusta kehittämällä opetusmenetelmiä sekä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Opetuksen hyviä puolia ja kehitysideoita koskevissa vastauksissa on paikkakuntaakohtaisia eroja. Tampereella ja sen ym-

päristökunnissa asuvat vanhemmat toivovat, että ortodoksisen uskonnon opetus järjestettäisiin paikkakunnilla paremmin. Opetuksen ajankohta tulisi olla järkevämpi ja opetuksen pitäisi olla lapsen omalla koululla. Joensuussa, Liperissä ja Ilomantsissa vanhemmat eivät kiinnittäneet huomiota opetuksen järjestämiseen. Todennäköisin selitys asialle on se, että opetuksen järjestäminen on ollut sujuvaa paikkakunnilla jo pidemmän aikaa eikä siihen osata enää kiinnittää erityistä huomiota. Joensuulais- ja liperiläisvanhemmat kehittäisivät kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä opetusmenetelmiä. Ilomantsilaisvanhempien kehitysideat liittyvät puolestaan kirkkoretkien lisäämiseen. Helsingissä opetuksen järjestämiseen ei kiinnitetty erityistä huomiota. Kehitysideat liittyivät ortodoksisen uskonnon opetussisältöjen kehittämiseen.

Sekä maahanmuuttajataustaiset että äidinkielenään suomea puhuvat vanhemmat toivovat koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä. He ovat innokkaita saamaan lisätietoa ortodoksisen uskonnon oppiaineesta, sen nykytilasta ja sisällöistä. Useat vanhemmat ovat melko tietämättömiä lapsensa opetuksesta, eikä heillä ole selkeää käsitystä ortodoksisen uskonnon opetuksen nykytilasta. Erityisesti maahanmuuttajataustaiset vanhemmat kokevat tietämyksensä puutteelliseksi. Tätä voi selittää omien kouluaikaisten kokemusten ja koululta tulevan tiedotuksen vähäisyys. Tässä tutkimuksessa noin puolet venäjänkieltä äidinkielenään puhuvista vanhemmista on liittynyt ortodoksisen kirkon jäseniksi vasta aikuisiällä, mikä voi myös olla selittää asiaa. Tietämyksen puuttuessa heillä on vaikeuksia tukea lapsiaan oppiaineen opiskelussa. Toisaalta tässä tutkimuksessa saadut vastaukset antavat kuvan, että vanhemmat tietävät nykypäivän ortodoksisen uskonnon opetuksesta enemmän kuin he käsittävätkään. Vastausten perusteella vanhemmat vaikuttavat olevan tietoisia ja tyytyväisiä muun muassa nykyisen opetussuunnitelman (2004) mukaisiin ortodoksisen uskonnon opetussisältöihin.

Tutkimustulokset ovat jossain määrin yhteneviä aiemmista tutkimuksista saatujen tutkimustulosten kanssa. Tässä tutkimuksessa, mutta myös Räsäsen (2006), Rusaman (2002) ja Vatasen (2001) tutkimuksissa vastaajat pitivät koulun uskonnon opetusta tarpeellisena. Räsäsen tutkimustulokset ovat yhteneviä seuraavasti. Vastaajat pitivät tärkeänä, että oppilaille taataan mahdollisuus osallistua oman vakaumuksen mukaiseen opetukseen. Vastaajat eivät halunneet kaikille yhteistä uskonnonopetusta. Uskonnon opetuksen vapaavalinnaisuus ei saanut kannatusta ja vielä vähemmän koulu, jossa ei olisi ollenkaan uskonnonopetusta. Räsäsen tutkimuksessa saatiin viitteitä siitä, että opetuksen toteutusmallina voisi toimia malli, joka sisältäisi oppilaan oman uskonnon mukaista opetusta ja sen lisäksi kaikille yhteistä uskontojen dialogiin perustuvaa opetusta. Myös tässä tutkimuksessa kyseinen toteutusmalli sai toiseksi eniten kannatusta oman uskonnon opetuksen toteutusmallin jälkeen. Vaikuttaa siltä, että vanhemmat arvostavat oman uskonnon tuntemusta, mutta kokevat myös eri katsomusten välisen dialogin tärkeäksi nyky-yhteiskunnassa. Tutkimustulokset eroavat siten, että

tässä tutkimuksessa vanhemmat eivät pitäneet (ortodoksisen) uskonnon oppiainetta vanhanaikaisena. Vatasen tutkimuksessa ja tässä tutkimuksessa kävi puolestaan ilmi, että vanhemmat arvostavat koulun uskonnon opetusta ja ovat pääasiassa tyytyväisiä lastensa ortodoksisen uskonnon opetukseen. Vanhemmat kuitenkin kokevat, ettei heillä ole riittävästi tietoa uskonnonopetuksesta. Tässä tutkimuksessa saadut tutkimustulokset antavat vahvistusta käsitykselle, että ortodoksisen uskonnon opetuksen kehittäminen tulee kohdistaa opetusmenetelmien sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen. Lopuksi voidaan todeta, että uskonnon oppiaineen kehittämistä ajatellen olisi tärkeää suunnata katse uskonnon oppiaineen toteutusmuodoista kiistelemisen sijaan opetusmenetelmien sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen.

Tämän tutkielman kautta saatu tutkimustieto on yleistettävissä edustamaan Suomessa ortodoksisen uskonnon opetukseen osallistuvien peruskoululaisten vanhempien käsityksiä. Vastaajien joukko on heterogeeninen. Tutkimukseen osallistui sekä suomenkieltä äidinkielenään puhuvia että maahanmuuttajataustaisia vanhempia. Vastaajissa on vanhempia eri koulutusryhmistä ja heidän suhteensa ortodoksisuuteen eroaa toisistaan. Vastaajat eroavat myös uskonnolliselta taustaltaan. Paikkakunnat, joissa tutkimus toteutettiin, eroavat toisistaan kooltaan. Myös ortodoksisuuden sija ja ortodoksisen uskonnon opetuksen toteutuksen taso eroavat paikkakunnittain. Aineistossa saadut paikkakuntakohtaiset vastausmäärät noudattavat kaupunkien suuruusluokkaeroja. Myös vastaajien asuinseudut poikkeavat toisistaan. Jokainen tutkimukseen osallistunut vanhempi on tarkastellut aihetta omasta näkökulmastaan sekä omista käsityksistään ja kokemuksistaan käsin.

Tutkielmani avulla saatiin uutta ja ajankohtaista tietoa ortodoksisen uskonnon opetuksen tutkimusalueelta. Vastaavaa tutkimusta ei ole tehty aiemmin. Saadut tutkimustulokset auttavat kehittämään ortodoksisen uskonnon opetusta. Saatujen tutkimustulosten avulla voimme ymmärtää uskonnon opetuksen ilmiötä entistä paremmin. Vanhempien käsitykset ja kokemukset yleisesti uskonnon oppiaineesta on vähän tutkittu aihepiiri. Tutkielma tuo esiin Suomessa vähemmistöuskontokuntiin kuuluvien ortodoksien mielipiteitä ja ajatuksia valtakunnallisesti käytävään uskonnonopetuskeskusteluun. Tutkimustulokset edustavat eri puolilla Suomea eläviä ortodokseja, ei vain tietyn alueen ihmisiä ja heidän ajatuksiaan. Tutkimustulokset auttavat kehittämään ortodoksisen uskonnon opetusta käytännön tasolla (opettajat), kuin myös uskonnon oppiaineen kehittämisen tasolla (opetussuunnitelma).

Tutkielmani avulla saatua uutta tutkimustietoa on hyödynnetty jo käytännössä. Suomen ortodoksisen kirkon kirkkopalvelujen koordinaattori **Sirpa Okulovin** pyynnöstä olen esitellyt pro gradu -tutkielmani alustavia tutkimustuloksia Suomen ortodoksisten opettajien liiton, SOOLi ry:n, kevätpäivillä huhtikuussa 2013. Tapahtumaan osallistui myös opetusneuvos Pekka Iivonen, joka toimii Opetushallituksessa uskonnon opetusta koskevan työryhmän vetäjänä. Olen välittänyt alustavat tutkimustulokset

heille pyynnöstä myös myöhemmin sähköpostitse. Opetusneuvos livonen kertoi hyödyntävänsä tutkimustuloksia taustatietoina, kun taas Okulov kertoi nostaneensa joitakin tutkielmani alustavien tutkimustuloksien pohjalta syntyneitä näkökulmia esiin muun muassa Helsingin yliopistossa järjestetyssä uskonnonopetusseminaarissa.

Tutkimusaihetta voidaan syventää jatkossa kuulemalla vanhempia, jotka ovat laittaneet ortodoksilapsensa evankelisluterilaisen uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetukseen. Olisi hyvä selvittää, onko päätös ollut täysin oma valinta vai onko vanhempia painostettu tällaiseen ratkaisuun. Lisäksi olisi hyvä selvittää, mitkä ovat ne perusteet, joilla vanhemmat ovat päätyneet tekemäänsä ratkaisuun. Tutkimuksen kohteeksi voidaan ottaa myös lapset sekä heidän käsityksensä ja kokemuksensa ortodoksisen uskonnon opetuksesta.

LÄHTEET

Lähteet

Vanhempien käsitykset ortodoksisen uskonnon opetuksesta koulussa -kyselyn vastauslomakkeet. Tekijän hallussa.

Kirjallisuus

- Ahola, A. 1998. Haastattelutilanne surveyvastausten rakentajana. Teoksessa Paananen, S., Juntto, A. & Sauli, H. (toim.) Faktajuttu: Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. Tampere: Vastapaino. 257 - 281.
- Aikonen, R. 1998. Ortodoksinen uskonnonopetus Suomessa. Teoksessa Pyysiäinen, M. & Seppälä, J. (toim.) Uskonnonopetuksen käsikirja. Helsinki: WSOY. 405 - 439.
- Buchberger, I. 1998. Ortodoksisuus Suomessa. Teoksessa Pyysiäinen, M. & Seppälä, J. (toim.) Uskonnonopetuksen käsikirja. Helsinki: WSOY. 396 - 404.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Holm, N. 2000. Introduction. Teoksessa: Holm, N. (toim.) Islam and Christianity in School Religious Education. Åbo Akademi University. Religionsvetenskapliga skrifter nr 52. 11 - 18.
- Kallioniemi, A. 2005. Uskonnonopetus ja uskontokasvatus historiallis-yhteiskunnallisessa kontekstissaan. Teoksessa: Kalliosalmi, A. & Luodeslampi, J. (toim.) Uskonnonopetus uudella vuosituhannella. Helsinki: Kirjapaja. 11 - 49.
- Kähkönen, E. 1976. Uskonnonopetuksen asema Suomen koulunuudistuksessa 1944-1970. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 101. Helsinki: Suomalainen teologinen kirjallisuusseura.
- Laaksovirta, T. 1988. Tutkimuksen lukeminen ja tekeminen. Helsinki: Kirjastopalvelu.

- Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aalto-la, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 28 - 45.
- Lehto, A-M. 1998. Laatua surveytutkimukseen. Teoksessa Paananen, S., Juntto, A. & Sauli, H. (toim.) Faktajuttu: Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. Tampere: Vastapaino. 207 - 232.
- Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Nyyssönen, S. 1998. Uskonnonopetuksen tulevaisuuden näkymät. Teoksessa Pyysiäinen, M. & Seppälä, J. (toim.) Uskonnonopetuksen käsikirja. Helsinki: WSOY. 458 - 266.
- Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.
- Pyysiäinen, M. 1998. Koulun uskonnonopetuksen luonne. Teoksessa Pyysiäinen, M. & Seppälä, J. (toim.) Uskonnonopetuksen käsikirja. Helsinki: WSOY. 41 - 68.
- Rusama, J. 2002. Uskonto, elämäkatsomustieto ja tapakasvatus. Oppimistulosten arviointi perusopetuksen päättövaiheessa 2001. Oppimistulosten arviointi 5/2002. Helsinki: Opetushallitus.
- Räsänen, A. 2006. Koulun uskonnonopetus. Suomalaisten käsitykset uskonnonopetuksen luonteesta ja sisällöstä. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 248. Helsinki: Gummerus.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Seppo, J. 2003. Uskonnonvapaus 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Edita.
- Skeie, G. 2001. Citizenship, Identity Politics and Religious Education. Teoksessa Heimbrock, H., Scheilke, C. & Schreiner, P. (toim.) Towards Religious Competence: Diversity as a Challenge for Education in Europe. Münster: Lit. 237 - 252.
- Ubani, M. 2013. Peruskoulun uskonnonopetus. Jyväskylä: Bookwell.
- Vatanen, S. 2000. Kohtaavatko koti ja ortodoksisuus? Vanhempien käsityksiä uskontokasvatuksesta Joensuun ja Taipaleen ortodoksisissa seurakunnissa. Joensuun yliopisto. Teologian laitos. Pro gradu -tutkielma.

VANHEMPIEN KÄSITYKSET ORTODOKSISEN USKONNON OPETUKSESTA KOULUSSA

Hyvät huoltajat,

Olen luokanopettajaopiskelija Tampereen yliopiston Kasvatustieteiden yksiköstä. Sivuaimeenani on ortodoksinen uskonto. Teen pro gradu -tutkielmaa, jonka aiheena on peruskouluikäisten ortodoksioppilaiden vanhempien käsitykset koulun uskonnonopetuksesta. Tutkielman ohjaajana toimii professori Tuomas Takala.

Tutkimuksellani haluan antaa puheenvuoron nimenomaan ihmisille, joiden lapset osallistuvat ortodoksisen uskonnon opetukseen ja joita aihe käytännössä eniten koskettaa. Aihetta ei ole aiemmin tutkittu tästä näkökulmasta, joten jokainen vastaus on erittäin tärkeä!

Tutkimuksen onnistumisen kannalta jokainen vastaus on tarpeellinen, sillä se auttaa muodostamaan todellisuutta vastaavan kuvan ortodoksisesta uskonnon opetuksesta Suomessa.

Luottamuksellisuus

Kaikki keräämäni aineisto käsitellään luottamuksellisesti. Kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys ei tule ilmi tutkimuksessa.

Kyselyn palauttaminen

Pyydän Teitä palauttamaan tämän kyselylomakkeen täytettynä **torstaihin 28.3.2013 mennessä** oheisessa valmiiksi maksetussa kirjekuoressa.

Lisätiedot

Kasvatustieteen kandidaatti Elisa Hyvärinen, p. 050 4935 876, elisa.hyvarinen@uta.fi Kasvatustieteen professori Tuomas Takala, p. 050 3951 171, m.tuomas.takala@uta.fi

Vastauksesta etukäteen jo kiittäen,

Elisa Hyvärinen

Kasvatustieteen kandidaatti (KK)

KYSELYLOMAKE HUOLTAJILLE

Toinen huoltajista täyttää. Vastaa kyselyyn ympyröimällä mielipidettäsi parhaiten vastaava numero tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

PERUSTIEDOT VASTAAJASTA

1. Sukupuoli 1 nainen 2 mies

2. Äidinkieli _____

3. Uskonnollinen tausta

1 Olen ortodoksi

2 Olen evankelis-luterilainen

3 Olen jonkin muun uskonnollisen yhdyskunnan tai yhteisön jäsen, minkä?

4 En ole minkään uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonnollisen yhteisön jäsen

4. Asuinpaikkakunta

5. Asuinseutu on

1 Haja-asutusalue

2 Maaseudun taajama

3 Pienikaupunki, jossa alle 30 000 asukasta

4 Kaupunki, jossa 30 000 – 100 000 asukasta

5 Suurkaupunki, jossa yli 100 000 asukasta

6. Koulutus

1 Kansakoulu tai peruskoulu

2 Ammattitutkinto

3 Ylioppilastutkinto

4 Opistotason tai AMK -tutkinto

5 Korkeakoulututkinto

6 Muu, mikä? _____

7. Minkälainen on suhteesi ortodoksisuuteen

1 Minut on kastettu/liitetty lapsena ortodoksiksi

2 Olen aikuisiällä liittynyt ortodoksiseen kirkkoon

3 Itse en ole ortodoksi, mutta puolisoni on ortodoksi

8. Osallistuitko ortodoksisen uskonnon opetukseen koulussa?

- 1 Osallistuin
2 En osallistunut

9. Kuvaile lyhyesti kokemuksiasi ortodoksisesta uskonnonopetuksesta omana peruskouluajanasi. Jos et osallistunut ortodoksisen uskonnonopetukseen koulussa, siirry suoraan seuraavaan kysymykseen.

10. Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on?

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä
mielenkiintoista	1	2	3	4	5
hauskaa	1	2	3	4	5
tarpeellista	1	2	3	4	5
helppoa	1	2	3	4	5
monipuolista	1	2	3	4	5
identiteettiä vahvistava	1	2	3	4	5
maailmankuvaa avartava	1	2	3	4	5
vanhanaikaista	1	2	3	4	5
oppilaiden suosimaa	1	2	3	4	5
liian maallista	1	2	3	4	5
nykyteknologiaa hyödyntävä	1	2	3	4	5
samanarvoinen muiden oppiaineiden kanssa	1	2	3	4	5
Muuta, mitä? _____	1	2	3	4	5

11. Oletko tyytyväinen lapsesi ortodoksisen uskonnon opetukseen?

en lainkaan melko vähän en osaa sanoa olen tyytyväinen erittäin tyytyväinen
1 2 3 4 5

Kerro lapsesi ortodoksiseen uskonnon opetukseen liittyviä **hyviä puolia** ja anna **ideoita opetuksen kehittämiseksi**.

12. Miten seuraavat uskonnonopetukseen liittyvät väittämät vastaavat käsitystäsi?

	Täysin eri mieltä				Täysin samaa mieltä
Ortodoksisen uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena	1	2	3	4	5
Yhteiskunnan ylläpitämässä koulussa ei pitäisi olla lainkaan uskonnonopetusta	1	2	3	4	5
Uskonnon sijasta kaikille tulisi opettaa filosofiaa ja elämäntietoa	1	2	3	4	5
Uskonnonopetusta on koulussa liian vähän	1	2	3	4	5
Uskonto pitäisi olla valinnainen oppiaine	1	2	3	4	5
Ortodoksisen uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena, mutta sen lisäksi tulisi olla kaikille yhteisiä oppitunteja, joissa käydään eri uskontojen välistä keskustelua	1	2	3	4	5
Oman uskonnon opetus on tärkeää maahanmuuttajille oman identiteetin säilyttämisen kannalta	1	2	3	4	5
Oman uskonnon opetus tukee maahanmuuttajan kotoutumista Suomeen	1	2	3	4	5
Ortodoksisen uskonnon opettajan tulee itse olla ortodoksi	1	2	3	4	5
Jos kouluista poistettaisiin uskonnonopetus, Kirkon tulisi perustaa omia ortodoksia kouluja	1	2	3	4	5
Jos Kirkko perustaisi ortodoksia kouluja, olisin halukas laittamaan lapseni ortodoksiseen kouluun	1	2	3	4	5

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Palauttakaa tämä lomake oheisessa kirjekuoressa 28.3. mennessä.

Представление родителей о преподавании православной религии в школах

Уважаемые родители,

Я учусь на классного руководителя на факультете Педагогических наук в университете Тампере. Мой второй предмет – православная религия. Я пишу свою дипломную работу на тему представления родителей о преподавании православной религии. Мой профессор-руководитель Туомас Такала.

В своём исследовании я хочу сделать услышанным мнение в первую очередь тех, чьи дети посещают уроки православной религии, т.е. тех, кого больше всего затрагивает данная тема. С этой точки зрения тема исследуется впервые, поэтому каждое мнение чрезвычайно ценно!

Для выполнения своего исследования мне нужен ответ на каждый вопрос, так как он повлияет на формирование правдивой картины православного преподавания в школах Финляндии.

Конфиденциальность

Весь материал, собранный мною, будет рассматриваться конфиденциально. Личность участников опроса не будет упоминаться в исследовании.

Возврат анкеты

Прошу прислать Вашу заполненную анкету в приложенном конверте **не позднее четверга 28.3**. Почтовые услуги оплачены.

Дополнительные сведения

Бакалавр Педагогических наук Элиза Хювяринен, тел. 050 4935 876, elisa.hyvarinen@uta.fi
Профессор Педагогических наук Туомас Такала, тел. 050 3951 171, m.tuomas.takala@uta.fi

Благодарю за Ваши ответы.

Elisa Hyvärinen

Бакалавр Педагогических наук

Анкета для родителей

Один из родителей заполняет. Ответьте на вопросы обводя вариант, соответствующий Вашему мнению, или напишите ответ рядом с вопросом.

Вы

Пол 1 Муж. 2 Жен.

Родной язык: _____

Вероисповедание

- 1 Православный /-ая
- 2 Лютеранин /-ка
- 3 Являюсь членом кокой-либо другой религиозной группы, какой?.

4 Не принадлежу ни к какой религиозной группе.

Место жительства

Вид места жительства

- 1 разбросанное поселение
- 2 село
- 3 городское поселение (до 30 000 чел.)
- 4 город (от 30 000 до 100 000 чел.)
- 5 город (более 100 000 чел.)

Образование

- 1 Основное общее образование (9 классов)
- 2 Среднее профессиональное образование (Техникум / Колледж)
- 3 Среднее (полное) общее образование (11 классов или лицей)
- 4 Высшее профессиональное образование
- 5 Высшее образование
- 6 Другое _____

Каково Ваше отношение к Православию?

- 1 Крещен/а в детстве
- 2 Обратился/лась в сознательном возрасте
- 3 Сам/а не являюсь православным/ной, но супруг/а является

8. Получали-ли Вы православное обучение в школе?

1 Да

2 Нет

9. Опишите вкратце Ваш опыт православного обучения во время Вашего общего образования. Если Вы не получали православное образование в школе, пожалуйста, перейдите к следующему вопросу.

10. Каково Ваше мнение о современном православном образовании?

	совершенно				другого
	мнения				мнения
	1	2	3	4	5
Интересно	1	2	3	4	5
Занимательно	1	2	3	4	5
Необходимо	1	2	3	4	5
Лёгкое	1	2	3	4	5
Разнообразное	1	2	3	4	5
Укрепляющее самоосознание	1	2	3	4	5
Расширяющее кругозор	1	2	3	4	5
Устарелое	1	2	3	4	5
В предпочтении у учеников	1	2	3	4	5
Недостаточно духовно	1	2	3	4	5
Использует современные технологии	1	2	3	4	5
Равноценно другим школьным предметам	1	2	3	4	5
Другое, что именно? _____	1	2	3	4	5

11. Вы довольны православным образованием своего ребёнка?

совершенно нет немного не знаю доволен очень доволен
1 2 3 4 5

Назовите **положительные стороны и аспекты, требующие улучшения**, в православном образовании Вашего ребёнка.

12. В какой степени следующие утверждения о преподавании православной религии соответствуют Вашему представлению?

	Совсем другого мнения				Абсолютно того же мнения
Преподавание религии стоит и впредь распределять по конфессиям (православным преподавать православие и т.д.)	1	2	3	4	5
В государственных школах преподавание религии вообще не должно входить в программу.	1	2	3	4	5
Вместо преподавания религии стоит изучать философию, этику и мировоззрение	1	2	3	4	5
Количества преподавания религии в школьной программе не достаточно	1	2	3	4	5
Преподавание религии должно быть дополнительным предметом по выбору	1	2	3	4	5
Преподавание религии стоит и впредь распределять по конфессиям, но вдобавок должны быть общие уроки с проведением межконфессионального диалога	1	2	3	4	5
Преподавание религии по конфессиям важно эмигрантам для сохранения своей культурной принадлежности	1	2	3	4	5
Преподавание религии по конфессиям помогает эмигрантам освоиться в Финляндии	1	2	3	4	5
Преподаватель православной религии должен быть православным	1	2	3	4	5
Если преподавание религии будет удалено из школьной программы, Церкви необходимо открыть свои православные школы	1	2	3	4	5
Если бы Церковь открыла православные школы, я бы хотел, чтобы мой ребёнок учился в одной из них	1	2	3	4	5

This image shows a single page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

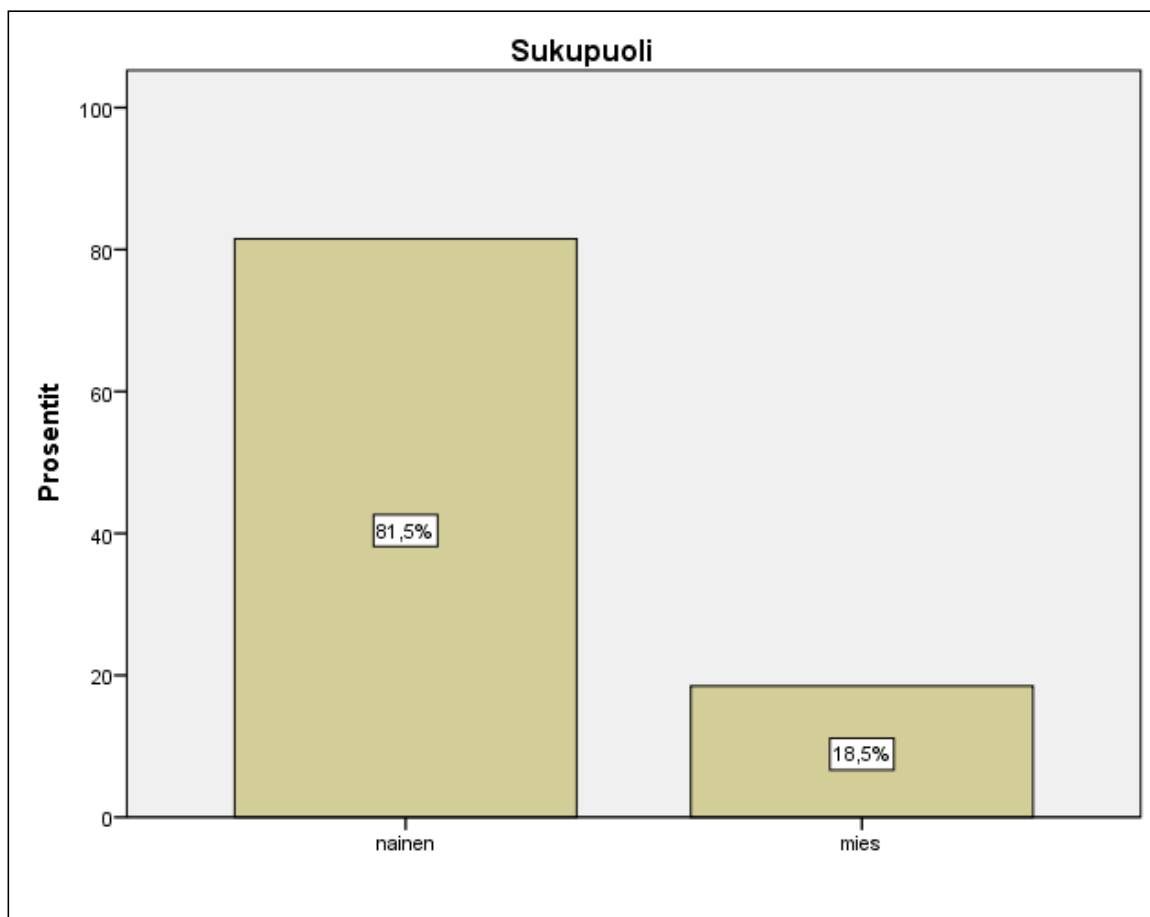
Прошу вернуть заполненную анкету в приложенном конверте **до четверга 28.3.**

LIITE 5. Taulukoita ja pylväsdiagrammeja tutkimustuloksista

TAUSTATIEDOA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEISTA

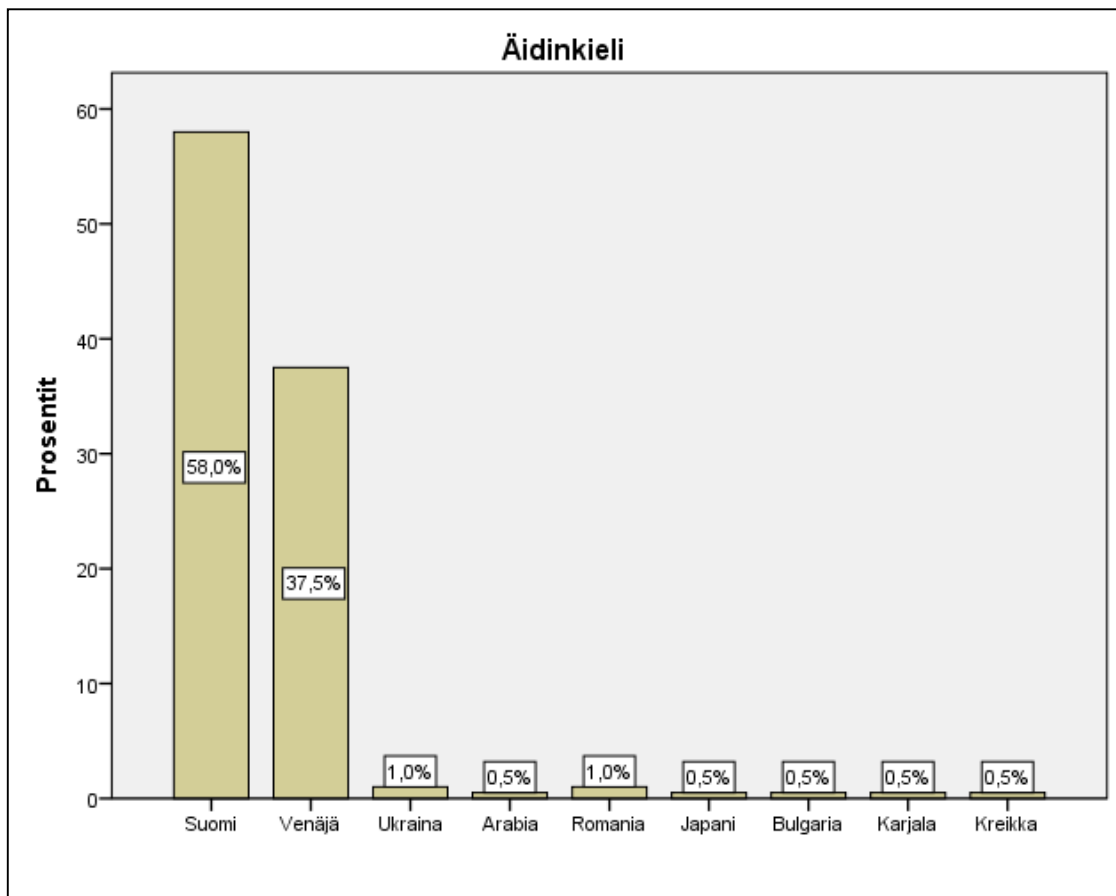
Sukupuoli

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nainen	163	81,1	81,5	81,5
	mies	37	18,4	18,5	100,0
	Total	200	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		201	100,0		

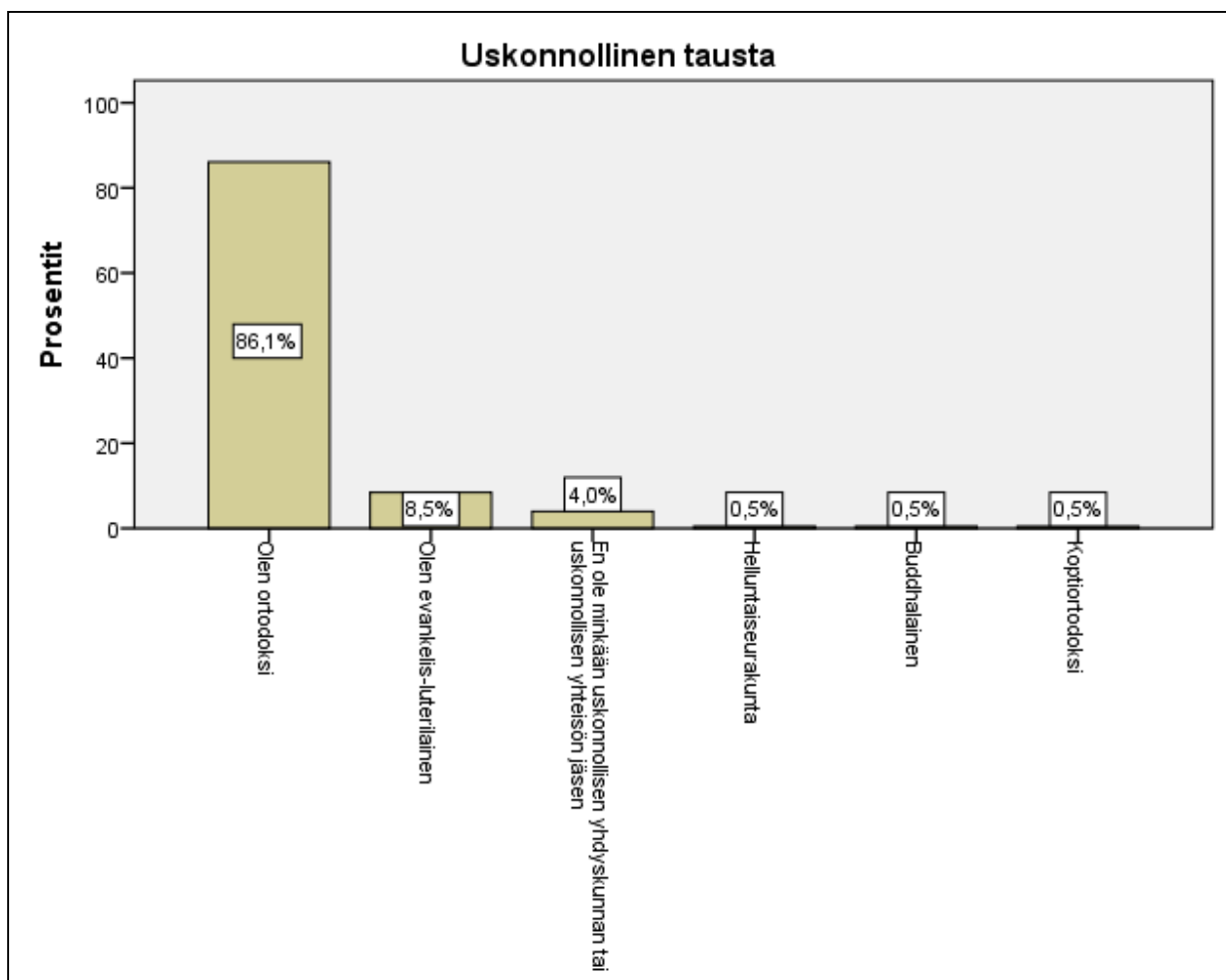
Äidinkieli

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Suomi	116	57,7	58,0	58,0
	Venäjä	75	37,3	37,5	95,5
	Ukraina	2	1,0	1,0	96,5
	Arabia	1	,5	,5	97,0
	Romania	2	1,0	1,0	98,0
	Japani	1	,5	,5	98,5
	Bulgaria	1	,5	,5	99,0
	Karjala	1	,5	,5	99,5
	Kreikka	1	,5	,5	100,0
	Total	200	99,5	100,0	
Missing	System	1	,5		
Total		201	100,0		

Uskonnollinen tausta

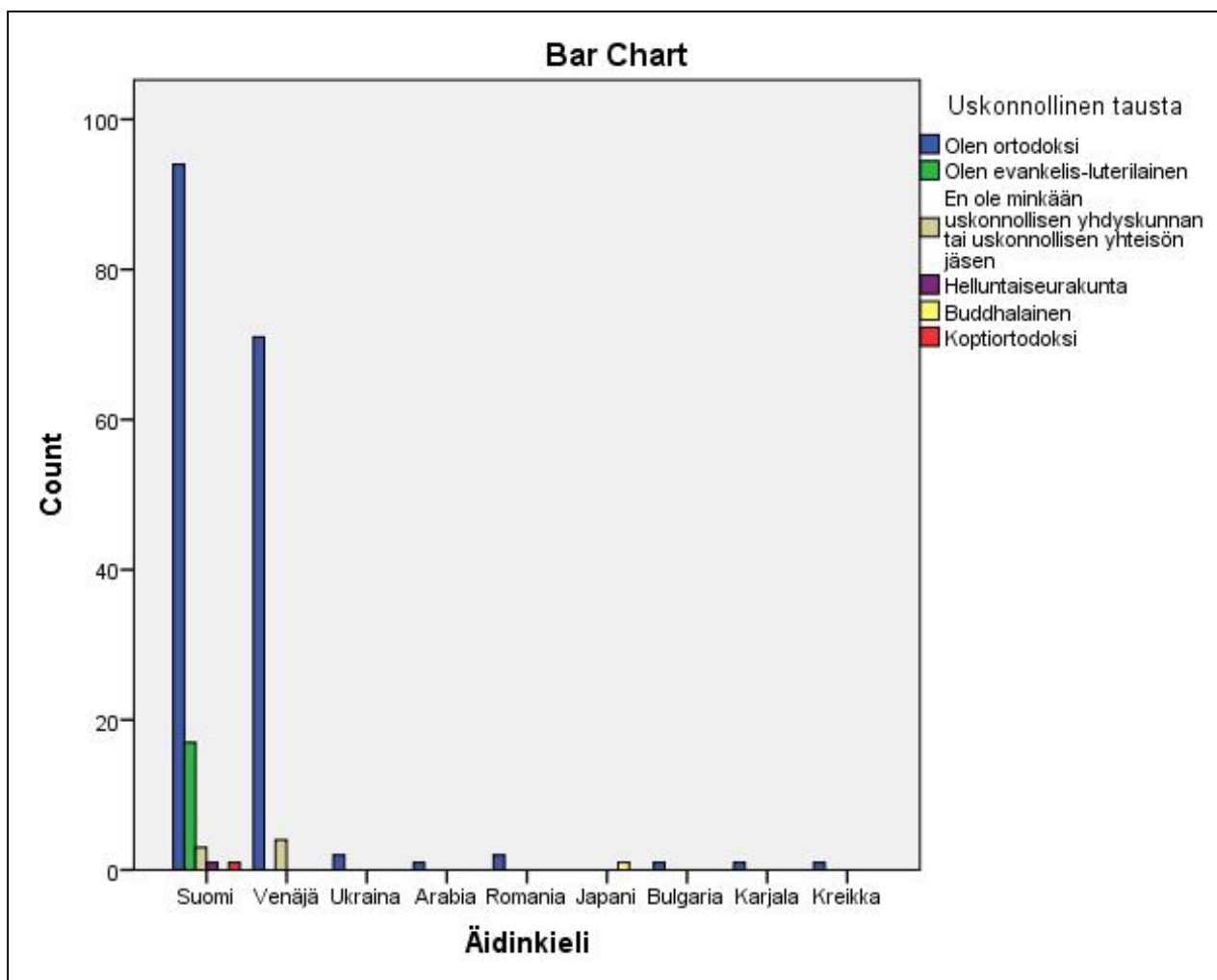
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Olen ortodoksi	173	86,1	86,1	86,1
Olen evankelis-luterilainen	17	8,5	8,5	94,5
En ole minkään uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonnollisen yhteisön jäsen	8	4,0	4,0	98,5
Helluntaiseurakunta	1	,5	,5	99,0
Buddhalainen	1	,5	,5	99,5
Koptiortodoksi	1	,5	,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Äidinkieli * Uskonnollinen tausta Crosstabulation

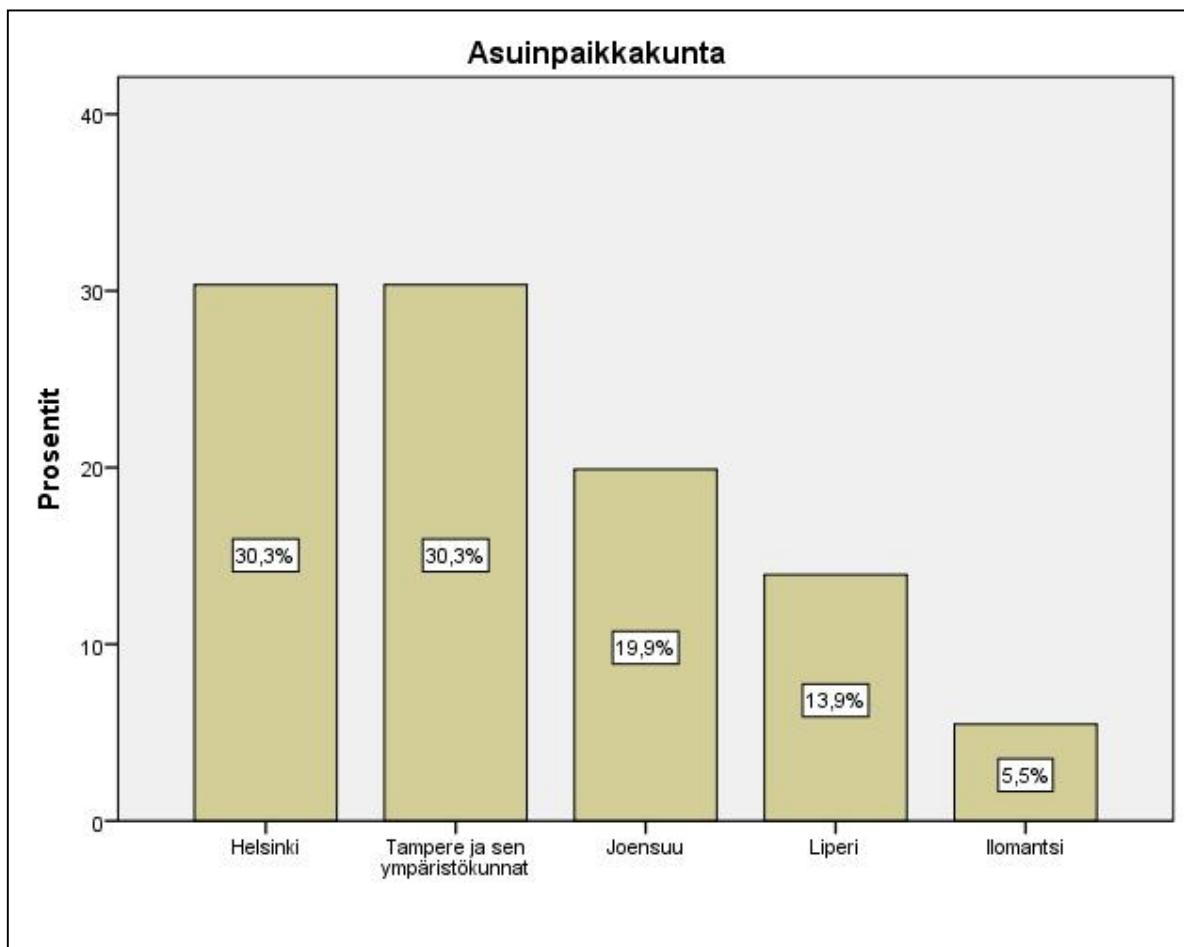
Count

		Uskonnollinen tausta						Total
		Olen ortodoksi	Olen evankelis-luterilainen	En ole minkään uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonnollisen yhteisön jäsen	Helluntaiseurakunta	Buddhalainen	Koptiortodoksi	
Äidinkieli	Suomi	94	17	3	1	0	1	116
	Venäjä	71	0	4	0	0	0	75
	Ukraina	2	0	0	0	0	0	2
	Arabia	1	0	0	0	0	0	1
	Romania	2	0	0	0	0	0	2
	Japani	0	0	0	0	1	0	1
	Bulgaria	1	0	0	0	0	0	1
	Karjala	1	0	0	0	0	0	1
	Kreikka	1	0	0	0	0	0	1
	Total	173	17	7	1	1	1	200

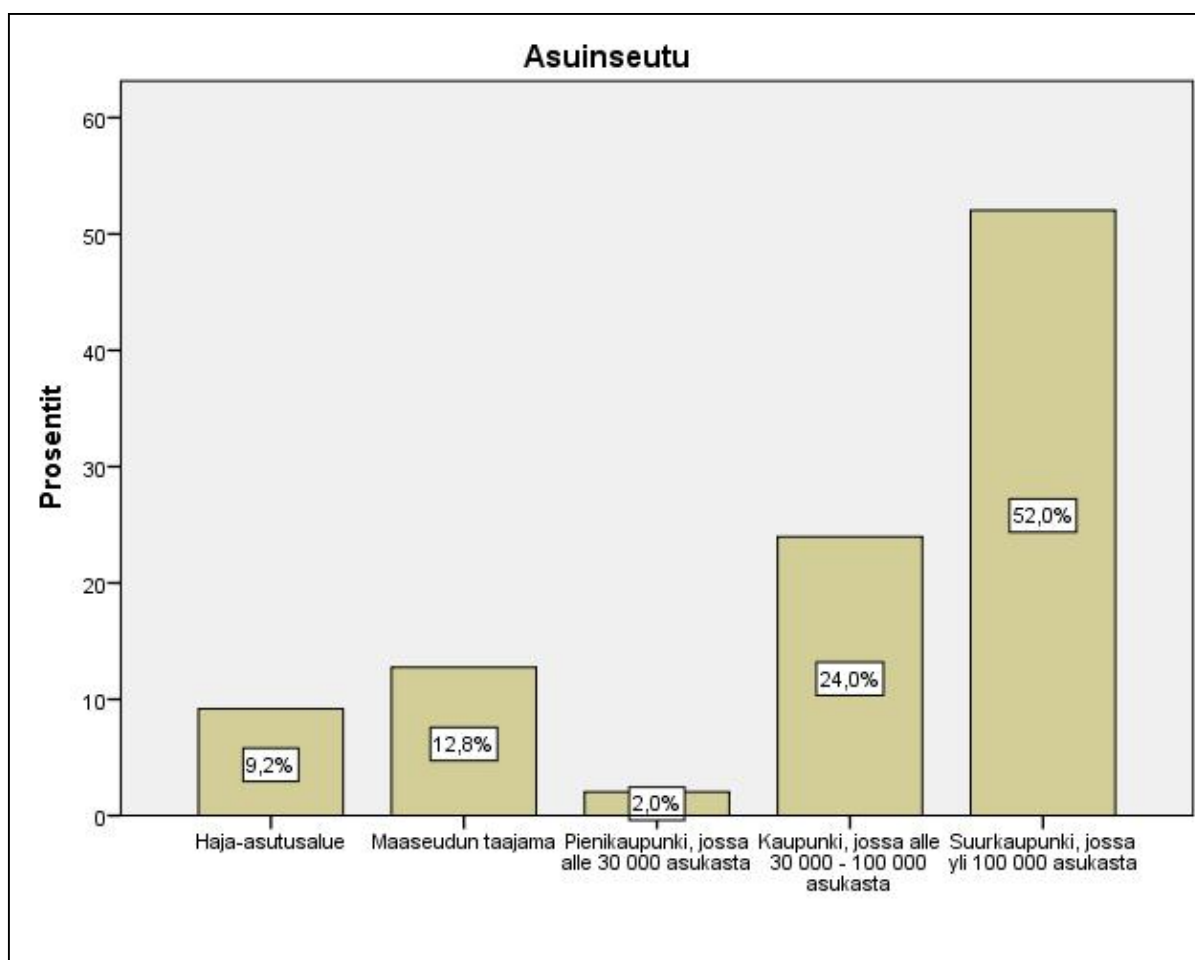
Asuinpaikkakunta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Helsinki	61	30,3	30,3	30,3
Tampere ja sen ympäristökunnat	61	30,3	30,3	60,7
Joensuu	40	19,9	19,9	80,6
Liperi	28	13,9	13,9	94,5
Ilomantsi	11	5,5	5,5	100,0
Total	201	100,0	100,0	

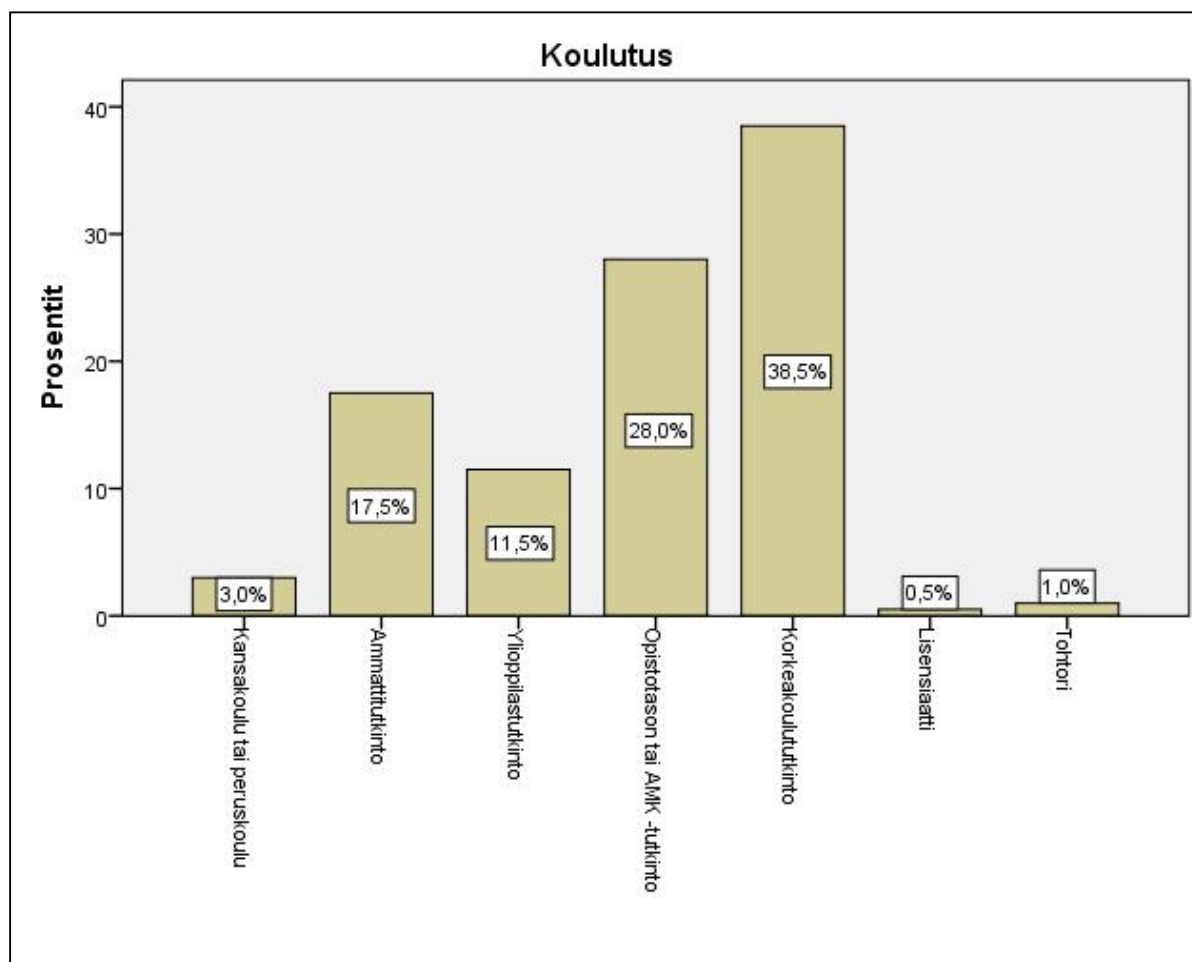

Asuinseutu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Haja-asutusalue	18	9,0	9,2	9,2
	Maaseudun taajama	25	12,4	12,8	21,9
	Pienikaupunki, jossa alle 30 000 asukasta	4	2,0	2,0	24,0
	Kaupunki, jossa alle 30 000 - 100 000 asukasta	47	23,4	24,0	48,0
	Suurkaupunki, jossa yli 100 000 asukasta	102	50,7	52,0	100,0
	Total	196	97,5	100,0	
Missing	System	5	2,5		
Total		201	100,0		

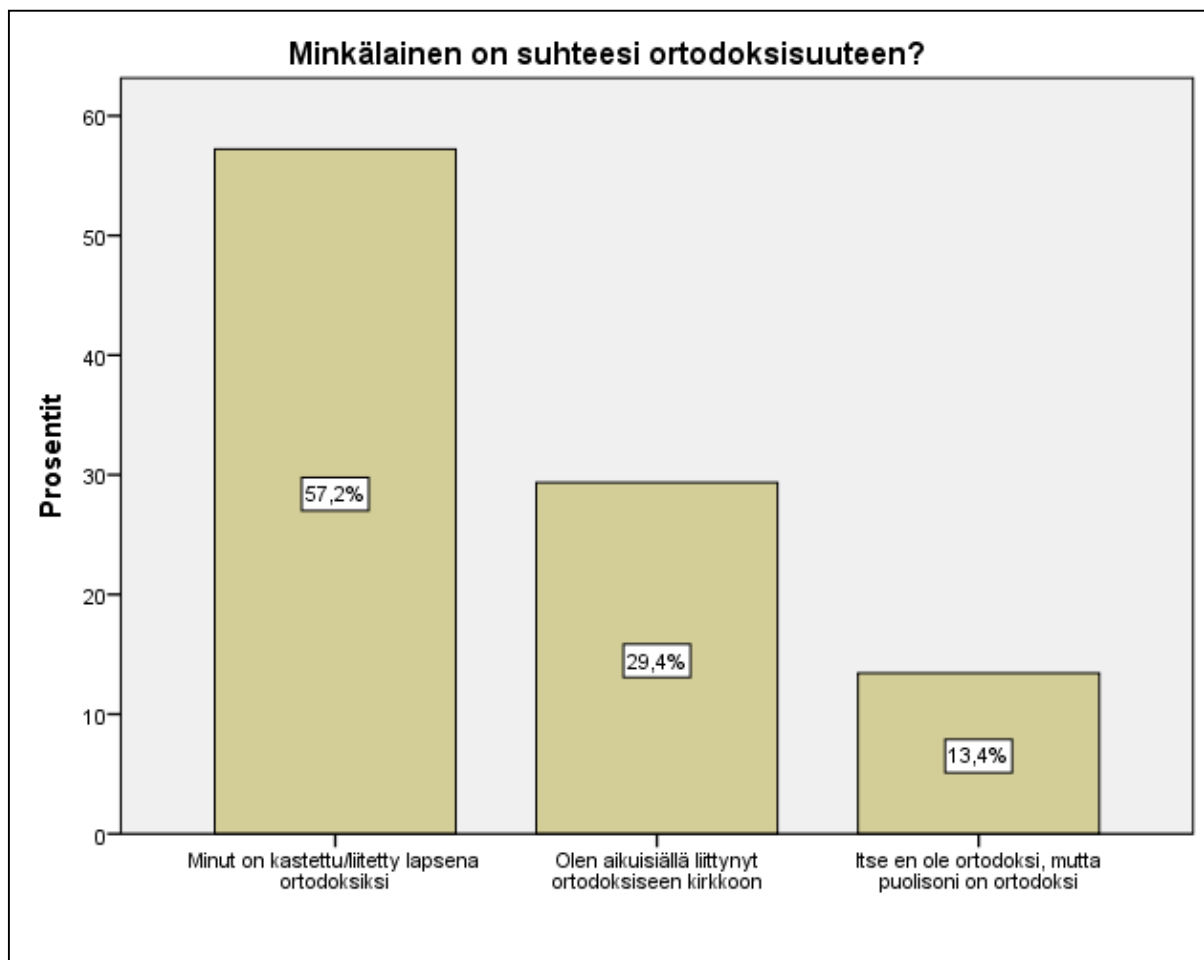

Koulutus		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Per- cent
Valid	Kansakoulu tai peruskoulu	6	3,0	3,0	3,0
	Ammattitutkinto	35	17,4	17,5	20,5
	Ylioppilastutkinto	23	11,4	11,5	32,0
	Opistotason tai AMK –tutkinto	56	27,9	28,0	60,0
	Korkeakoulututkinto	77	38,3	38,5	98,5
	Lisensiaatti	1	,5	,5	99,0
	Tohtori	2	1,0	1,0	100,0
Missing	Total	200	99,5	100,0	
	System	1	,5		
Total		201	100,0		

Minkälainen on suhteesi ortodoksisuuteen?

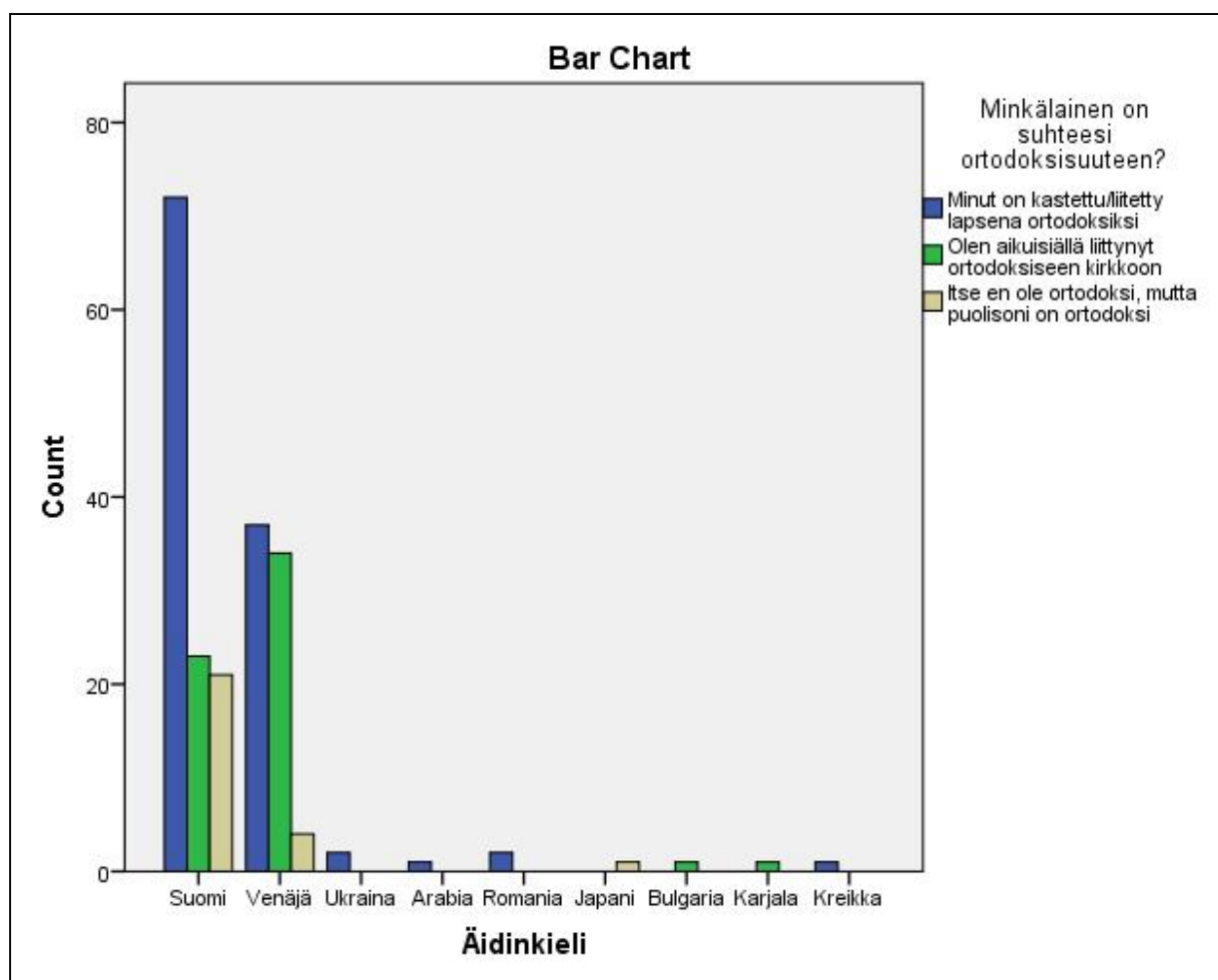
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Minut on kastettu/liitetty lapsena ortodoksiksi	115	57,2	57,2	57,2
Olen aikuisiällä liittynyt ortodokseen kirkkoon	59	29,4	29,4	86,6
Itse en ole ortodoksi, mutta puolisoni on ortodoksi	27	13,4	13,4	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Äidinkieli * Minkälainen on suhteesi ortodoksisuuteen? Crosstabulation

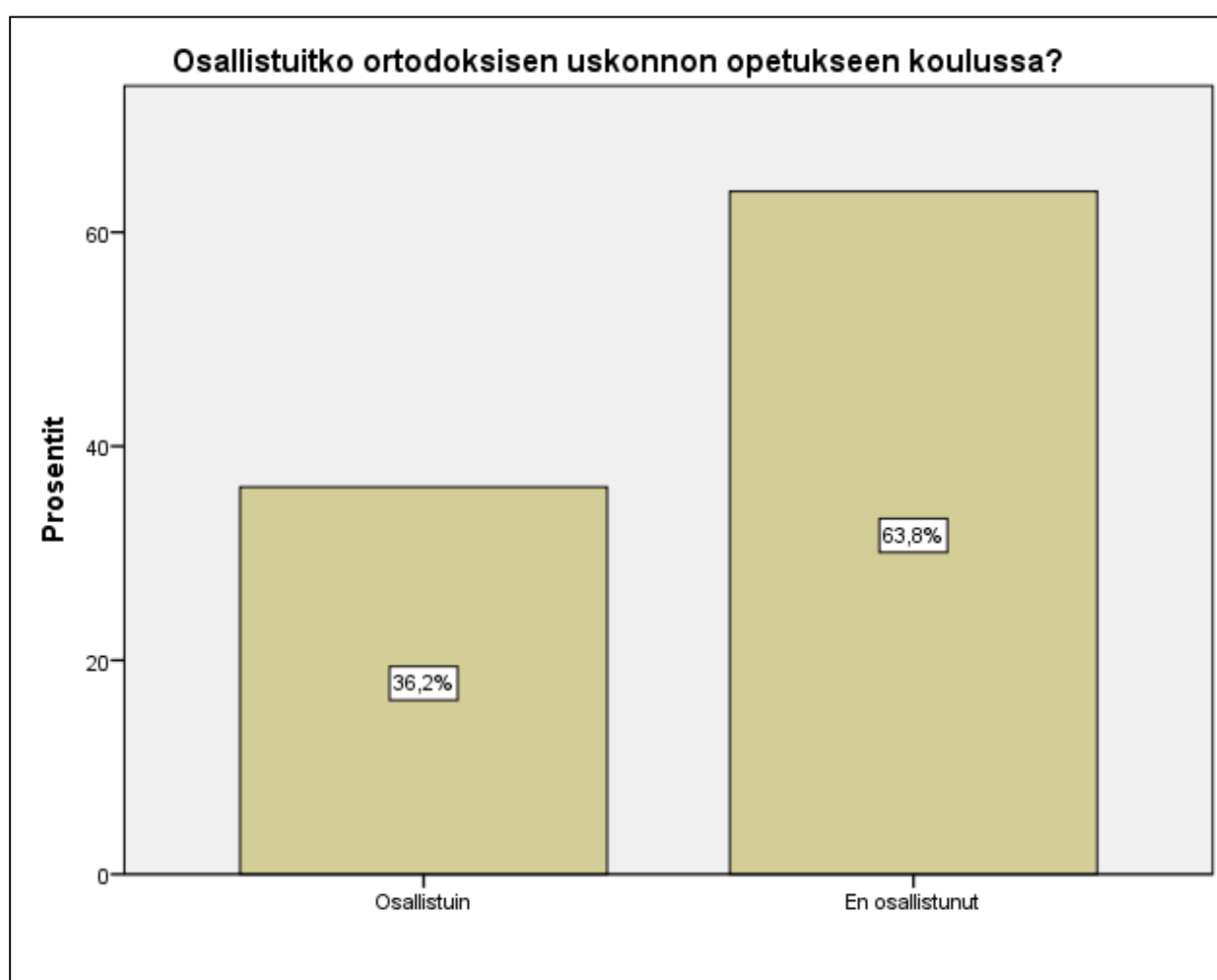
Count

		Minkälainen on suhteesi ortodoksisuuteen?			Total
		Minut on kastettu/liitetty lapsena ortodoksiksi	Olen aikuisiällä liittynyt ortodoksiseen kirkkoon	Itse en ole ortodoksi, mutta puolisoni on ortodoksi	
Äidinkieli	Suomi	72	23	21	116
	Venäjä	37	34	4	75
	Ukraina	2	0	0	2
	Arabia	1	0	0	1
	Romania	2	0	0	2
	Japani	0	0	1	1
	Bulgaria	0	1	0	1
	Karjala	0	1	0	1
	Kreikka	1	0	0	1
Total		115	59	26	200

Osallistuitko ortodoksisen uskonnon opetukseen koulussa?

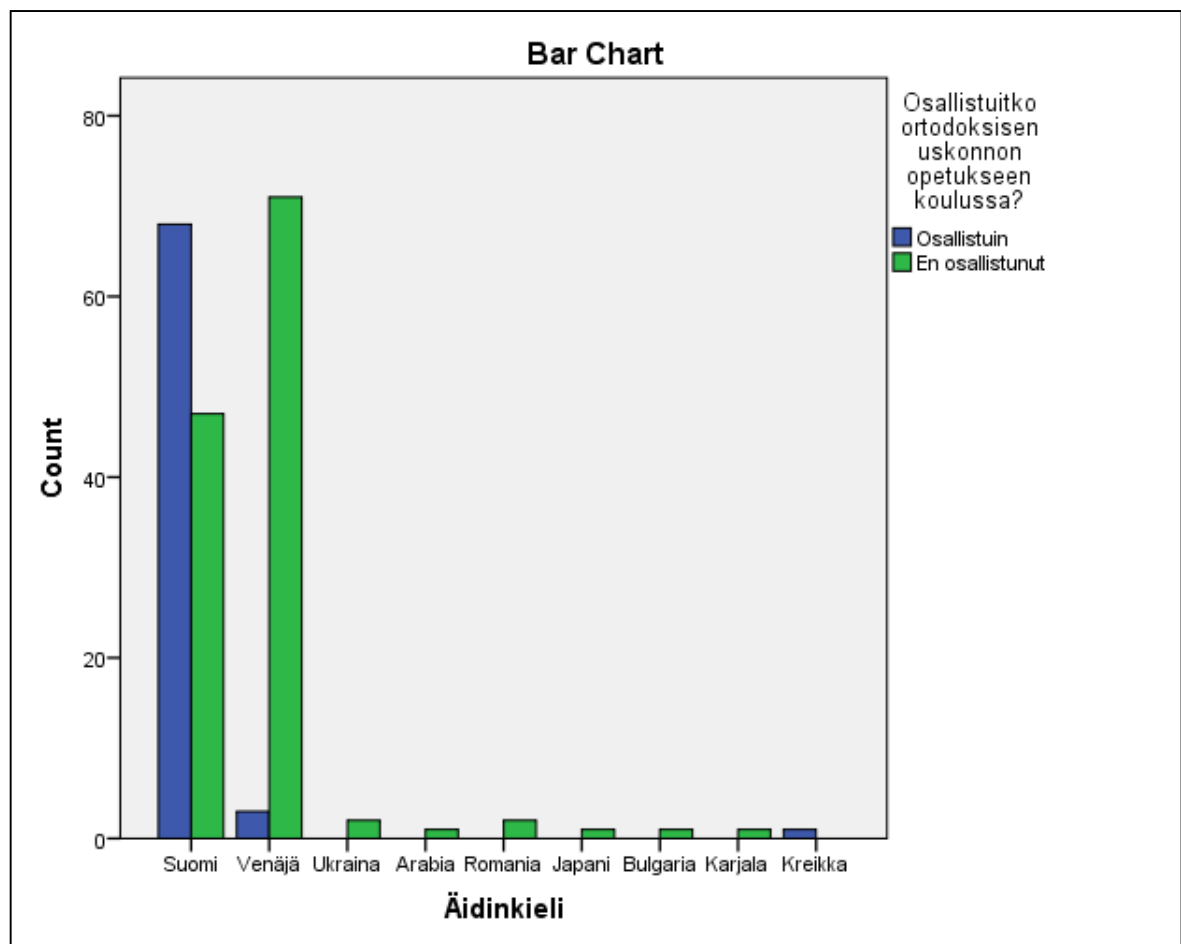
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Osallistuin	72	35,8	36,2	36,2
	En osallistunut	127	63,2	63,8	100,0
	Total	199	99,0	100,0	
Missing	System	2	1,0		
Total		201	100,0		

Äidinkieli * Osallistuitko ortodoksisen uskonnon opetukseen koulussa? Crosstabulation

Count

		Osallistuitko ortodoksisen uskonnon opetukseen koulussa?		Total
		Osallistuin	En osallistunut	
Äidinkieli	Suomi	68	47	115
	Venäjä	3	71	74
	Ukraina	0	2	2
	Arabia	0	1	1
	Romania	0	2	2
	Japani	0	1	1
	Bulgaria	0	1	1
	Karjala	0	1	1
	Kreikka	1	0	1
	Total	72	126	198

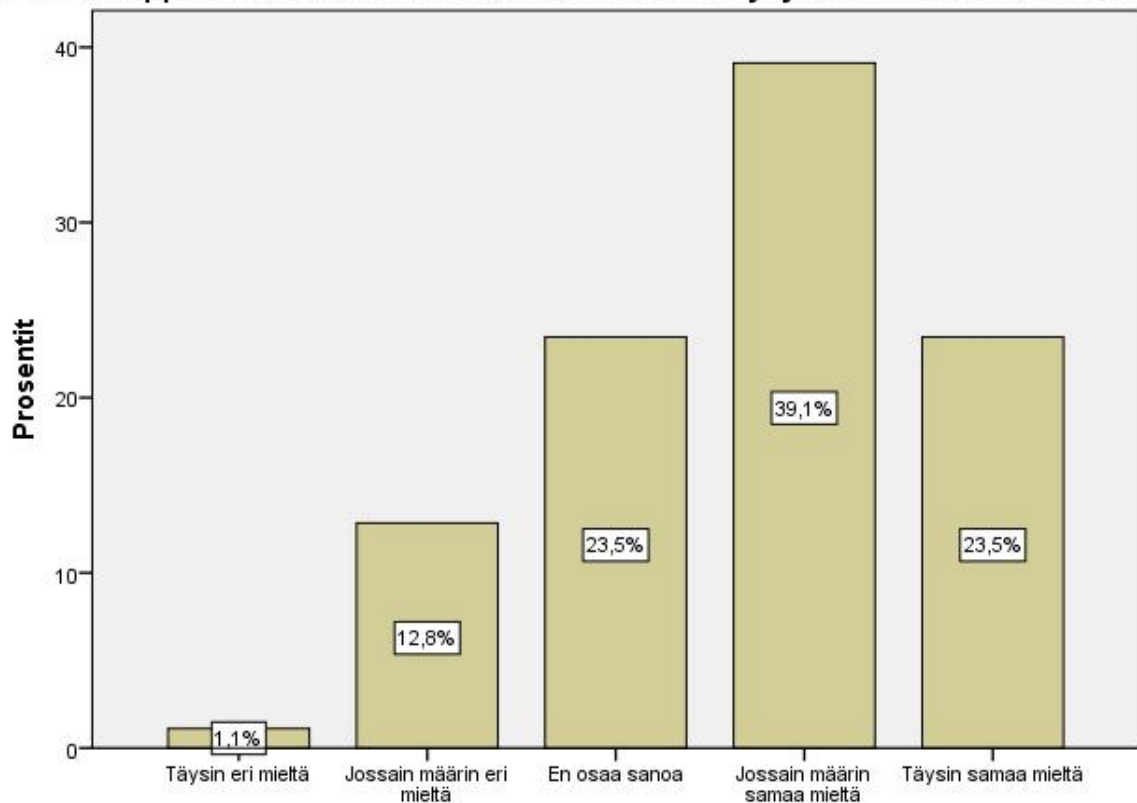

VANHEMPIEN KÄSITYKSIÄ NYKYISESTÄ ORTODOKSISEN USKONNON OPPIAINEESTA

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Mielenkiintoista

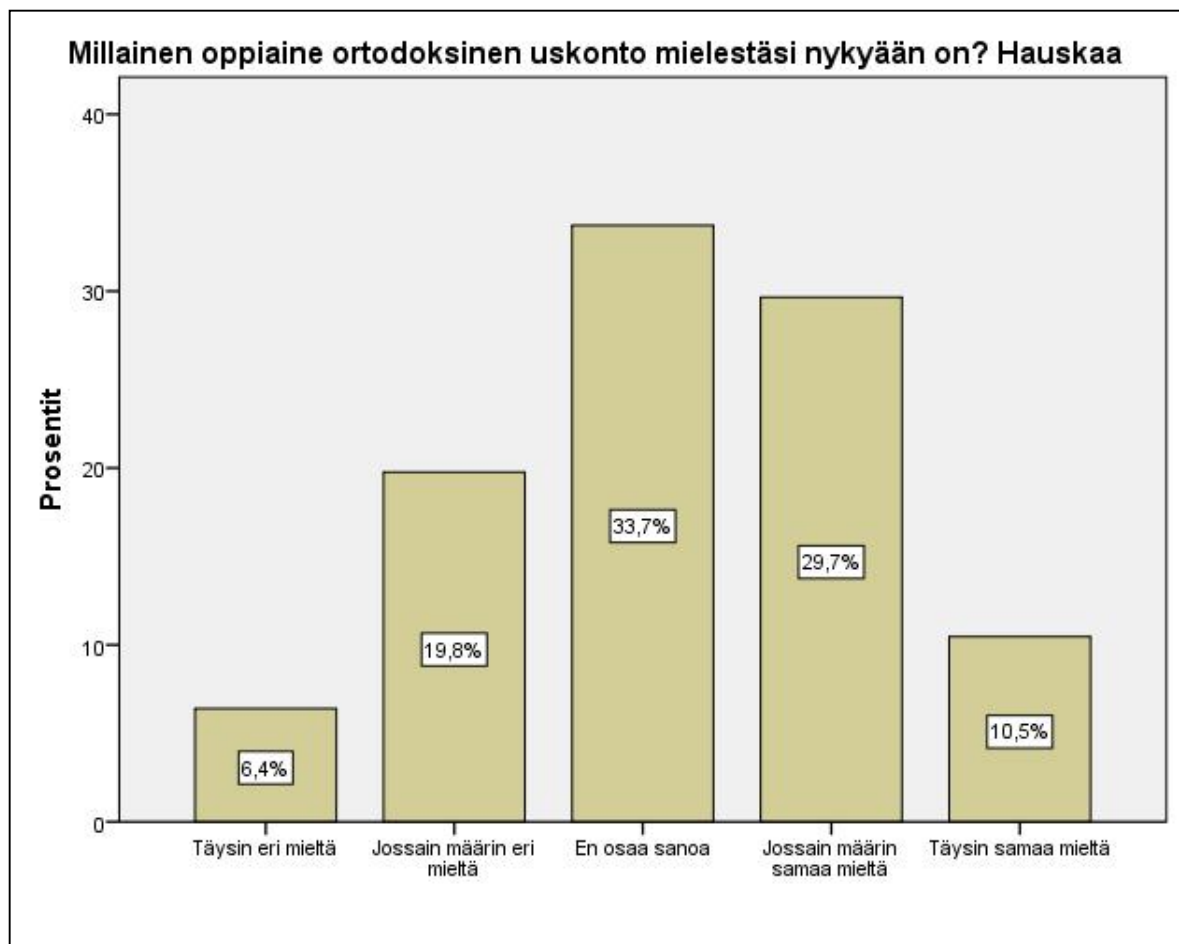
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Täysin eri mieltä	2	1,0	1,1	1,1
Jossain määrin eri mieltä	23	11,4	12,8	14,0
En osaa sanoa	42	20,9	23,5	37,4
Jossain määrin samaa mieltä	70	34,8	39,1	76,5
Täysin samaa mieltä	42	20,9	23,5	100,0
Total	179	89,1	100,0	
Missing System	22	10,9		
Total	201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Mielenkiintoista

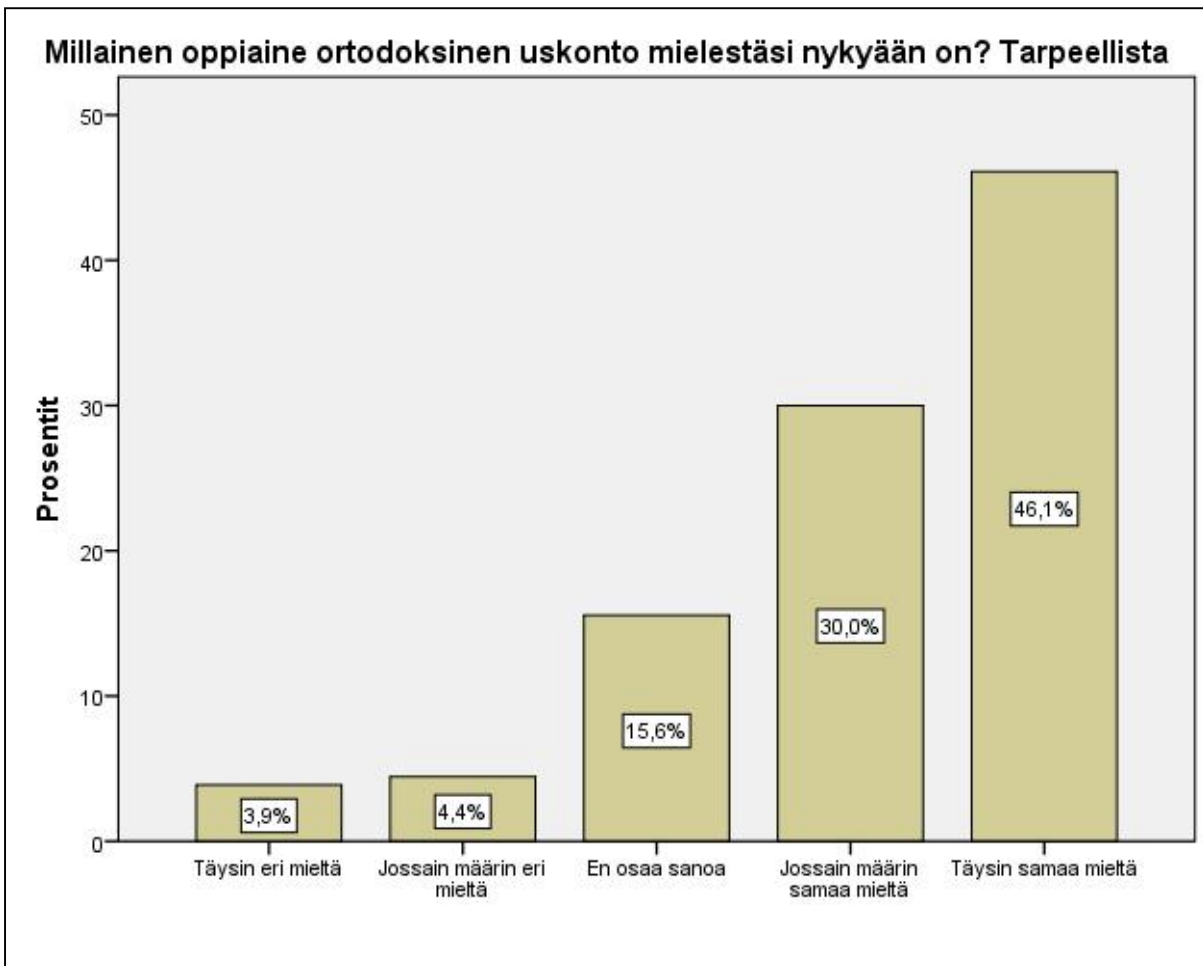
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Hauskaa

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	11	5,5	6,4	6,4
	Jossain määrin eri mieltä	34	16,9	19,8	26,2
	En osaa sanoa	58	28,9	33,7	59,9
	Jossain määrin samaa mieltä	51	25,4	29,7	89,5
	Täysin samaa mieltä	18	9,0	10,5	100,0
	Total	172	85,6	100,0	
Missing	System	29	14,4		
Total		201	100,0		

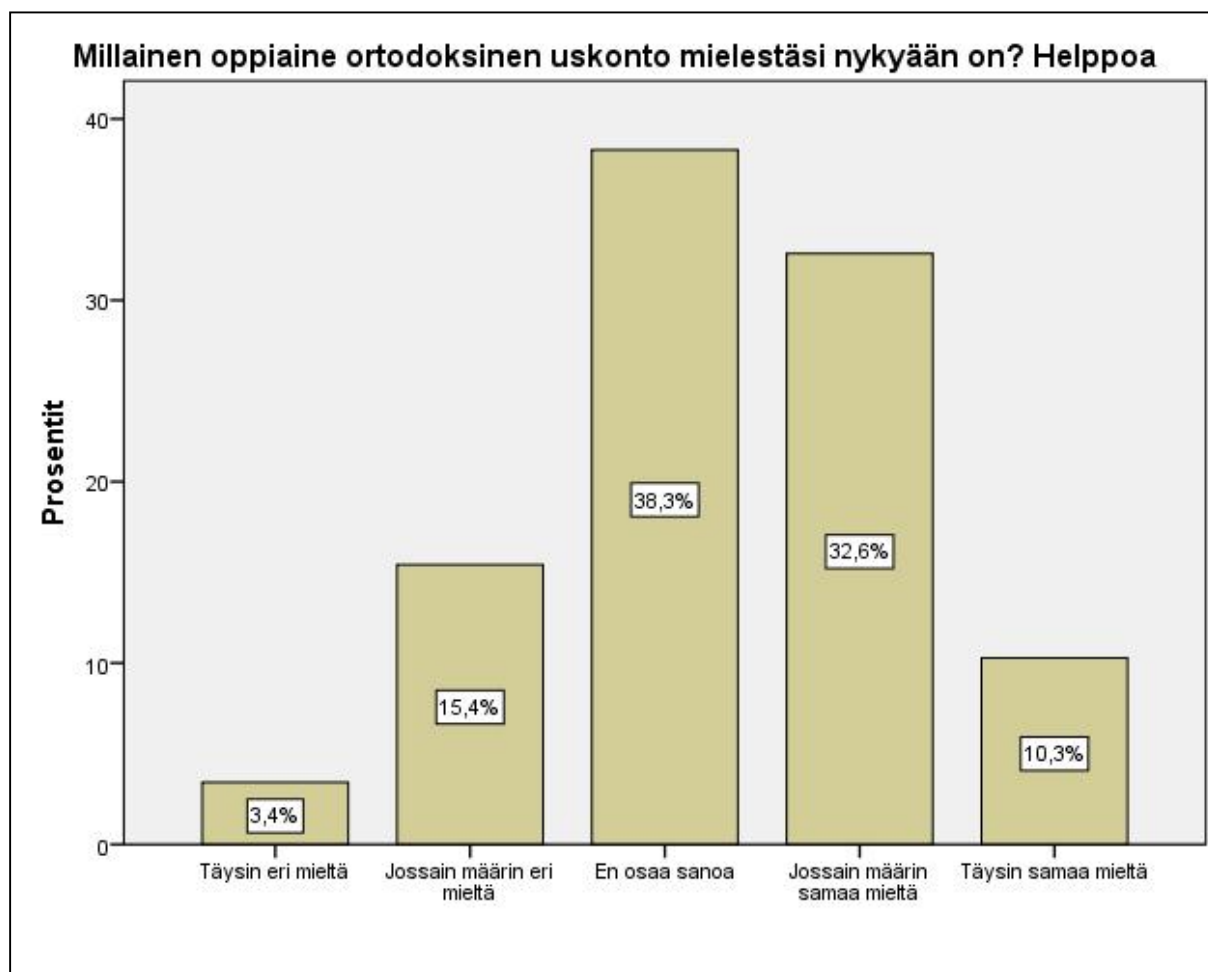
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Tarpeellista

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Täysin eri mieltä	7	3,5	3,9	3,9
Jossain määrin eri mieltä	8	4,0	4,4	8,3
En osaa sanoa	28	13,9	15,6	23,9
Jossain määrin samaa mieltä	54	26,9	30,0	53,9
Täysin samaa mieltä	83	41,3	46,1	100,0
Total	180	89,6	100,0	
Missing System	21	10,4		
Total	201	100,0		

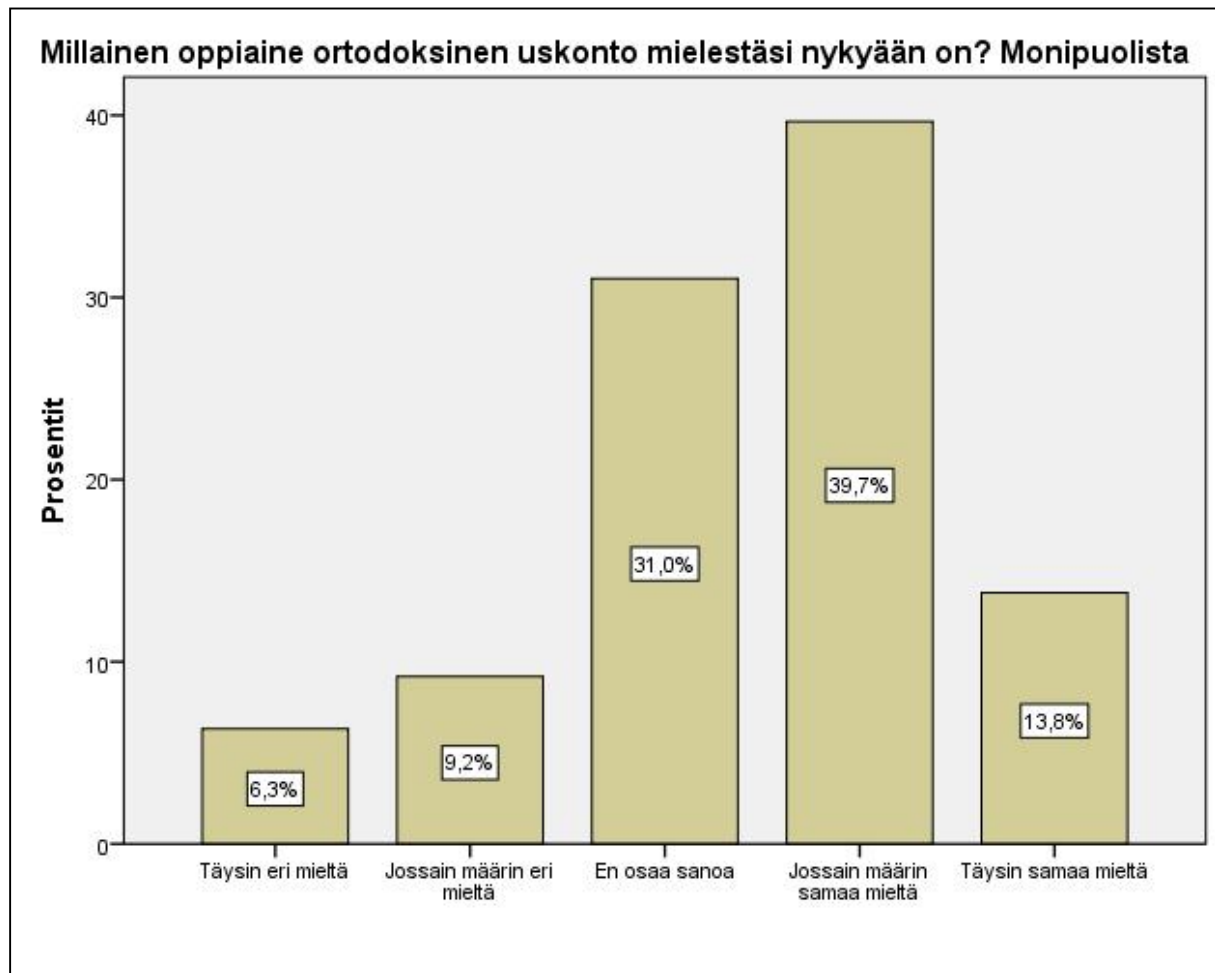
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Helppoa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Täysin eri mieltä	6	3,0	3,4	3,4
Jossain määrin eri mieltä	27	13,4	15,4	18,9
En osaa sanoa	67	33,3	38,3	57,1
Jossain määrin samaa mieltä	57	28,4	32,6	89,7
Täysin samaa mieltä	18	9,0	10,3	100,0
Total	175	87,1	100,0	
Missing System	26	12,9		
Total	201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Monipuolista

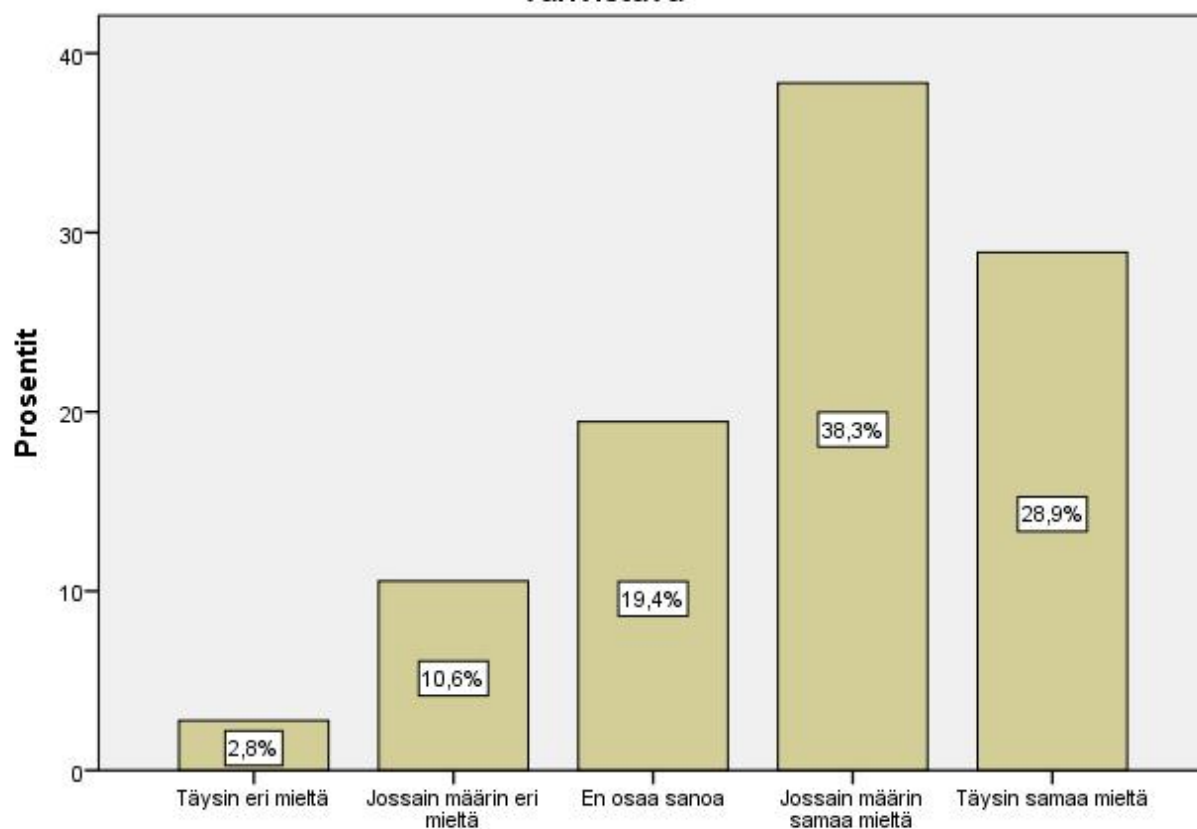
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Täysin eri mieltä	11	5,5	6,3	6,3
Jossain määrin eri mieltä	16	8,0	9,2	15,5
En osaa sanoa	54	26,9	31,0	46,6
Jossain määrin samaa mieltä	69	34,3	39,7	86,2
Täysin samaa mieltä	24	11,9	13,8	100,0
Total	174	86,6	100,0	
Missing				
System	27	13,4		
Total	201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Identiteettiä vahvistava

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Täysin eri mieltä	5	2,5	2,8	2,8
Jossain määrin eri mieltä	19	9,5	10,6	13,3
En osaa sanoa	35	17,4	19,4	32,8
Jossain määrin samaa mieltä	69	34,3	38,3	71,1
Täysin samaa mieltä	52	25,9	28,9	100,0
Total	180	89,6	100,0	
Missing				
System	21	10,4		
Total	201	100,0		

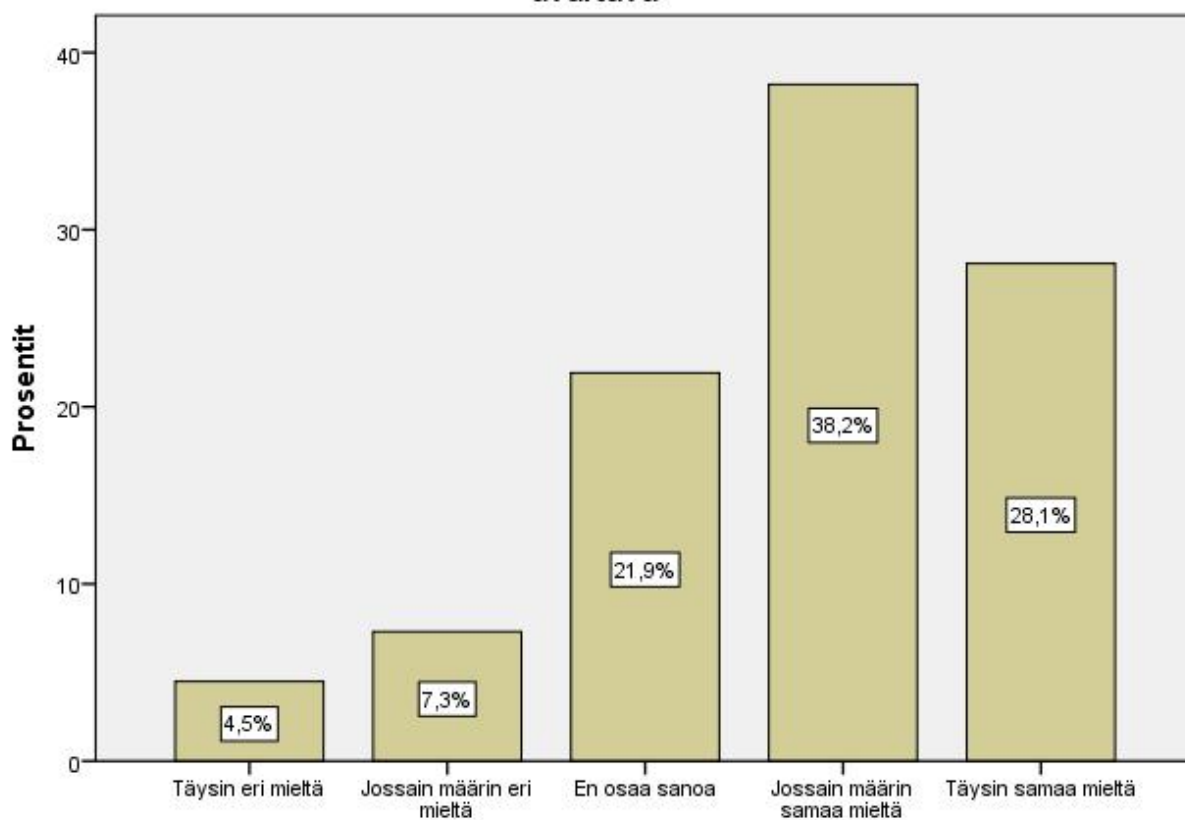
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Identiteettiä vahvistava

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Maailmankuvaa avartava

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	8	4,0	4,5	4,5
	Jossain määrin eri mieltä	13	6,5	7,3	11,8
	En osaa sanoa	39	19,4	21,9	33,7
	Jossain määrin samaa mieltä	68	33,8	38,2	71,9
	Täysin samaa mieltä	50	24,9	28,1	100,0
	Total	178	88,6	100,0	
Missing	System	23	11,4		
Total		201	100,0		

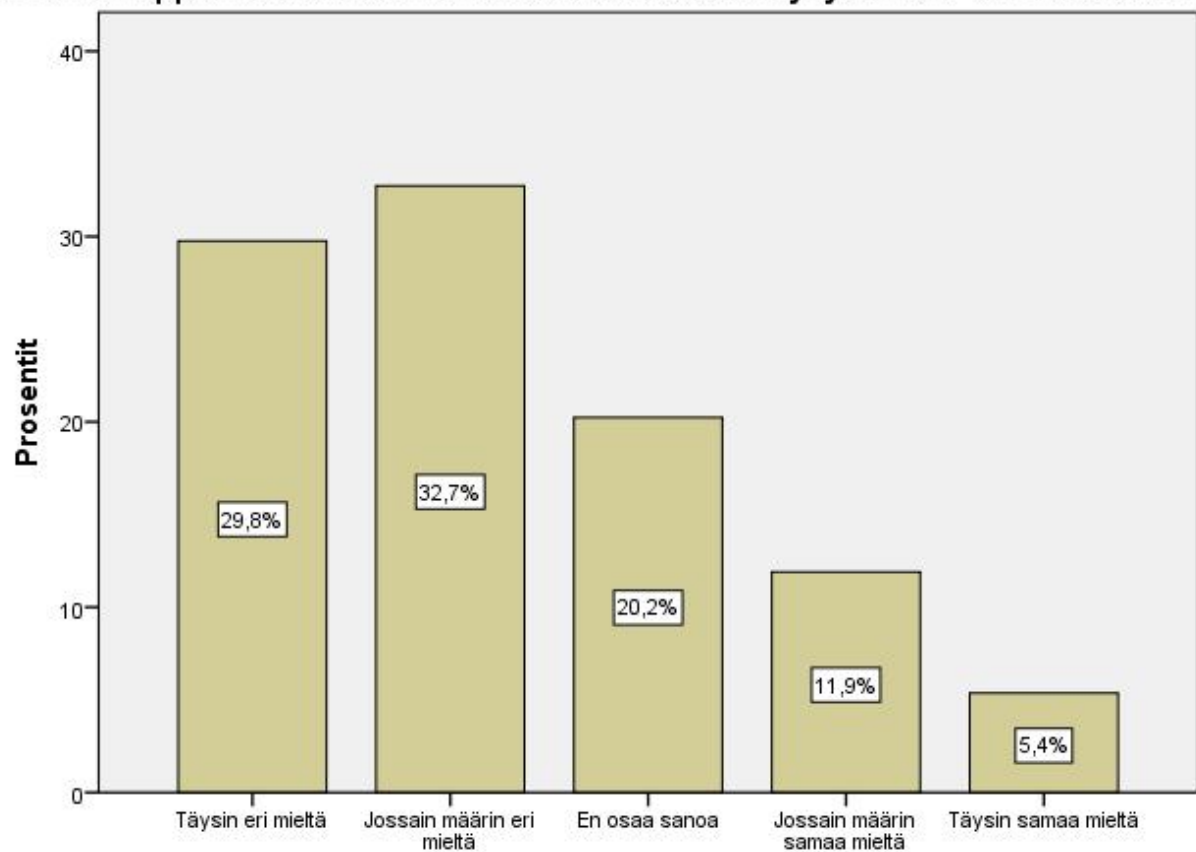
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Maailmankuvaa avartava

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Vanhanaikaista

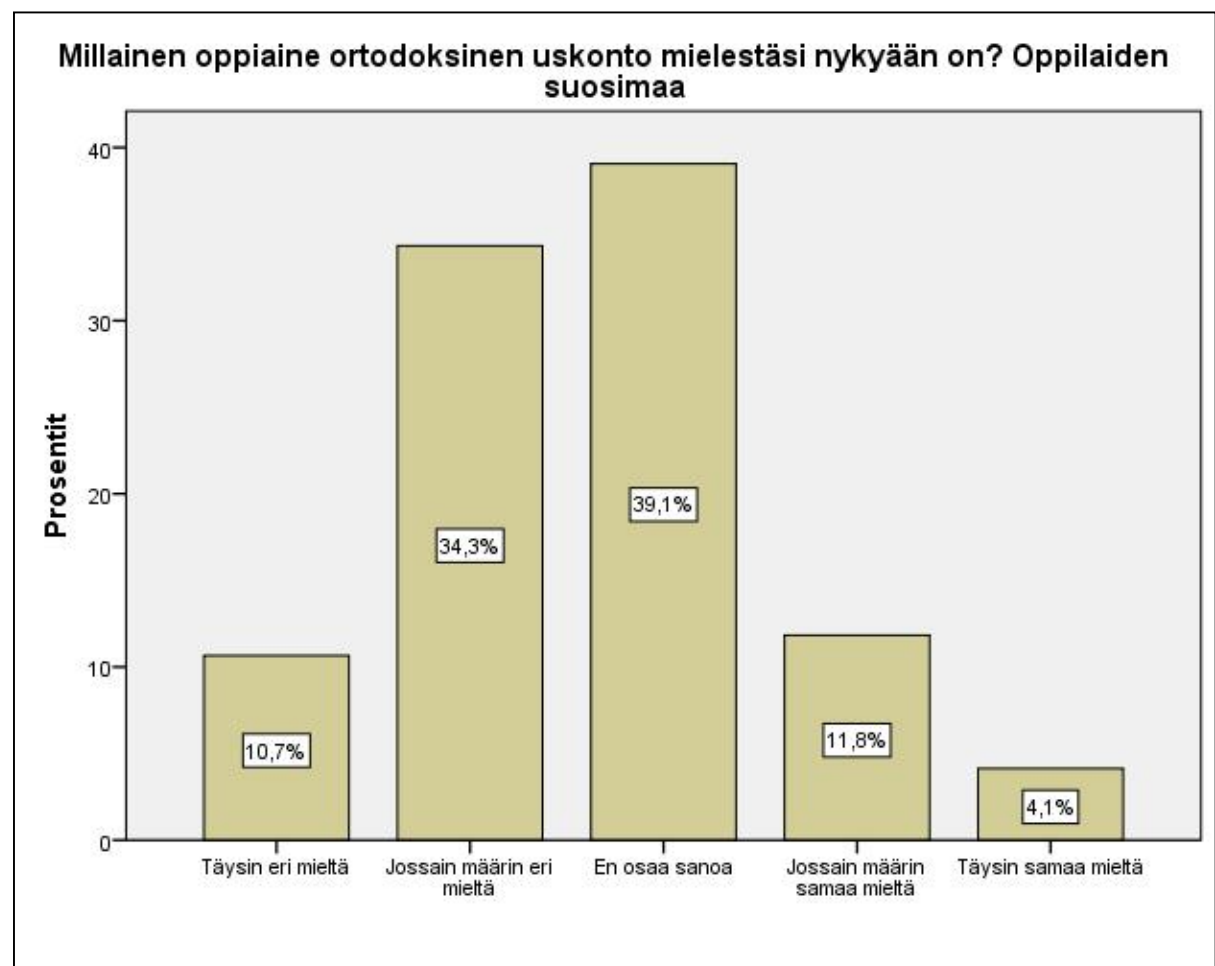
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	50	24,9	29,8	29,8
	Jossain määrin eri mieltä	55	27,4	32,7	62,5
	En osaa sanoa	34	16,9	20,2	82,7
	Jossain määrin samaa mieltä	20	10,0	11,9	94,6
	Täysin samaa mieltä	9	4,5	5,4	100,0
	Total	168	83,6	100,0	
Missing	System	33	16,4		
Total		201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Vanhanaikaista

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Oppilaiden suosimaa

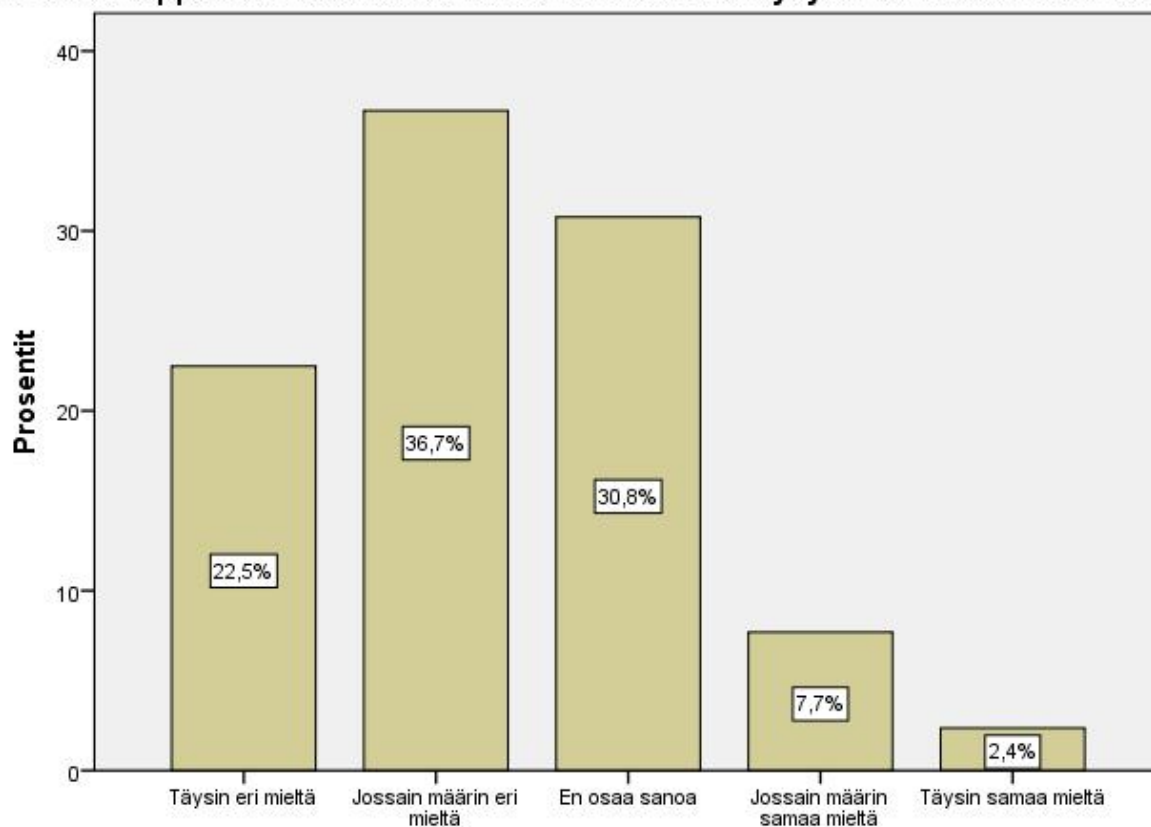
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Täysin eri mieltä	18	9,0	10,7	10,7
Jossain määrin eri mieltä	58	28,9	34,3	45,0
En osaa sanoa	66	32,8	39,1	84,0
Jossain määrin samaa mieltä	20	10,0	11,8	95,9
Täysin samaa mieltä	7	3,5	4,1	100,0
Total	169	84,1	100,0	
Missing System	32	15,9		
Total	201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Liian maallista

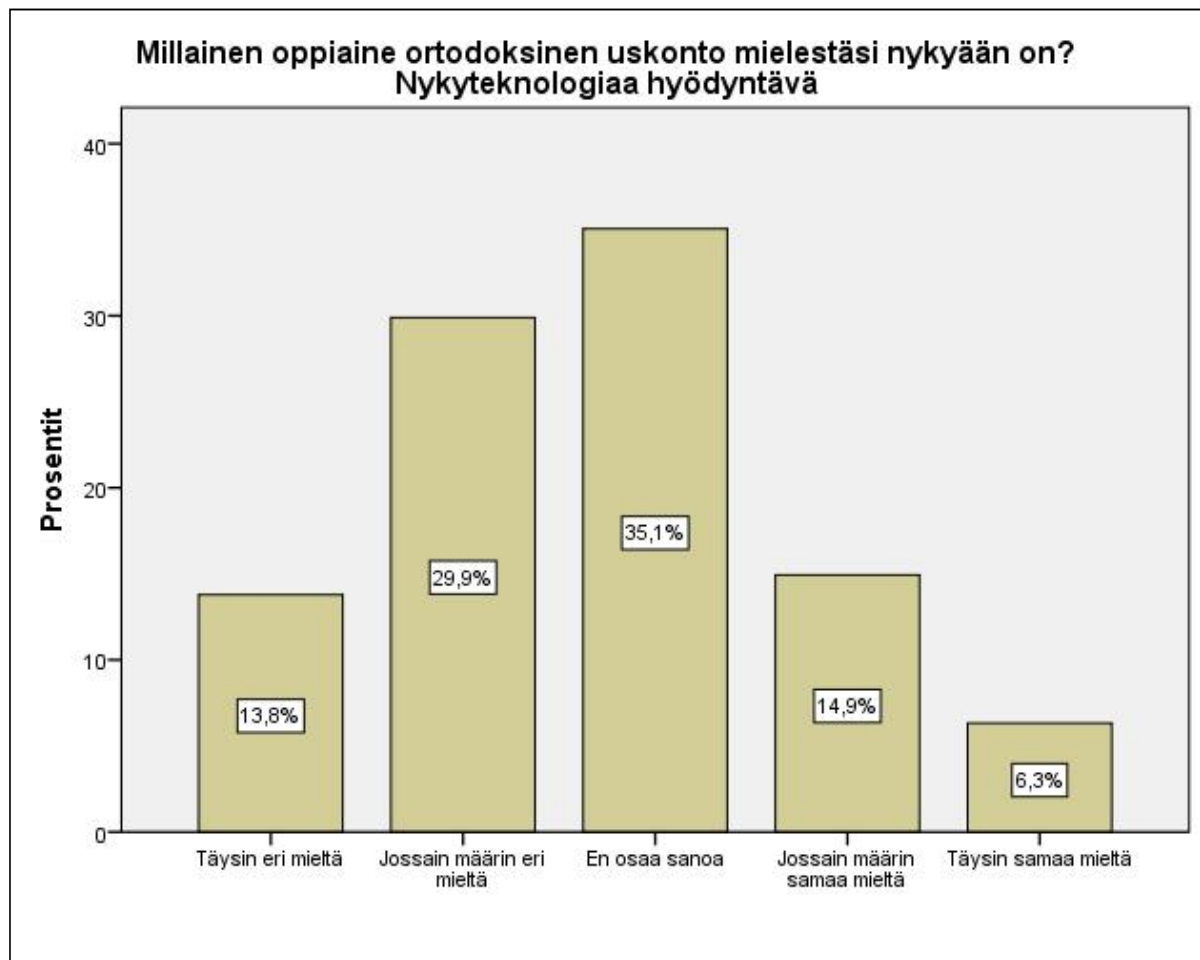
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	38	18,9	22,5
	Jossain määrin eri mieltä	62	30,8	59,2
	En osaa sanoa	52	25,9	89,9
	Jossain määrin samaa mieltä	13	6,5	97,6
	Täysin samaa mieltä	4	2,0	100,0
Total		169	84,1	100,0
Missing	System	32	15,9	
Total		201	100,0	

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Liian maallista

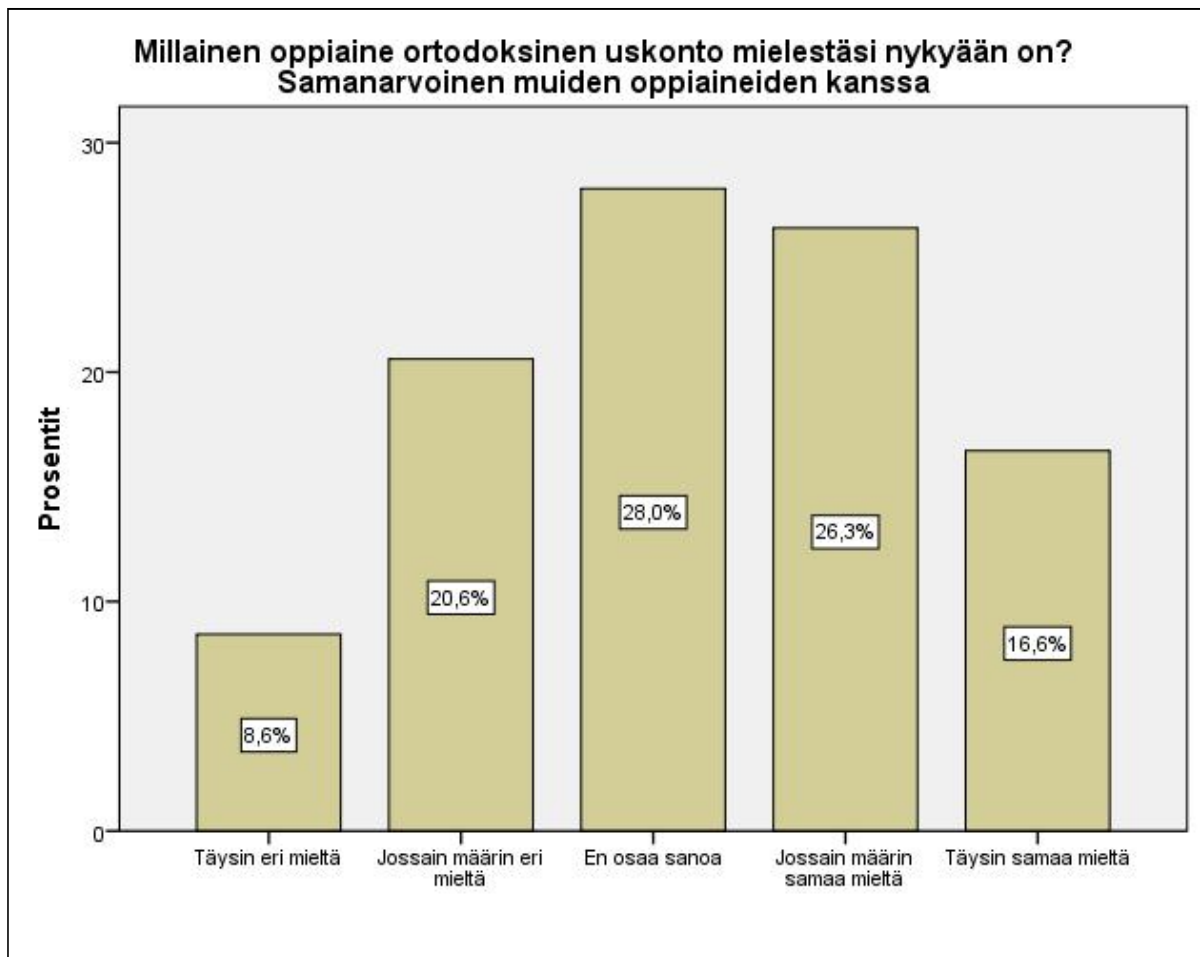
Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? NykYTEknologiaa hyödyntävä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Täysin eri mieltä	24	11,9	13,8	13,8
Jossain määrin eri mieltä	52	25,9	29,9	43,7
En osaa sanoa	61	30,3	35,1	78,7
Jossain määrin samaa mieltä	26	12,9	14,9	93,7
Täysin samaa mieltä	11	5,5	6,3	100,0
Total	174	86,6	100,0	
Missing System	27	13,4		
Total	201	100,0		

Millainen oppiaine ortodoksinen uskonto mielestäsi nykyään on? Samanarvoinen muiden oppiaineiden kanssa

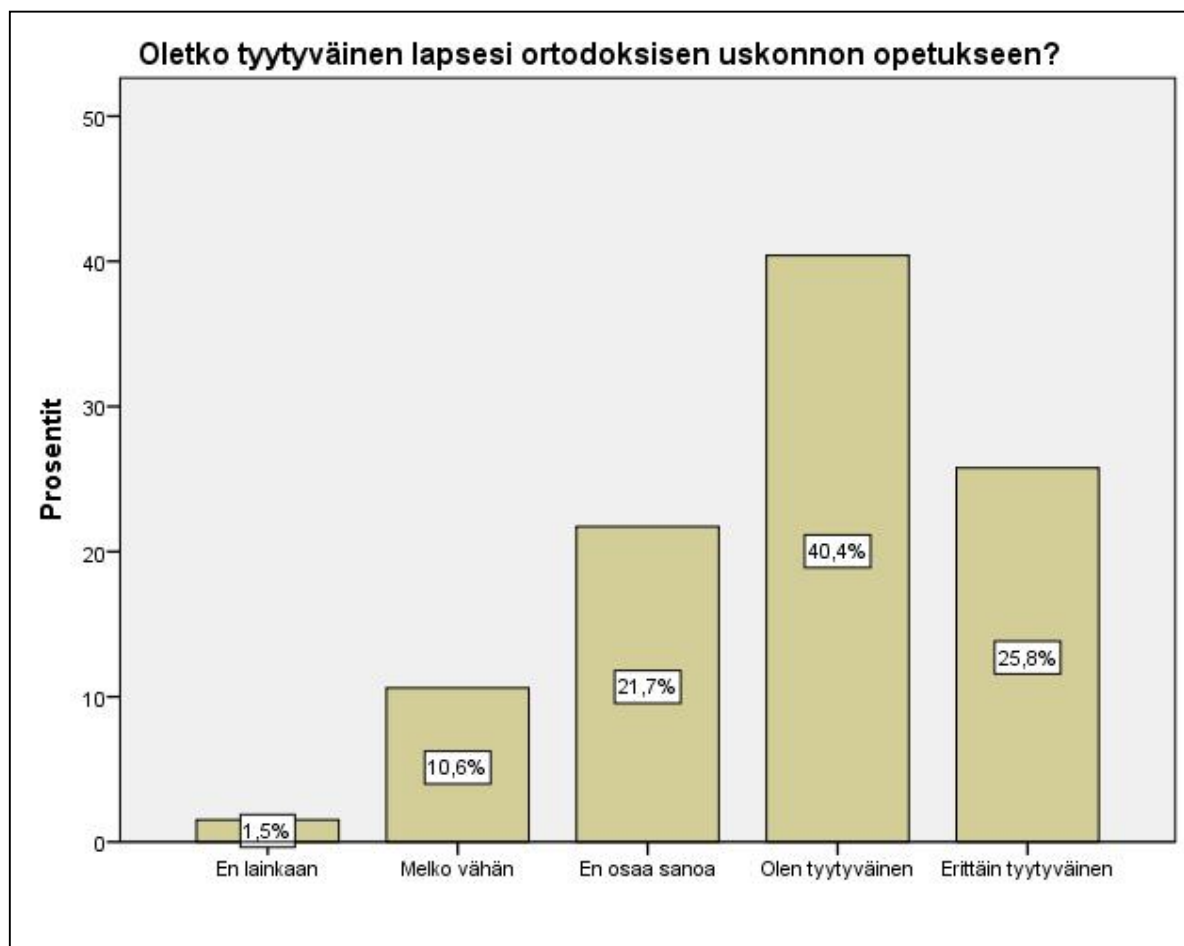
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	15	7,5	8,6	8,6
	Jossain määrin eri mieltä	36	17,9	20,6	29,1
	En osaa sanoa	49	24,4	28,0	57,1
	Jossain määrin samaa mieltä	46	22,9	26,3	83,4
	Täysin samaa mieltä	29	14,4	16,6	100,0
	Total	175	87,1	100,0	
Missing	System	26	12,9		
Total		201	100,0		

VANHEMPIEN TYYTYVÄISYYS LASTENSA ORTODOKSISEN USKONNON OPETUKSEEN

Oletko tyytyväinen lapsesi ortodoksisen uskonnon opetukseen?

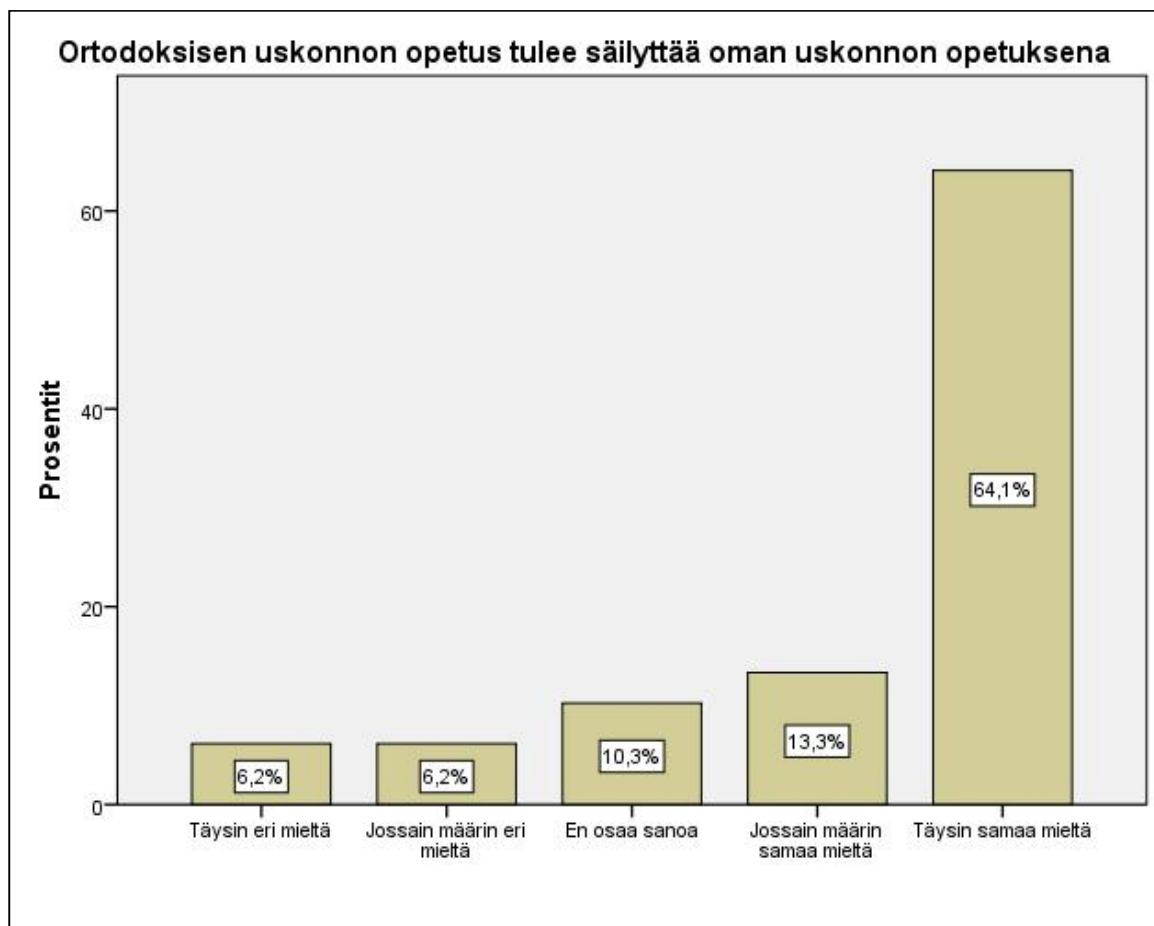
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	En lainkaan	3	1,5	1,5
	Melko vähän	21	10,4	12,1
	En osaa sanoa	43	21,4	33,8
	Olen tyytyväinen	80	39,8	74,2
	Erittäin tyytyväinen	51	25,4	100,0
	Total	198	98,5	100,0
Missing	System	3	1,5	
Total		201	100,0	

USKONNONOPETUKSEN TOTEUTTAMISTA KOSKEVAT VÄITTÄMÄT

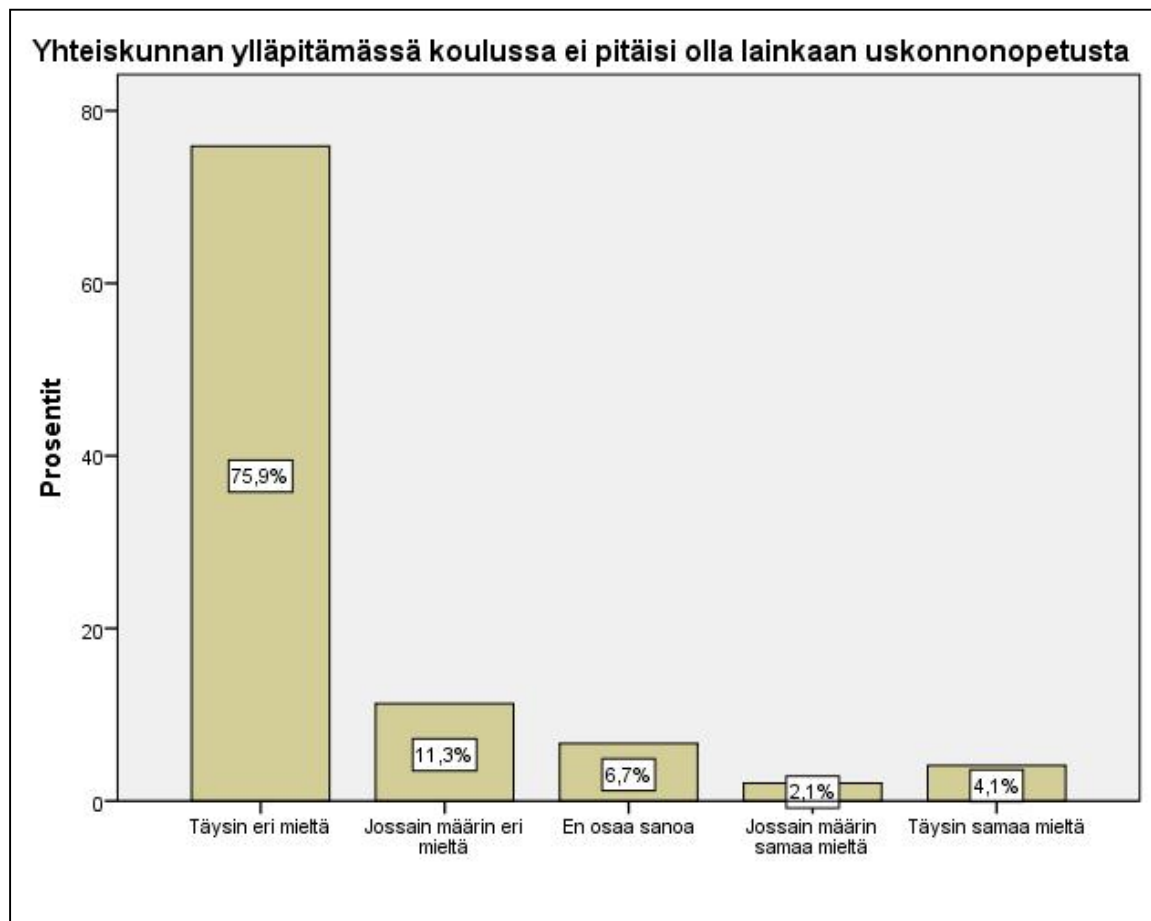
Ortodoksisen uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	12	6,0	6,2	6,2
	Jossain määrin eri mieltä	12	6,0	6,2	12,3
	En osaa sanoa	20	10,0	10,3	22,6
	Jossain määrin samaa mieltä	26	12,9	13,3	35,9
	Täysin samaa mieltä	125	62,2	64,1	100,0
	Total	195	97,0	100,0	
Missing	System	6	3,0		
Total		201	100,0		

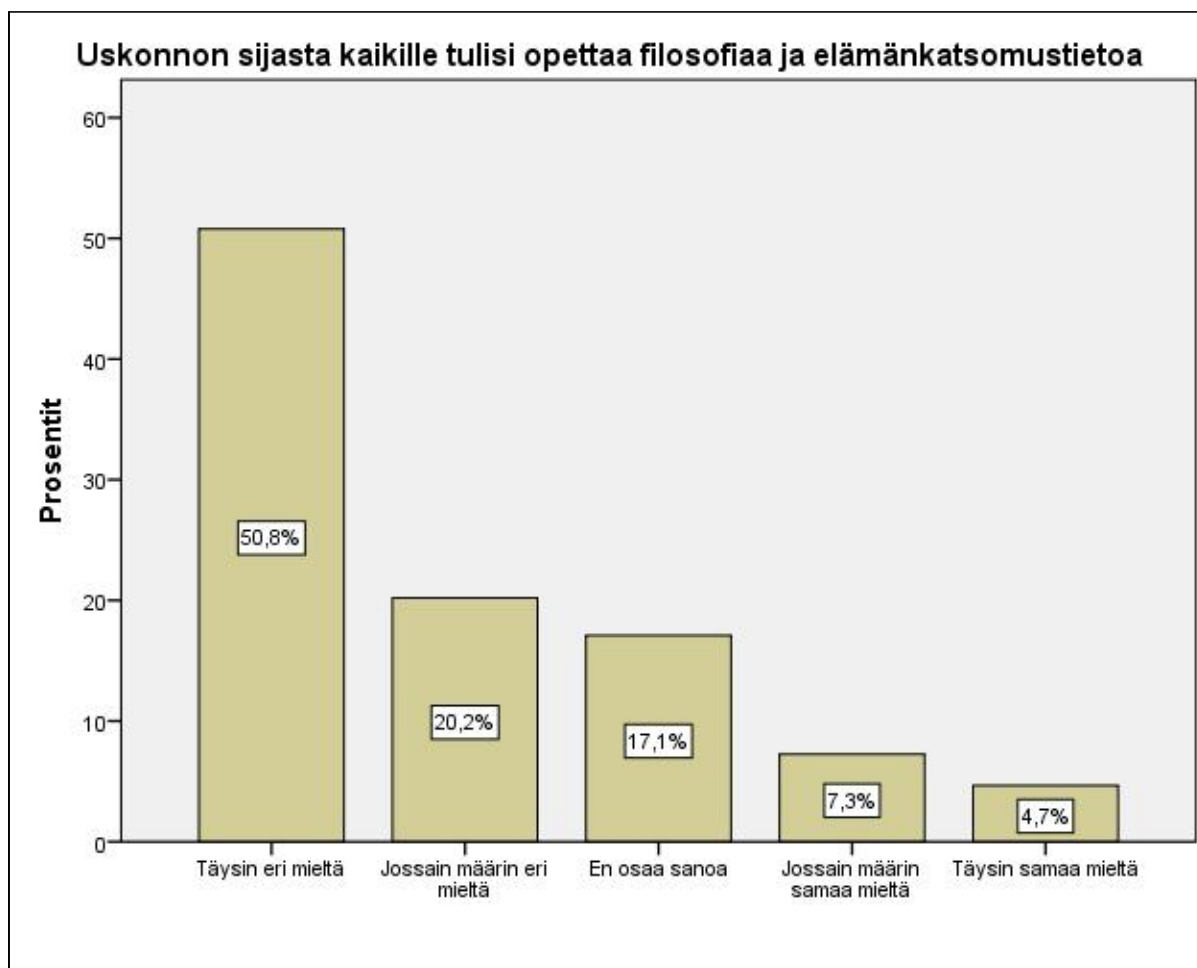
Yhteiskunnan ylläpitämässä koulussa ei pitäisi olla lainkaan uskonnonopetusta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	148	73,6	75,9
	Jossain määrin eri mieltä	22	10,9	87,2
	En osaa sanoa	13	6,5	93,8
	Jossain määrin samaa mieltä	4	2,0	95,9
	Täysin samaa mieltä	8	4,0	100,0
	Total	195	97,0	100,0
Missing	System	6	3,0	
Total		201	100,0	

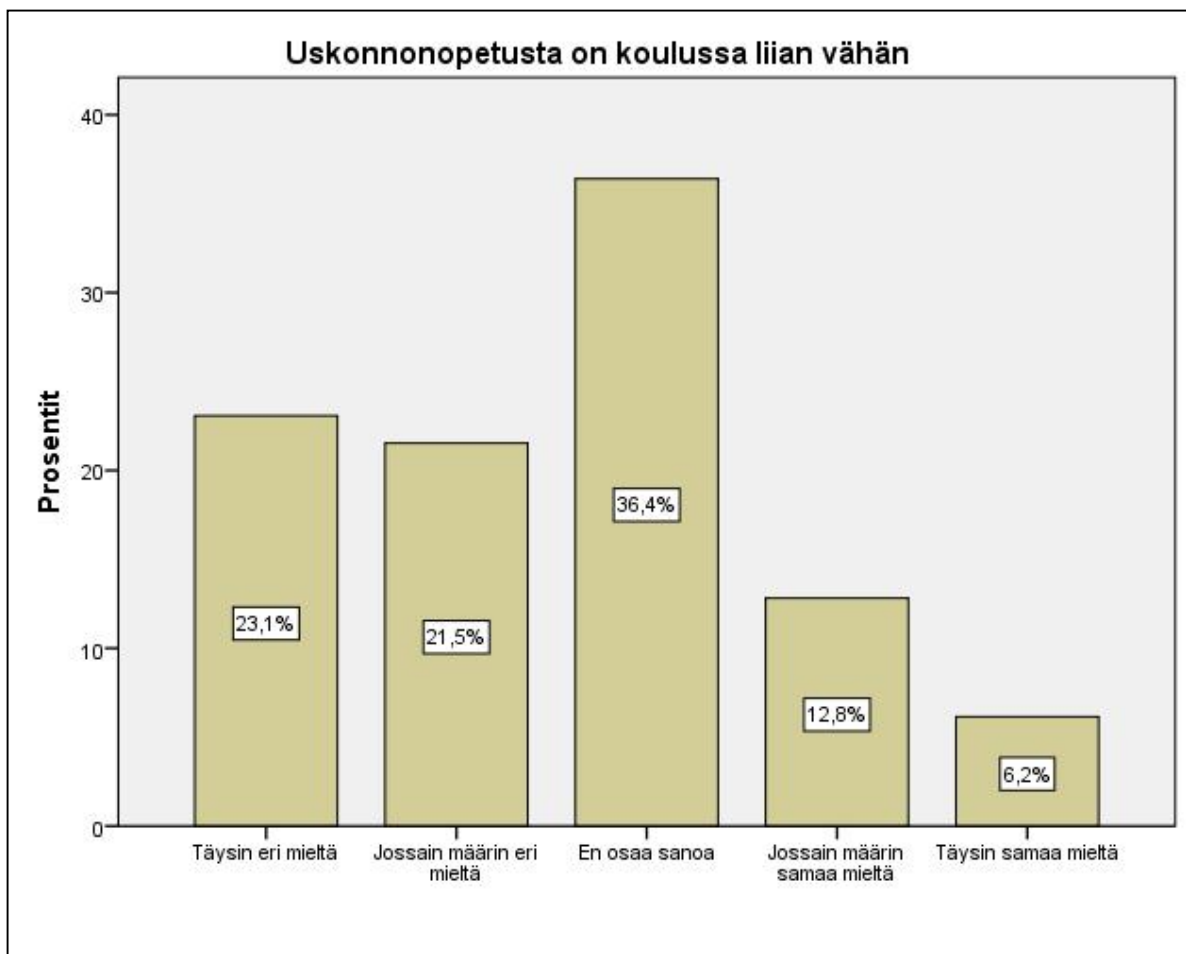
Uskonnon sijasta kaikille tulisi opettaa filosofiaa ja elämäntietoa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Täysin eri mieltä	98	48,8	50,8	50,8
Jossain määrin eri mieltä	39	19,4	20,2	71,0
En osaa sanoa	33	16,4	17,1	88,1
Jossain määrin samaa mieltä	14	7,0	7,3	95,3
Täysin samaa mieltä	9	4,5	4,7	100,0
Total	193	96,0	100,0	
Missing System	8	4,0		
Total	201	100,0		

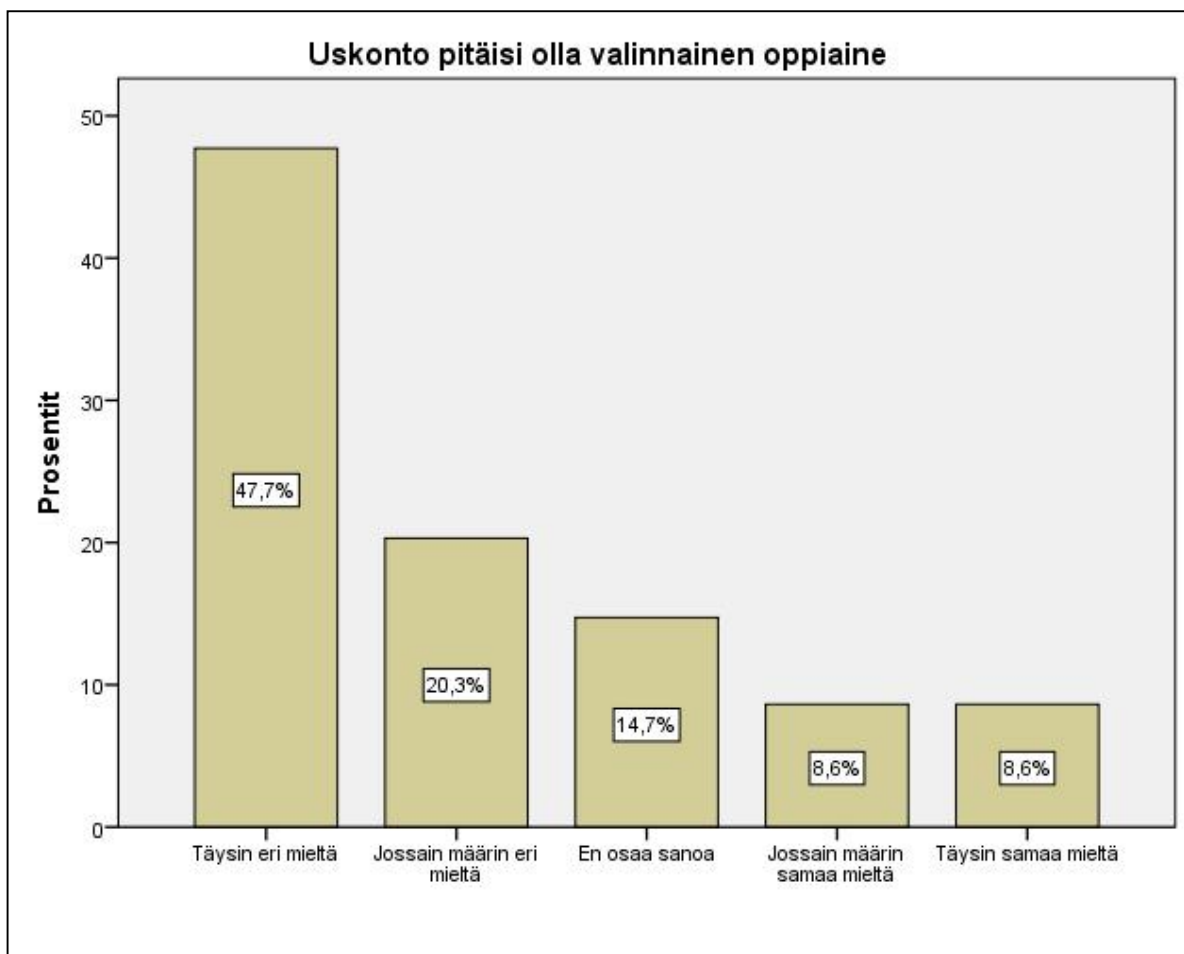
Uskonnonopetusta on koulussa liian vähän

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Per- cent
Valid	Täysin eri mieltä	45	22,4	23,1	23,1
	Jossain määrin eri mieltä	42	20,9	21,5	44,6
	En osaa sanoa	71	35,3	36,4	81,0
	Jossain määrin samaa mieltä	25	12,4	12,8	93,8
	Täysin samaa mieltä	12	6,0	6,2	100,0
	Total	195	97,0	100,0	
Missing	System	6	3,0		
Total		201	100,0		

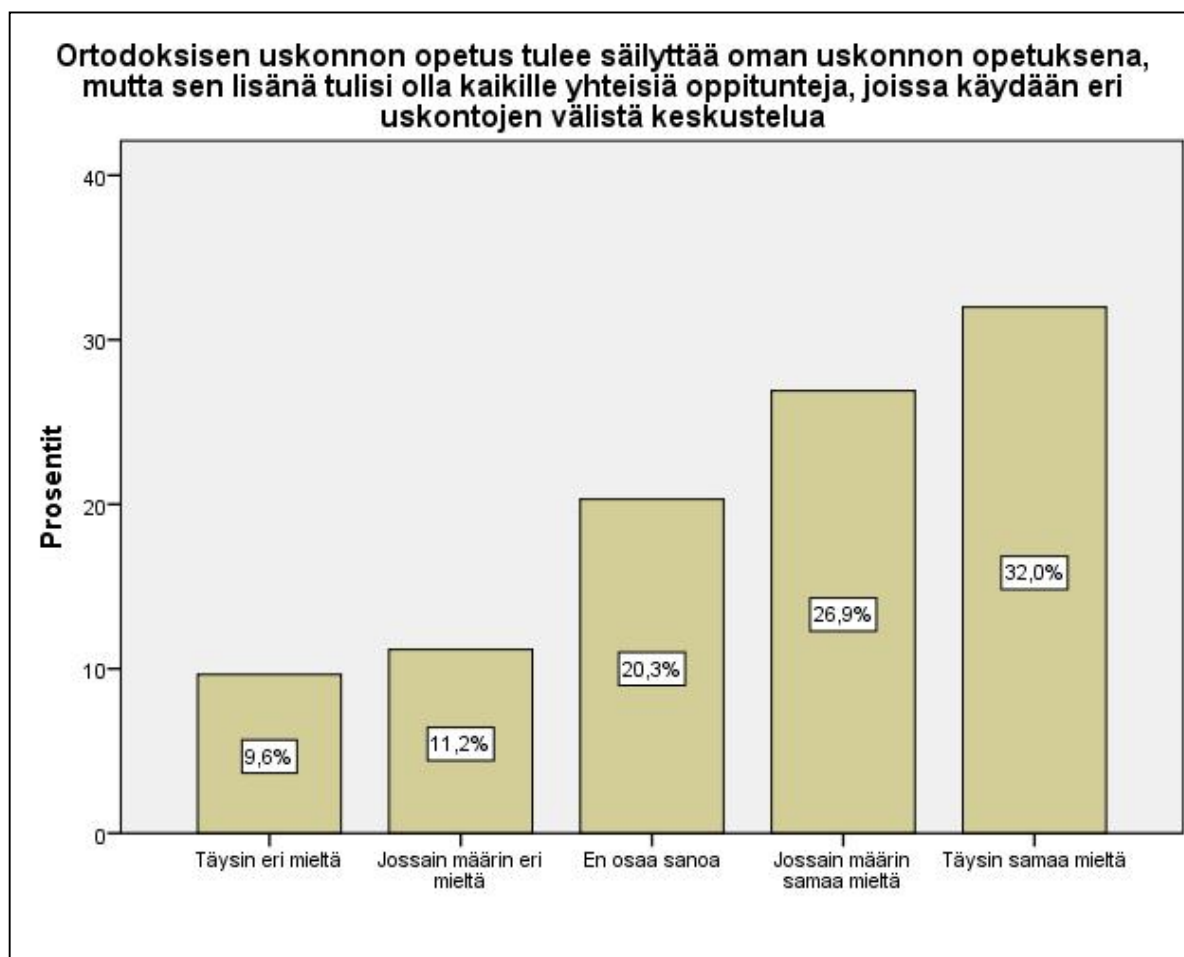
Uskonto pitäisi olla valinnainen oppiaine

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	94	46,8	47,7	47,7
	Jossain määrin eri mieltä	40	19,9	20,3	68,0
	En osaa sanoa	29	14,4	14,7	82,7
	Jossain määrin samaa mieltä	17	8,5	8,6	91,4
	Täysin samaa mieltä	17	8,5	8,6	100,0
	Total	197	98,0	100,0	
Missing	System	4	2,0		
Total		201	100,0		

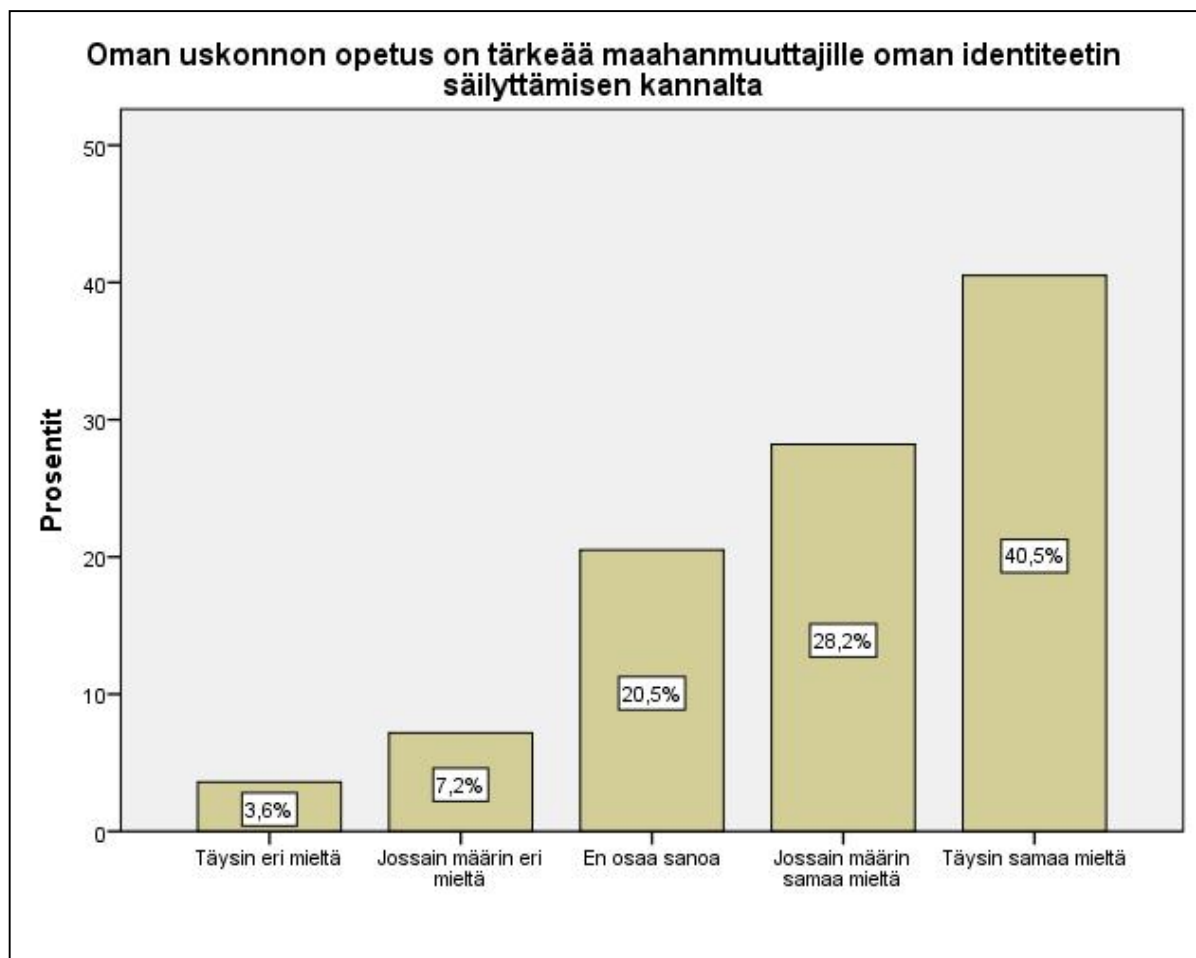
Ortodoksisen uskonnon opetus tulee säilyttää oman uskonnon opetuksena, mutta sen lisänä tulisi olla kaikille yhteisiä oppitunteja, joissa käydään eri uskontojen välistä keskustelua

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	19	9,5	9,6	9,6
	Jossain määrin eri mieltä	22	10,9	11,2	20,8
	En osaa sanoa	40	19,9	20,3	41,1
	Jossain määrin samaa mieltä	53	26,4	26,9	68,0
	Täysin samaa mieltä	63	31,3	32,0	100,0
	Total	197	98,0	100,0	
Missing	System	4	2,0		
Total		201	100,0		

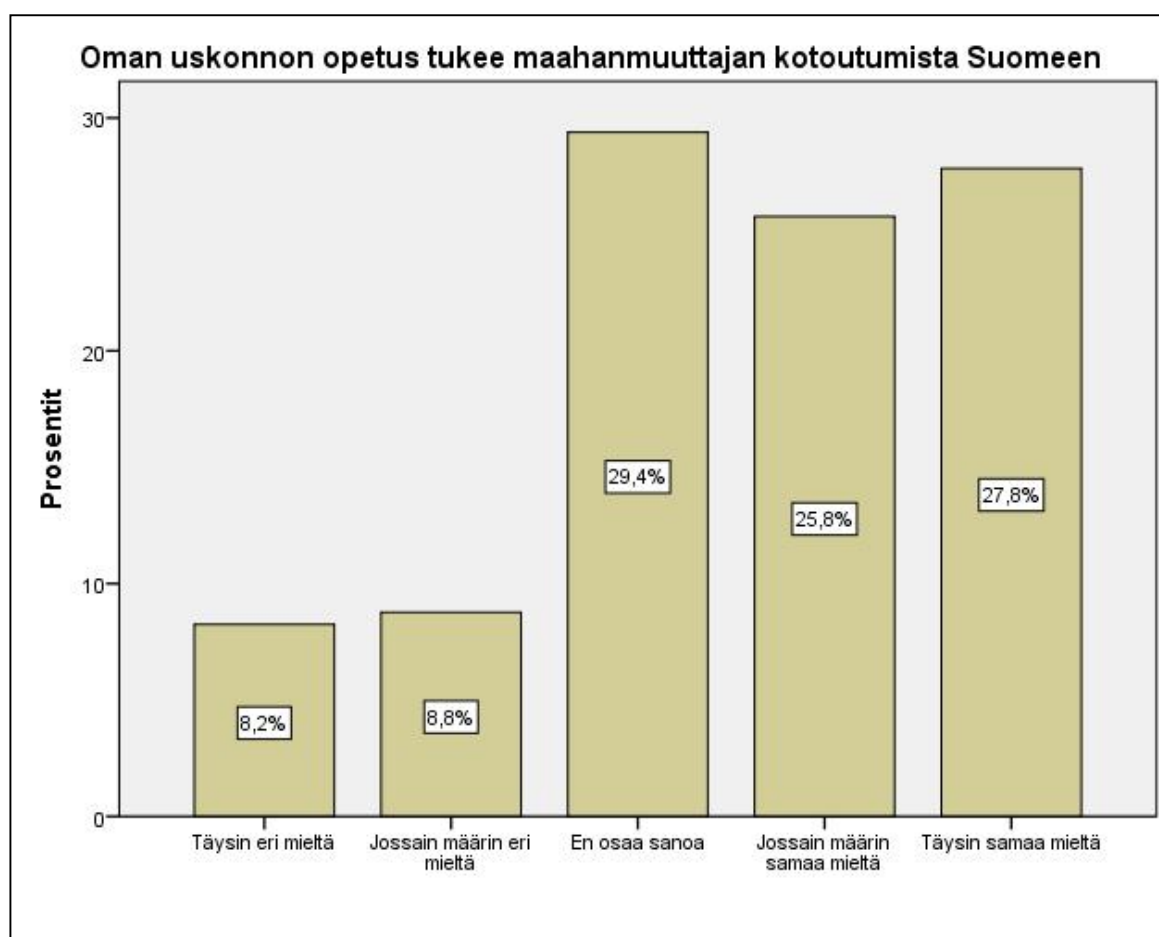
Oman uskonnon opetus on tärkeää maahanmuuttajille oman identiteetin säilyttämisen kannalta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	7	3,5	3,6	3,6
	Jossain määrin eri mieltä	14	7,0	7,2	10,8
	En osaa sanoa	40	19,9	20,5	31,3
	Jossain määrin samaa mieltä	55	27,4	28,2	59,5
	Täysin samaa mieltä	79	39,3	40,5	100,0
	Total	195	97,0	100,0	
Missing	System	6	3,0		
Total		201	100,0		

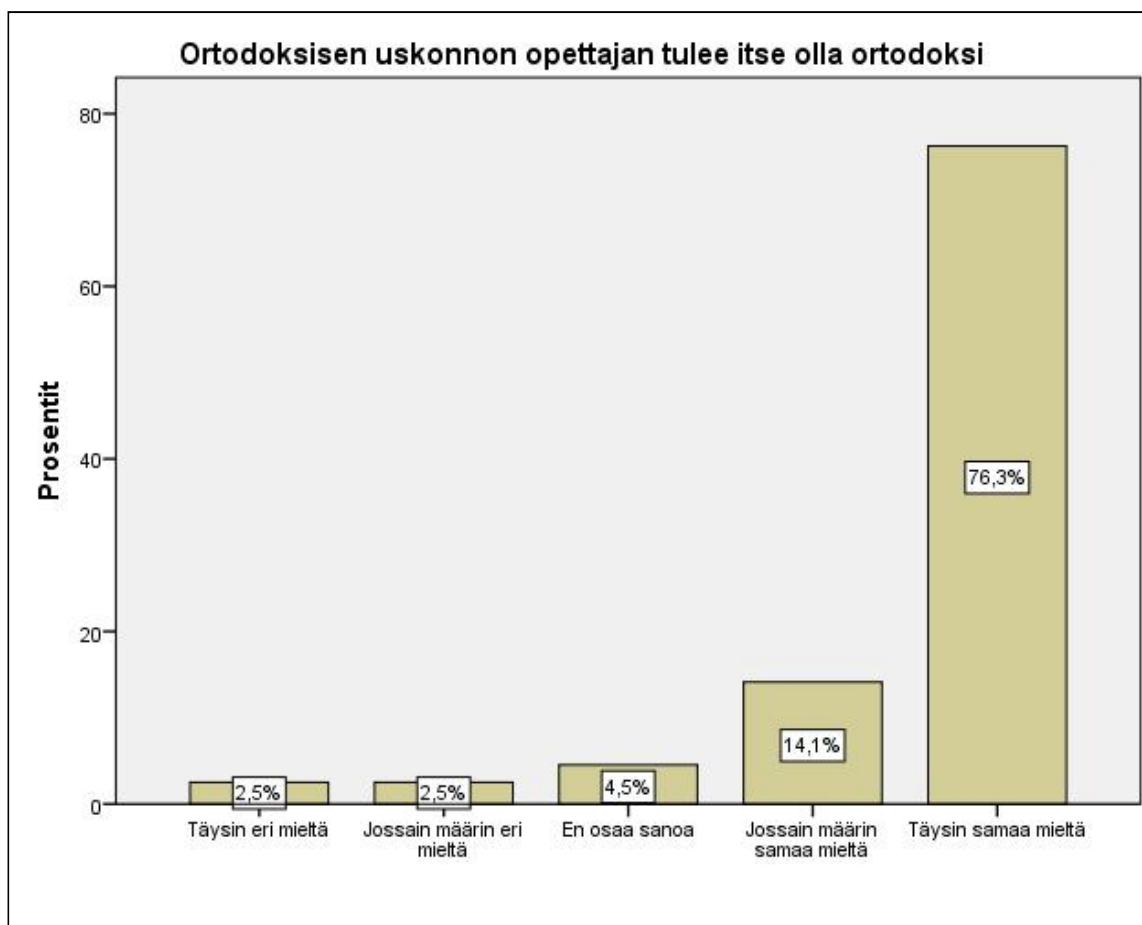
Oman uskonnon opetus tukee maahanmuuttajan kotoutumista Suomeen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	16	8,0	8,2
	Jossain määrin eri mieltä	17	8,5	17,0
	En osaa sanoa	57	28,4	46,4
	Jossain määrin samaa mieltä	50	24,9	72,2
	Täysin samaa mieltä	54	26,9	100,0
	Total	194	96,5	100,0
Missing	System	7	3,5	
Total		201	100,0	

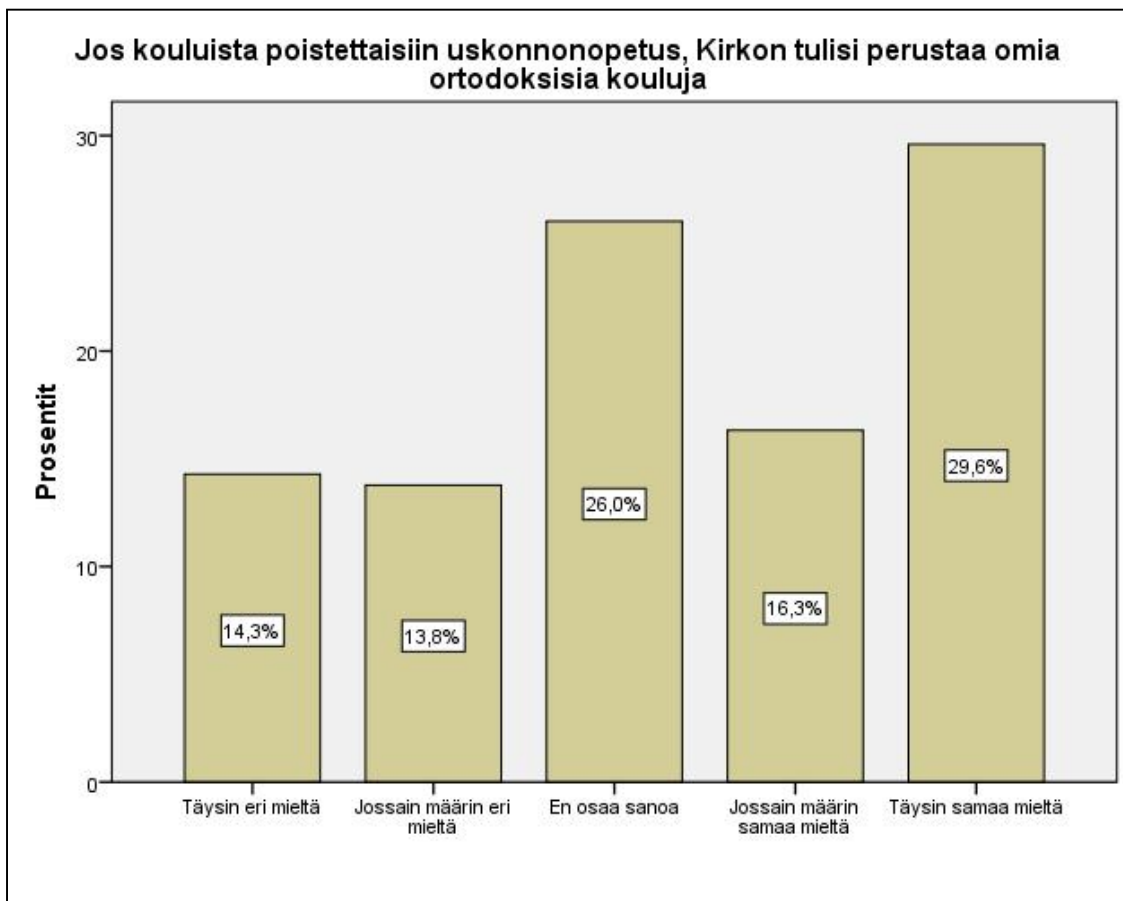
Ortodoksisen uskonnon opettajan tulee itse olla ortodoksi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	5	2,5	2,5	2,5
	Jossain määrin eri mieltä	5	2,5	2,5	5,1
	En osaa sanoa	9	4,5	4,5	9,6
	Jossain määrin samaa mieltä	28	13,9	14,1	23,7
	Täysin samaa mieltä	151	75,1	76,3	100,0
	Total	198	98,5	100,0	
Missing	System	3	1,5		
Total		201	100,0		

Jos kouluista poistettaisiin uskonnonopetus, Kirkon tulisi perustaa omia ortodoksisia kouluja

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Täysin eri mieltä	28	13,9	14,3	14,3
	Jossain määrin eri mieltä	27	13,4	13,8	28,1
	En osaa sanoa	51	25,4	26,0	54,1
	Jossain määrin samaa mieltä	32	15,9	16,3	70,4
	Täysin samaa mieltä	58	28,9	29,6	100,0
	Total	196	97,5	100,0	
Missing	System	5	2,5		
Total		201	100,0		

Jos Kirkko perustaisi ortodoksisia kouluja, olisin halukas laittamaan lapseni ortodoksiseen kouluun

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Täysin eri mieltä	39	19,4	19,8	19,8
Jossain määrin eri mieltä	38	18,9	19,3	39,1
En osaa sanoa	59	29,4	29,9	69,0
Jossain määrin samaa mieltä	25	12,4	12,7	81,7
Täysin samaa mieltä	36	17,9	18,3	100,0
Total	197	98,0	100,0	
Missing System	4	2,0		
Total	201	100,0		

